
חסיד הוא
שם יבנה בימינו במהרה
חסיד הוא • טהור הוא • זכאי הוא • תקיף הוא • הדור הוא • רגיל הוא • אוהב צדק • אוהב שלום • אוהב נאה • אוהב שחק • אוהב שבחים • אוהב אחוה • אוהב מלך • למוד הוא • כביר הוא • יחיד הוא
הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי
ארבעה מאמרים לחג הפסח
ימי בין־הזמנים ניסן תשפ"ה

בע"ה

בין-הזמנים ופסח פורה, חרותי וגאולתי לכל לומדי המאמר השבועי!

אנחנו שמחים להוציא את חוברת הלימוד לימי הפסח הבעל"ט עם **ארבעה מאמרים** יפיהפים שילוו אותנו בימים קדושים אלו:

בשבוע הראשון - שבת פרשת ויקרא - נלמד מאמר 'ב**מצה זו**' מהספר 'סידור עם דא"ח [-דברי אלקים חיים]' של **אדמו"ר הזקן** שיבאר לנו את מה מתרחש לנו ברוחניות בעת אכילת המצה.

בשבוע השני - שבת פרשת צו - נלמד **ליקוטי הלכות** מ**רבי נתן מברסלב** שיבאר לנו המון-המון עניינים הסובבים את הימים הקדושים הללו ובפרט המון פרטים בליל-הסדר.

בשבוע השלישי - שבת שביעי של פסח - נלמד מאמר מרתק מ**הרבי מליובאוויטש** עם התבוננות יסודית ב**נסים** של יציאת מצרים והגאולה העתידה.

את השבוע האחרון - שבת פרשת שמיני - נסיים עם **סודות ספירת העומר** - מאמר מה**פרי הארץ** שמלמד אותנו מה נפעל על ידי המצוה הזאת ולאן עלינו להתכוונן.

בנוסף, בע"ה כדי לאחד את הלימוד גם כשאנחנו לא בישיבות - יהיה מבצע לימוד לבין-הזמנים - **פרטים מלאים בכריכה האחורית**. דפדפו.

יהי רצון שנראה פלאות, נסי נסים, והעיקר ביאת משיח צדקינו ונחגוג בבית הבחירה עם קרבן פסח, חגיגה ושלמי שמחה!!

חברי המערכת:

מנחם רוזנצוויג

אחיה מרקוביץ'

אביעד בר-לוי

מאמר "מצה זו"

סידור עם דא"ח · אדמו"ר הזקן

בע"ה

אנחנו השבוע בע"ה מתוועדים ביחד וההתרגשות בשיאה!

השבוע נתחיל **להתכונן היטב לפסח** עם **מאמר פצצה** "מצה זו" מספר שעוד לא למדנו בו - **'סידור עם דא"ח' של אדמו"ר הזקן!**

המאמר כמובן יבאר לנו מהי באמת **אכילת המצה**, עם סגולותיה המופלאות להכניס פנימה מה שקשה להכניס (גלו בתוך המאמר מה), כשתוך כדי נקבל ביאור והרחבה על:

הגילוי שהיה ביציאת מצרים - למעלה מסדר השלשלות - **גילוי של ה' בעצמו**;

נלמד ביאור מיוחד אודות **מושג חוזר במאמרי חסידות** - ביטול של שם מ"ה - המגיע מכך שה' מתגלה, יחד עם ביאור מה מתרחש לנו בנפש בעת הביטול הזה - עיסוק בבורא עולם בלי להרגיש את עצמנו ובלי המסתעף מהרגשת עצמנו - גאווה.

תוך-כדי יתבאר **קטע ההגדה**: "לא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ עד שנגלה..." באופן פנימי וחסידי. מדהים.

יחד עם זה - יבאר לנו (סוף-סוף) אדמו"ר הזקן את ה**פסוק הפותח את התפילה הכי אינטמית עם בורא עולם** - שמונה עשרה - "**ה' שפתי תפתח**". בקשה שנשתחרר מהישות שלנו בתפילה, וניפגש באמת.

פסח כשר חרותי ושמח!!

חברי המערכת

"מצה זו"

(סידור עם דא"ח על הגדה של פסח)

מבואר

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם כו', ידוע הקושיא, שהרי נצטוו בעשור לחודש משכו וקחו כו', על מצות ומרורים יאכלוהו, והכרחו לעשות עוגות מצות כו'. ועוד ידוע קושיא שניה, דכתיב ויאפו את הבצק אשר הוציאו וכו', וזה היה בסכות, ומרעמסס לסכות כמה מילין, איך לא נתחמץ בזמן רב כזה, והלא שיעור חימוץ בשעה קטנה כשיעור מיל כידוע.

אנחנו אומרים בהגדה: "מַצָּה זוֹ שֶׁאָנוּ אוֹכְלִים, עַל שׁוּם מָה? עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֵקָם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּגְאָלָם, שֶׁנֶּאֱמַר: וַיֹּאפוּ אֶת הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֻגֹת מַצּוֹת, כִּי לֹא חָמֵץ, כִּי גֹרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהְמֵהַּ, וְגַם צֵדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם". כלומר, שביציאת מצרים אכלנו מצות כי ה' גאל אותנו ממצרים לפני שהבצק הספיק להחמיץ.

על זה אדמו"ר הזקן שואל שתי שאלות:

א. כשה' ציווה במצרים על קרבן פסח הוא אמר לאכול אותו עם **מצות**: "על **מצות** ומרורים יאכלוהו", והמצות לא נהיו בגלל הסיטואציה הלחוצה שהייתה ביציאה ממצרים אלא זה מה שמראש היו אמורים לאכול!

ב. כתוב בפסוקים שעם ישראל לקח את הבצק מרעמסס לסוכות ורק אז אפה אותו: "ויסעו בני־ישראל מרעמסס סכתה...ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים", כלומר דווקא היה הרבה זמן בין עשיית הבצק לאפייה שלו, אז איך הוא לא החמיץ?

המאמר יבאר מהו הגילוי הפנימי שה' התגלה לנפשות שלנו ביציאת מצרים ומתוך זה יענה על השאלות.

ביציאת מצרים ה' גילה את עצמו והתבטלנו

אך הענין הוא , דכתיב במורא גדול, וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] זו גילוי שכינה. וביאור הדבר הוא, שנגלה עליהם הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו שלמעלה מעלה מכל ההשתלשלות דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשייה], כידוע בכתבי האר"י ז"ל, וכשנתגלה בחינת עצמות אלוקות נתבטלו ממציאותם בבחי' בטול דשם מ"ה, "מה פשפשת כו" כידוע

חז"ל מפרשים את הפסוק "וַיּוֹצִאֵנוּ ה' מִמִּצְרַיִם... וּבְמֹרָא גָּדֹל" - 'זה גילוי שכינה' שביציאת מצרים ה' התגלה ושכן בתוכנו. האר"י אומר שה' יתברך גילה לנו את עצמו ישירות בלי משהו באמצע שמחבר בינינו - הוא לא התגלה באופן וצורה מסוימת (ע"י התלבשות בעולמות אצילות, בריאה, יצירה ועשייה) אלא התגלה כמו שהוא - למעלה מכל ההגדרות והצורות. הגילוי הזה גרם לנו לא להרגיש את עצמנו כישות ממשית אמיתית שחושבת ומרגישה וכו', ולחוש שרק ה' יתברך קיים באמת. תחושת הביטול הטוטאלית הזאת שייכת לשם מ"ה[1], עליו אומר הזוהר שעניינו הוא שאלת האדם על עצמו לאחר שהתבונן בסדר ההשלשלות "**מה** נודע לך?", כלומר התחושה שאחרי כל מה שהבנתי **אני באמת לא מבין כלום** - אין להבנה שלי כל ערך.

עד"מ [על דרך משל] הקרוב קרוב אל המלך יתבטל יותר מהרגשת עצמותו, עד שלא יהיה תופס מקום כלל וכלל בעיניו כו', וזהו ענין גילוי שכינה, ע"י הגילוי דוקא הגיע בהם מדריגה של הבטול במציאות דשם מ"ה כו'.

זה כמו שכשאני פוגש מלך, ככל שאני יותר קרוב למלך אני פחות שם לב לעצמי ואני עסוק רק בנוכחות של המלך; ככה למרות שידענו על ה' לפני יציאת מצרים, דווקא כשה' התגלה אלינו התבטלנו אליו ולא שמנו לב לעצמנו.

הביטול הזה של שם מ"ה הוא לא ביטול במובן שאני מבטל דעתי ונכנע למה שה' אומר, אלא ביטול בעצם המציאות שלי, כלומר שאני לא מרגיש את זה שאני קיים כמשהו נפרד.

[1] שם שנוצר מגימטריא של שם הוי"ה במילוי אלפים, כך: יו"ד ה"א וא"ו ה"א. (אחד מארבעת שמות המילויים של שם הוי"ה: שם ע"ב שם ס"ג שם מ"ה ושם ב"ן)

מצה- שבגלל הגילוי לא התגאנו בהתרגשות מה'

וזהו מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, כלומר, על שם המשכת שם מ"ה בכנ"י [בכנסת ישראל] שיהיה להם בחינת בטול במציאות שלמעלה מהדעת, כנ"ל ע"פ [על פסוק] ורעה אמונה שנק' מיכלא דמהימנותא כו'.

לכן אומרים "מצה זו שאנו אוכלים על שום **מה**", שהפשט הוא שזה שאלה אבל על פי הפנימיות הכוונה היא שאוכלים מצה "על שום" - כזכר ל-"מה" - שם מ"ה, לתחושת הביטול ביציאת מצרים.

במקום אחר[2] אדמו"ר הזקן מבאר שמצה נקראת "מיכלא דמהימנותא" - 'מאכל של האמונה' כי היא מחזקת בנו את האמונה (וכפסוק "ורעה אמונה" שכוונתו וחזק את האמונה. כמו רועה שמוציא את הכבשים למרעה והם מתחזקים מזה שהם אוכלים). כשמתגלה הביטול של שם מ"ה (ע"י המצה כדלקמן) אנחנו נסמכים לגמרי על ה' יתברך ומאמינים בו בלי דעת והבנה, כי אנחנו פשוט חלק ממנו.

ואמר, מהיכן יהיה בהם המשכת שם מ"ה כו', ומפרש ואמר על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ כו',כלומר זהו הטעם שלא הספיק בצקת שלהם להחמיץ לפי שנגלה עליהם כו', כי ע"י גילוי שכינה נתבטלו ממציאותם, עד שלא הספיק כלל הבצקת שלהם להחמיץ כו'.

אחרי זה אנחנו אומרים:" עַל שׁוּם שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בּצקם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ עַד שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים, הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא, וּגְאָלָם". כלומר מסבירים מאיפה הגיעה תחושת הביטול של שם מ"ה - לפי שה' התגלה לנו, ומזכירים שבעקבות הביטול, הבצק לא הספיק להחמיץ.

וידוע דענין החמץ הוא הגסות וההתנשאות, כטבע השאור שמטפח את העיסה כו', כמ"ש [כמו שכתוב] במ"א [במקום אחר], והוא בחינת גבורות קשות דנוגה, חוצפה כו'

החמצת הבצק (שהבצק מתרחב ותופס יותר מקום) היא משל לגאווה והרגשה שאני חשוב וצריך לכבד אותי (ולתת לי מקום). זה רגשות ששייכות לגבורות

2 סידור עם דא"ח ד"ה "ששת ימים".

קשות של קליפת נוגה, כלומר הם לא רוע מוחלט, אלא רק הרגשה חזקה של הקיום שלי והתגברות שלו על הקיום והנוכחות של האחרים, עד כדי אי שימת לב והתחשבות באחרים (חוצפה).

> וגם בשרש שרשן בקדושה הוא ההתלהבות, שמגביה הלב בהתפעלות נרגשת עד שנראה ליש ודבר, ויסתעפו ממנו גובה הלב להתגאות לומר הלא דבר הוא כו'

גם בתוך רגשות של קדושה יש בצורה עדינה את הרגשת היש, דהיינו שאני מתלהב ושם לב לזה שאני מתרגש. כלומר כשיש בי חלק שלא נתון ברגש אלא מסתכל עליו מבחוץ זה אומר שלא התבטלתי לגמרי. כשהרגשה זו מתרחבת אז אני גם מתגאה ומחשיב את עצמי על זה שאני מתרגש בקדושה.

> וכ"ז [וכל זה] אינו אלא כשמרחוק ה' נראה לו. אבל כשנתגלה כבוד ה' בבחי' קירוב גדול, לא יתכן ההתפעלות בהרגשה, כי יתבטל לגמרי מהרגשת עצמותו

אמנם הגאווה הזאת יכולה להיות רק כשה׳ עדיין קצת רחוק, אבל כשה׳ ממש מתגלה בתוכי אז אני בטל לגמרי ואין בי חלק ש"נשאר בחוץ".

> כידוע שזהו בחי' הבטול דחכמה כח-מה בש"ע [בשמונה עשרה] באמרו א־דני שפתי כו'

לכן, כדי שבתפילה נתבטל לגמרי ולא נשים לב לזה שאנחנו מתפללים אלא "זה יתפלל לנו" ממילא, אומרים בתחילת שמונה עשרה "ה׳ שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך", שה׳ ידבר דרכנו.

> וזהו שלא הספיק בחינת השאור שבעיסה, דהיינו הסתעפות ההתנשאות שמצד ההתלהבות, להחמיץ, עד שנגלה עליהם כו', כלומר, לפי שנגלה עליהם בשם מ"ה בחי' הבטול כו', וד"ל [ודי למבין].

עכשיו אפשר להבין שהבצק לא הספיק להחמיץ, כלומר הרגשת ההתלהבות לא גרמה לנו להתגאות, כי לפני שהספקנו להתגאות ה׳ בעצמו התגלה והתבטלנו לגמרי.

תירוצים לשאלות

ועתה יתורצו הקושיות הנ"ל, דאע"פ שנצטוו בעשור לחדש על המצות, אילו לא נגלה עליהם במורא גדול זו גילוי שכינה, עד שיבואו לתכלית הבטול, היה השאור שבעיסה מעכב אותם מלעשות עוגות מצות, כי היה להם שהות להחמיץ כו', וד"ל

לפי מה שהתבאר עד עכשיו על הגילוי שכינה שגרם לנו לביטול ומנע את ההחמצה והגאווה בנפש, מובן מה התשובות לשאלות בהתחלה:

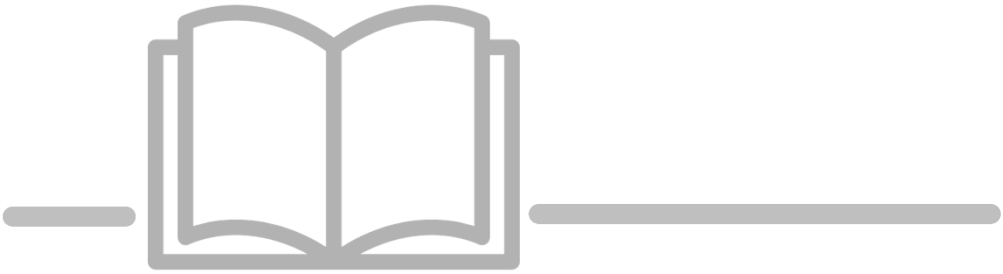
א. שאלנו על זה שהגילוי שכינה גרם לבצק לא להחמיץ למרות שבכל מקרה היו אמורים לאכול מצות, והתשובה היא שלמרות שהיו אמורים, עדיין בלי הגילוי שכינה הבצק היה מתחמץ בגלל הדרך שעשו איתו מרעמסס לסוכות.

וגם בזה מתורץ הקושיא השניה, מה שלא נתחמץ עיסתם בזמן רב כמהלך מרעמסס סכותה, לפי שהיו בתכלית מדריגות הבטול משם מ"ה שהאיר עליהם, עד שהיו בלתי הרגשת עצמותם כלל, ויכלו לשאת עיסתם ולא היה השאור מתנשא כלל מפני עוצם הבטול גם זמן רב כזה

ב. שאלנו איך הבצק לא התחמץ בהליכה מרעמסס לסוכות, והתשובה היא שהגילוי של ה׳ בעצמו גרם שבנפש לא נתחמץ-נתגאה, והבצק הגשמי לא התחמץ בנס כי הוא שיקף את מה שקרה בתוכנו.

שלפי ערך המורא גדול דגילוי השכינה כן היה ערך העדר ההתנשאות דשאור, על דרך משל לפני מלך גדול יתבטל גם מי שהוא גס הרוח במאוד, משא"כ [מה שאין כן] לפני מלך קטן הימנו כו', וד"ל.

מכיוון שהגילוי היה מאוד גדול - ה׳ יתברך בעצמו התגלה - אז הביטול היה בטול גמור ולכן החזיק הרבה זמן כי לא נשאר **מה** שיתפח. זה כמו שגם אדם, אפילו שיהיה מאוד גאוותן, כשיהיה לפני מלך גדול הוא יתבטל ולא יהיה עסוק בעצמו, גם אם בפני מלך קטן הוא לא היה מתבטל; כי הביטול לפני מלך גדול (כמו ה׳) הוא טוטאלי ולא משאיר איזה חלק של תחושת קיום, ולכן גם לא ישאר איזה חלק שיוכל אח"כ לתפוח לישות וגאווה.

נקודה למחשבה:

- ביטול. זה נשמע חוויה מטורפת של צדיקים גדולים שמגיעים למצב שהם לא קיימים. אין אותי, אין שולחן, אין כיסא, אין כלום אבל באמת כלום חוץ מה'. אבל כאן אדמו"ר הזקן מדבר על ביטול אחר. להיות מרוכז לגמרי בה'. כמו ליד מלך שהוא העיסוק היחיד של כל הסובבים. כשאני מודה לה' בתפילה- כל כולי נמצא לגמרי ברגש ההודיה. אם אני שם לב למה קורה איתי ואיך אני מודה בהתרגשות- אז אני לא בביטול. רגש ההודיה עצמו הוא לא ביטול כי אני מודה לה' על משהו שהוא נתן לי כלומר ההודיה בנויה על זה שאני קיים, אבל זה שאני לגמרי בהודיה זה גוון מסוים של ביטול. בעצם היכולת שלנו להיות מרוכזים ומחוברים לגמרי במשהו בלי להשאיר חלק מהתודעה מחוץ לדבר, נובעת מכח הביטול.
- אחרי שאנחנו לומדים במאמר חסידות על עניין מסויים, אם הלימוד קצת נגע בנו, בדרך כלל אנחנו מנסים ליישם אותו ב"עבויידה". טוב, אז למדנו על ביטול, תפילה הבאה ננסה להתבטל. נוו, אני מנסה להתבטל וזה לא מצליח. אה, תכל'ס, ביטול זה כאילו שאני לא קיים, אז איך אני עושה את זה? לעשות משהו זה להיות!
- לכן אדמו"ר הזקן מדגיש שבתחילת התפילה אנחנו מתפללים על זה שנתבטל "ה' שפתי תפתח". הביטול כרוך בפנייה כלפי מעלה כי זה לא יכול להיות משהו שאנחנו עושים.

"מצה זו"

(סידור עם דא"ח על הגדה של פסח)

פתיחה

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם כו', ידוע הקושיא, שהרי נצטוו בעשור לחודש משכו וקחו כו', על מצות ומרורים יאכלוהו, והכרחו לעשות עוגות מצות כו'. ועוד ידוע קושיא שניה, דכתיב ויאפו את הבצק אשר הוציאו וכו', וזה היה בסכות, ומרעמסס לסכות כמה מילין, איך לא נתחמץ בזמן רב כזה, והלא שיעור חימוץ בשעה קטנה כשיעור מיל כידוע.

ביציאת מצרים ה' גילה את עצמו והתבטלו

אך הענין הוא , דכתיב במורא גדול, וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] זו גילוי שכינה. וביאור הדבר הוא, שנגלה עליהם הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו שלמעלה מעלה מכל ההשתלשלות דאבי"ע [דאצלות בריאה יצירה עשייה], כידוע בכתבי האר"י ז"ל, וכשנתגלה בחינת עצמות אלוקות נתבטלו ממציאותם בבחי' בטול דשם מ"ה, "מה פשפשת כו" כידוע

עד"מ [על דרך משל] הקרוב קרוב אל המלך יתבטל יותר מהרגשת עצמותו, עד שלא יהיה תופס מקום כלל וכלל בעיניו כו', וזהו ענין גילוי שכינה, ע"י הגילוי דוקא הגיע בהם מדריגה של הבטול במציאות דשם מ"ה כו'.

מצה- שבגלל הגילוי לא התגאו בהתרגשות מה'

וזהו מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, כלומר, על שם המשכת שם מ"ה בכנ"י [בכנסת ישראל] שיהיה להם בחינת בטול במציאות שלמעלה מהדעת, כנ"ל ע"פ [על פסוק] ורעה אמונה שנק' מיכלא דמהימנותא כו'.

ואמר, מהיכן יהיה בהם המשכת שם מ"ה כו', ומפרש ואמר על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ כו',כלומר זהו הטעם שלא הספיק בצקת שלהם להחמיץ לפי שנגלה עליהם כו', כי ע"י גילוי שכינה נתבטלו ממציאותם, עד שלא הספיק כלל הבצקת שלהם להחמיץ כו'.

וידוע דענין החמץ הוא הגסות וההתנשאות, כטבע השאור שמטפח את העיסה כו', כמ"ש [כמו שכתוב] במ"א [במקום אחר], והוא בחינת גבורות קשות דנוגה, חוצפה כו'

וגם בשרש שרשן בקדושה הוא ההתלהבות, שמגביה הלב בהתפעלות נרגשת עד שנראה ליש ודבר, ויסתעפו ממנו גובה הלב להתגאות לומר הלא דבר הוא כו'

וכ"ז [וכל זה] אינו אלא כשמרחוק ה' נראה לו. אבל כשנתגלה כבוד ה' בבחי' קירוב גדול, לא יתכן ההתפעלות בהרגשה, כי יתבטל לגמרי מהרגשת עצמותו

כידוע שזהו בחי' הבטול דחכמה כח מה בש"ע [בשמונה עשרה] באמרו אדני שפתי כו'

וזהו שלא הספיק בחינת השאור שבעיסה, דהיינו הסתעפות ההתנשאות שמצד ההתלהבות, להחמיץ, עד שנגלה עליהם כו', כלומר, לפי שנגלה עליהם בשם מ"ה בחי' הבטול כו', וד"ל [ודי למבין].

תירוצים לשאלות

ועתה יתורצו הקושיות הנ"ל, דאע"פ שנצטוו בעשור לחדש על המצות, אילו לא נגלה עליהם במורא גדול זו גילוי שכינה, עד שיבואו לתכלית הבטול, היה השאור שבעיסה מעכב אותם מלעשות עוגות מצות, כי היה להם שהות להחמיץ כו', וד"ל

וגם בזה מתורץ הקושיא השניה, מה שלא נתחמץ עיסתם בזמן רב כמהלך מרעמסס סכותה, לפי שהיו בתכלית מדריגות הבטול משם מ"ה שהאיר עליהם, עד שהיו בלתי הרגשת עצמותם כלל, ויכלו לשאת עיסתם ולא היה השאור מתנשא כלל מפני עוצם הבטול גם זמן רב כזה

שלפי ערך המורא גדול דגילוי השכינה כן היה ערך העדר ההתנשאות דשאור, על דרך משל לפני מלך גדול יתבטל גם מי שהוא גס הרוח במאוד, משא"כ [מה שאין כן] לפני מלך קטן הימנו כו', וד"ל.

חסיד הוא ◆ טהור הוא ◆ זכאי הוא ◆ זריז הוא ◆ הדור הוא ◆ גיבור הוא ◆ למוד הוא ◆ מלך הוא ◆ עוז לבש ◆ עוז נתעטף ◆ עוז חגר ◆ עוז שת ◆ עוז אזר ◆ עוז איתן ◆ עוז תעלומות ◆ עוז ימלוך ◆ עוז יתאמץ ◆ עוז יתנשא ◆ עוז יתגבר ◆ עוז יתקיף ◆ עוז יתגאה ◆ עוז יתנוסס ◆ עוז יתנוסא ◆ עוז יתנוסס ◆ עוז יתנוסא ◆ עוז יתנוסס ◆ עוז יתנוסא

בע"ה

אנחנו נכנסים ומתקרבים ללילה הגדול והנורא "ליל שימורים **פסח** הוא להוי"!
ההתרגשות בשיאה ואנחנו נלמד - לראשונה ב'מאמר השבועי' - הלכה **מ'ליקוטי הלכות' של ר' נתן מברסלב.**

אז וואו...

תורה עמוקה **ומלאה בתוכן פנימי** ונוגע שמבארת לנו המון-המון **עניינים בפסח:**

החל **משבת הגדול**, בדיקת **חמץ**, ביעור חמץ, **מצות אכילת מצה**, ארבע כוסות, איסור אכילת חמץ, **קריעת הים** ועוד ועוד ועוד... [בא נגיד שרבי נתן סגר לנו את הפינה - למי שאין זמן ללמוד אודות כל פרט ופרט מהימים הבעל"ט 😉]

כל זאת מתוך התבוננות עמוקה ב**אמונת ההשגחה בבורא עולם** - שהיא-היא גאולתינו [וכשהיא חסרה אז גלותינו], כך שבכל פרט ופרט אודות חג הפסח אנחנו מקבלים תוספת נופך וביאור פנימיים אודות **הדבר היסודי כל-כך לכל יהודי**, ובפרט ליהודי שקשור בתורת הבעל שם טוב: **השגחה פרטית.**

איך הקב"ה נמצא איתנו בכל פרט ופרט, ממה נובעת הגלות והייסורים, מתי עלינו להכניס את האמונה בדעת ומתי פשוט להניח את המציאות הנגלית ורק לתת אמון בבורא עולם ועוד ועוד פנינות נפלאות!

*מכיוון שלשונו של רבי נתן מובנת יחסית - השארנו את הדברים ככתבם, ללא ביאור (הערות במקום שהיה נראה לנו שצריך)[1].

מחמת אריכות הדברים - הבאנו בגוף הדברים רק את אלו הנוגעים לפסח, אך בהערות ניתן ללמוד את האותיות החסרות.

כמו כן, כנודע ליקוטי הלכות בנוי על תורות בליקוטי מוהר"ן, כאן זוהי **תורה ר"נ** ומומלץ לכל מי שרוצה להעמיק יותר לפתוח בפנים את התורה (והשתדלנו להביא איפה שהיה צריך בשביל ההבנה קטע מהתורה בהערה).

שנזכה לצאת לחירות אמיתית ופנימית יחד עם משיח צדקנו!

חברי המערכת

1 המלצה, אצל רבי נתן לפעמים מובא מושג - והוא מוסבר כמה שורות אחר כך, אז להתאזר קצת בסבלנות..

"הלכות נטילת ידים שחרית"

(לקוטי הלכות)

עם הערות

אות א

דעת – השגחה וגאולה, חוסר דעת – טבע וגלות

הייסורין באין מכך שחסרה דעת – היא ידיעת השגחת ה'

[1]...כי עיקר כל היסורים שיש לאדם ח"ו הוא רק מחסרון הדעת כי מי שיש לו דעת ויודע שהכל בהשגחה מהשם יתברך אין לו שום יסורים ואינו מרגיש שום צער וכו'.

צער ישראל בגלות – נפלו מדעת ההשגחה והתערבבו בדעת האומות, אמונת הטבע

ועיקר הצער של ישראל בגלות הוא רק ממת שנפלו מהדעת ותולין בטבע ובמזל ח"ו. ומחמת זה יש להם צער וזה מחמת שהם שרויין בין העובדי כוכבים ולמדו מהם וכו'.

ובאמת ישראל הם למעלה מהטבע. רק כשהם חוטאים ח"ו אזי וכו'.

הגאולה – גילוי ההשגחה מלמעלה, לעתיד לבא כל ההנהגה תהיה רק בהשגחה נגלית

וכשהקב"ה רוצה להושיע את ישראל מגלותם. אזי ממשיך עליהם השגחה מסוף העולם.

כי לעתיד יבטל הטבע לגמרי. ולא יהיה רק השגחה לבד. כמו שכתוב (ישעיה נ"א) כי השמים כעשן נמלחו וכו' היינו שיתבטל הטבע שהוא על פי מערכת המזלות וכו' ואז יהיו ישראל למעלה. ועל כן גם עתה כשהשם יתברך רוצה להפיל את העובדי כוכבים ולהגביה את ישראל למעלה. אזי ממשיך עליהם השגחה מסוף העולם. שאז לא יהיה רק השגחה. ועל ידי זאת ההשגחה נתעלים ישראל ונעשה וכו'. עיין שם

1 "ענין נטילת ידים בשחרית בעת שמתעורר משינתו. על פי מה שאמר רבינו ז"ל (בסימן ר"נ) על שאלת ההוא אובי טמיא (ברכות נ"ט) מאי גוהא בשעה שהקדוש ברוך הוא זוכר את בניו שהן שרויין בצער בין האומות אזי מוריד שני דמעות לים הגדול וקולן נשמע מסוף העולם ועד סופו עיין שם..." (המשך למעלה)

(תורה ר"נ בליקוטי מוהר"ן) כל זה היטב. וזהו בשעה שזוכר וכו' עיין שם:

שינה – הסתלקות הדעת; השגחה (דעת) – אור יום

שינה ולילה – הסתלקות הדעת

וכשנסתלק הדעת הנ"ל. דהיינו שאין יודעין ח"ו שהכל מתנהג רק בהשגחה מהשם יתברך לבד. וסוברין שיש טבע ח"ו. זה בחינת שינה שהיא הסתלקות הדעת בחינת לילה וחשך.

אור יום – דעת – "ה' אורי וישעי"

כי עיקר האור יום הוא בחינת דעת כמובא. היינו כי האור הוא רק השם יתברך כביכול. בבחינת (תהלים כ"ז) ה' אורי וישעי בחינת (שם קי"ח) אל ה' ויאר לנו. וזה עיקר אור השמש בחינת (שם פ"ד) כי שמש ומגן ה' אלהים. היינו כשיודעין שהשם יתברך מנהיג העולם בהשגחה לבד זה עיקר האור. כי עיקר האור בכל מקום שנמצא אור כמו אור השמש וכיוצא הוא רק אור השם יתברך כביכול שמאיר לנו כנ"ל.

החשכת השמש – היא גלות

וכשנופלין ח"ו מזה הדעת ותולין בטבע ח"ו. זה בחינת הסתלקות האור. ואזי היא בחינת לילה וחושך ח"ו. וזה בחינת (ישעיה י"ג) חשך השמש בצאתו וכו'. בחינת (יואל ב') שמש וירח קדרו וכו'. וכיוצא בפסוקים כאלו. וכולן נאמרו על זמן הגלות. היינו כי בגלות נחשב כאלו נחשך אור השמש. כי הגלות נמשל ללילה כמבואר בפירוש רש"י. היינו כי בעת הגלות שנמשך רק מחמת שתולין בטבע ח"ו. ואזי חשך השמש בצאתו. כי תיכף כשתולין בטבע ח"ו. אזי נסתלק האור מהשמש וכאלו נחשך השמש ממש. כי באמת אין להשמש אור כלל רק מהשם יתברך כנ"ל.

ועל כן הגלות נמשל ללילה וחשך כי עיקר הגלות הוא רק מחמת שתולין בטבע ח"ו ואזי הוא בחינת לילה וחשך. הסתלקות האור כנ"ל וזה בחינת שינה הסתלקות הדעת. לידע שהכל בהשגחה שזהו עיקר האור וכו' כנ"ל.

בעת השינה – בלבול הדעת – צריך רק אמונה (בלי דעת)
בשעת השינה שורה טומאה – כפירה, חיות היצר-הרע והאומות

ועל כן בשעת שינה סטרא דמסאבא שריא על בר נש [-צד הטומאה שורה על האדם]. והעיקר על הידים כמו שכתוב בזוהר (וישב קפ"ד ע"ב). כי עיקר הסטרא אחרא הם בחינת העובדי כוכבים כידוע שיניקתם רק מבחינת כפירות שזה עיקר שורש היצר הרע שנקרא אל אחר כפירות כמובא היינו כשתולין בטבע ח"ו. שמשם עיקר יניקת העובדי כוכבים והסטרא אחרא. ועל כן בשעת שינה הסתלקות הדעת כנ"ל. ואז מתגבר ח"ו בחינת העובדי כוכבים בחינת תוקף הגלות שנמשך ללילה ושינה שיניקם מבחינת התגברות הטבע כנ"ל. וזהו בחינת סטרא דמסאבא דשריא על בר נש.

כשהדעת מתבלבלת – שינה – צריך לעזוב את דעת ההשגחה (הבחנה של התבוננות בהשגחת ה')
ולעבור לאמונה בהשגחה (לתת אמון בבורא עולם שהכל בידיים שלו)

ועל כן עיקר תיקון השינה בקדושה הוא על ידי אמונה כמובא בדברי רבינו ז"ל (סימן ל"ה). היינו בשעת הסתלקות הדעת בחינת שינה. דהיינו כשרואה אדם שדעתו מבולבל ואינו בשלימות. ואינו יכול לידע ולהבין שהכל בהשגחה מהשם יתברך לבד. כמו עכשיו בגלות בין העובדי כוכבים שנדמה ללילה וחשך שמתגברת חכמת הטבע בעולם ח"ו. אזי מחויב כל אחד מישראל להשליך ולסלק דעתו לגמרי ולהתחזק את עצמו באמונה לבד. להאמין באמונה שלמה שהכל בהשגחה לבד. ואין שום טבע בעולם כלל וזהו בחינת תיקון השינה על ידי אמונה.

היינו בשעת שינה כנ"ל צריכין ליכנוס לתוך בחינת אמונה לסמוך על אמונה לבד מאחר שנסתלק הדעת. כמו עכשיו בגלות שאנו צריכין תמיד להתחזק באמונה לבד. מאחר שעדיין לא נתגלה הדעת בשלימות לידע באמת שהכל בהשגחה. על כן צריכין לסלק דעתו ולסמוך על אמונה לבד. בבחינת (תהלים צ"ב) ואמונתך בלילות. ומחמת שבלילה בשעת השינה הסתלקות הדעת מתגברת חכמת הטבע ח"ו שהוא בחינת חשך כנ"ל. בבחינת (בראשית ט"ו) ותרדמה נפלה על אברם והנה אימה חשכה וכו' שהראהו תוקף הגלות היינו בשעת שינה ותרדמה הסתלקות הדעת מתגברין תוקף הגליות שיניקתן מבחינת התגברות הטבע כנ"ל...[2]

2 "... וזהו סטרא דמסאבא דשריא על בר נש בשעת שינה כנ"ל. על כן תיכף כשמתעורר משינתו צריך ליטול ידיו במים. כי עיקר סטרא דמסאבא שריא על ידיו דבר נש כמו שכתוב בזוהר הקדוש (שם). כי הידים הם בחינת שמים אש ומים יד ימין ויד שמאל. בחינת כי אשא אל שמים ידי כמובא בדברי רבינו במקום אחר (בסימן נ"ו) ושם עיקר אחיזת הסטרא אחרא בחינת חכמת הטבע בחינת ידים. כי הם תולין במערכת השמים שהוא בחינת ידים. ועל כן עיקר התגברות הסטרא אחרא בשעת שינה שהיא בחינת הטבע הוא בידים דייקא כנ"ל. כי הידים הם כ"ח פרקין כנגד כ"ח אתוון שבמעשה בראשית שבהם נבראו שמים וארץ בחינת (ישעיה מ"ח) אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים. ועל כן עיקר הכנעת הסטרא אחרא שהם העובדי כוכבים דעלמא בחינת חכמת הטבע שמשם התגברותם כנ"ל עיקר הכנעתם הוא רק על ידי הידים דקדושה כשזוכין להרים אותם אל הדעת. וזה בחינת (שמות י"ז) והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל וכאשר יניח ידו וכו' הנאמר במלחמת עמלק כי עמלק הוא כלליות כל העובדי כוכבים והסטרא אחרא בחינת ראשית גוים עמלק. ועמלק היה כופר בעיקר. ותלה הכל בטבע ח"ו. והיו מחשבין השעתו באיצטרוליגאה שלהם כמו שמובא בפירוש רש"י. וכמובא בדברי רבינו ז"ל. ועל כן עיקר הכנעתו על ידי הרמת הידים שמרימין הידים כ"ח פרקין שבידים אל הראש. בבחינת שאו ידיכם קדש. היינו שמגביהין הידים כ"ח פרקין אל הדעת לידע שהכל בהשגחתו יתברך כי השם יתברך ברא הכל על ידי כ"ח אתוון שבמעשה בראשית שהם בחינת כ"ח פרקין כנ"ל ואזי מגביהין בחינת השמים שהם גם כן בחינת ידים כנ"ל לשרשם שבדעת לבחינת כ"ח אתוון הנ"ל. כי הכל ברא השם יתברך בכ"ח אתוון. והוא מחיה ומקיים השמים וכל צבאם והארץ וכו' בהשגחתו לבד. ואין שום טבע ומערכת השמים כלל. ואזי נכנע עמלק והסטרא אחרא כנ"ל. וזה בחינת (שם) ויהי ידיו אמונה עד בא השמש. כי עיקר הכנעת עמלק על ידי אמונה בהשגחת השם יתברך שנמשך על ידי הרמת הידים כנ"ל. ועל כן בשעת שינה הסתלקות הדעת שאז הוא בחינת התגברות הטבע ח"ו. ואז שורה סטרא אחרא על בר נש. על כן עיקר אחיזתה בידים כנ"ל. ועל כן תיכף כשמתעורר משנתו צריך ליטול ידיו במים שהם בחינת מימי הדעת מימי החסד בבחינת (ישעיה י"א) כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. היינו שעל ידי הנטילה ממשיכין מים טהורים מימי הדעת מבחינת עלמא דאתי שאז תמלא הארץ דעה כמים לים וכו'. ואז ידעו הכל שהכל רק בהשגחה לבד כי יתבטל הטבע לגמרי. וגם עכשיו בכל עת שצריכין ישועה וטהרה להנצל מתוקף הסטרא אחרא שיניקתם מבחינת חכמת הטבע. אזי ממשיכין השגחה מסוף עולם כנ"ל במאמר הנ"ל. וזה בחינת מים של הנטילה שממשיכין מימי הדעת מסוף העולם מבחינת עלמא דאתא שתמלא הארץ דעה וכו' וזה בחינת מקוה שהיא בחינת עלמא דאתי כידוע. (כי מקוה בגימטריא קנ"א. בחינת בינה עלמא דאתי כמובא). בחינת (ירמיה י"ד) מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה. כי כל הצרות והיסורין הם רק מהעדר הדעת מבחינת חכמת הטבע כנ"ל. דהיינו שאין יודעין ח"ו שהכל בהשגחה וכו' וזה עיקר הטומאה כנ"ל. ועל כן הישועה מהצרה והטהרה מהטומאה הוא על ידי מקוה שהוא בחינת עלמא דאתי בחינת מימי הדעת בחינת כי תמלא הארץ דעה כמים וכו' כי על ידי שנכנסין למקוה וסותמין העינים מחיזו דהאי עלמא ונתעלם ונתכסה שם בתוך מימי המקוה שהוא בחינת מימי הדעת בחינת עלמא דאתי על ידי זה הוא נכלל בתוך בחינת הדעת בחינת עלמא דאתי על ידי זה הוא נכלל בתוך בחינת הדעת בבחינת השגחה. כי סותם עיניו מחיזו דהאי עלמא שמתגבר הטעות של חכמת הטבע שמשם באים כל הצרות וכל הטומ אות. שעל ידי זה נפגמין העינים ששרשם וחיותם מבחינת עיני ה' שהם בחינת השגחה כמובן במאמר הנ"ל. וכשנופלין מהדעת וסוברין שיש

אות ב[3]

אות ג

קימת חצות – תיקון השינה (הגלות)

ועל כן צריך לשבר תוקף השינה לשבר בחינת החשך והלילה שהוא בחינת תוקף הגלות שנמשך ללילה. היינו חכמת הטבע שמשם עיקר הגלות והחשך כנ"ל.

וצריך כל אחד מישראל להתעורר מהשינה בחצות כדי לשבר ולבטל חכמת הטבע על ידי שמשבר את השינה וכו' כנ"ל. ועל כן כשקמים בחצות אז מתאבלין על הגלות שגלו ישראל מארצם כי עיקר הגלות על ידי חכמת הטבע שהוא בחינת לילה ושינה כנ"ל. ועל כן אז הזמן לתקן זאת:

אות ד

גאולת מצרים כוללת את כל הגאולות – בחצות – גילוי ההשגחה ושידוד הטבע

גילוי ההשגחה במופתי מצרים – שידוד הטבע

ועל כן הגאולה הראשונה שהיא יציאת מצרים שכולל כל הגאולות כי כל הגליות מכונים בשם מצרים כמו שכתב רבינו ז"ל במקום אחר (בסימן ד') על כן התחילה הגאולה בחצות הלילה. כמו שכתוב (שמות

טבע ח"ו זה בחינת פגם העינים. ומזה באין כל הצרות וכו' כנ"ל. ועל כן צריכין לסתום את עיניו לגמרי מחיזו דהאי עלמא ולהיות מתעלם ונכלל בתוך המקוה שהיא בחינת הדעת של עלמא דאתי שאז יתגלה השגחתו יתברך בעולם ויתבטל הטבע לגמרי ועל ידי זה ממשיך השגחה מסוף העולם מבחינת המקוה. ועל ידי זה בא לו ישועה לכל מה שצריך. בחינת מקוה ישראל ה' מושיעו בעת צרה וכו' וזהו בחינת הנטילה של שחרית שממשיך מים טהורים שנמשכין מבחינת מקוה. ועל ידי זה מטהר את ידיו שהם בחינת כ"ח פרקין בחינת כ"ח אתוון של מעשה בראשית שעיקר הפגם של בחינת חכמת הטבע שמתגבר בשינה בלילה וחשך נוגע בהם דייקא כנ"ל. כי על ידי חכמת הטובע פוגם בכ"ח אתוון הנ"ל. ותולה במערכת השמים ח"ו כנ"ל. וזה בחינת הטומאה שנאחז בהידים דייקא, בשעת הסתלקות הדעת. דהיינו בשעת שינה כנ"ל. ועל כן מטהרין אותם על ידי מימי הדעת נמשכין מבחינת עלמא דאתי וכו' כנ"ל."

3 "ועל כן קודם הנטילה אסור ליגע בידיו להשבעה נקבים שיש בהראש. דהיינו לשני עיניו ושני נקבי החוטם ולפיו ולשתי אזניו. (סימן ד' סעיף ג') כי הז' נקבים אלו הם בחינת דעת כמובא בדברי רבינו במקום אחר (בסימן כ"א) ואלו הז' נקבי הראש הם בבחינת (זכריה ד') שבעה אלה עיני ה' המה משוטטות בכל הארץ. בחינת דעת בחינת השגחה. ועל כן אסור ליגע בהם בידיו קודם הנטילה כדי שלא לפגום הדעת הקדוש של בחינת השגחה על ידי הזוהמא של חכמת הטבע הנאחזת בידים בעת שינה כנ"ל. ועל כן עיקר שליטת של חכמת הטבע שמסתכלין רק על מערכת שמים הוא בלילה. כי נקראים חוזים בכוכבים. כי חכמת הטבע הוא בחינת לילה וחשך. כי עיקר האור הוא השגחת השם יתברך לבד כנ"ל:"

י"א) כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים. כי עיקר כל הגאולות בפרט גאולת מצרים היה על ידי בחינת הנ"ל הנאמר במאמר הנ"ל על ידי בחינת השגחה שהמשיך השם יתברך מסוף העולם מעלמא דאתי. כי אז ביציאת מצרים היה שידוד המערכות וביטול הטבע כי אז גילה השם יתברך השגחתו על ידי המופתים נוראים שעשה אז וביטל הטבע.

שידוד הטבע – על ידי גילוי חמישים שערי בינה

וכל זה היה על ידי בחינת עלמא דאתי. כי מסטרא דיובלא נפקו [-מצד היובל יצאו (ממצרים)]. שהוא בחינת חמשים שערי בינה בחינת עלמא דאתי כידוע[4].

ועל כן היתה הגאולה בחצות הלילה דייקא. דהיינו ששיבר את הלילה והחושך שהם בחינת חכמת הטבע וגילה השגחה בעולם ועל ידי זה היה עיקר הגאולה כנ"ל

ישראל בעצמותם למעלה מהטבע; ענין מכת בכורות

מכת בכורות – תיקון הדעת

וזה בחינת (שם) ומת כל בכור בארץ מצרים ופסח ה' וכו' והציל בכורי ישראל. כי בכור הוא ראשית בחינת דעת בחינת (משלי א') ראשית דעת. היינו שהכניע הדעת של הסטרא אחרא שהיא בחינת חכמת הטבע. והגביר את הדעת של הקדושה בחינת הדעת של השגחה שהוא בחינת (שם ד') בני בכורי ישראל. היינו הדעת של אמונת ההשגחה שמשם נמשכין זרע קדוש ישראל.

המשכת זרע ישראל – למעלה מהטבע

כי ישראל הם למעלה מהטבע כנ"ל כי הם נמשכין משם בבחינת (בראשית ט"ו) הבט נא השמימה וספור הכוכבים. ויאמר לו כה יהיה

4 שער הנו"ן - החמישים - של הבינה, מבטא את המדרגה שלמעלה מהתשלשלות שכן אם ניקח את שבעת המדות - המודדות את העולם, ונראה את התכללות שלהם זה בזה (שזו שלימותן) יצא לנו 7*7=**49**. והיינו ששלימות ההשתלשלות מסתכמת עד שער ה-**מ"ט**, ושער הנו"ן-50 בא ומבטא מדרגה שהיא למעלה ונבדלת בערך מ**מ"ט** שערי הבינה הקודמים - העולם הבא.

זרעך וכו' ודרשו רז"ל (מדרש רבה שם) שהגביהו למעלה מן השמים וכו'.

נמצא שזרע ישראל נמשכין למעלה מהטבע כי על פי הטבע כפי מערכת השמים לא היה אברהם אבינו עליו השלום ראוי להוליד רק על ידי שאמר לו השם יתברך צא מאיצטגנינות שלך. והגביהו למעלה מן השמים. היינו למעלה מהטבע על ידי זה זכה להוליד בחינת (שם) כה יהיה זרעך. נמצא שזרע ישראל נמשכים בשרשם מבחינת למעלה מהטבע.

וזה בחינת בכורי ישראל שהציל השם יתברך והמית בכורי מצרים בחצות הלילה. להכניע ולשבר ולבטל הדעת של חכמת הטבע ולהגביר הדעת של השגחה שהם בחינת בכורי בני ישראל כנ"ל:

אות ה[5]

אות ו

ענין המצה: דעת – מהירות (למעלה מ)הזמן – חיפזון; חמץ – חכמת הטבע, חסרון הדעת – הזמן – עצלות

וזה בחינת אכילת מצה. ואיסור חמץ. כי מצה זה בחינת דעת בחינת מוחין דגדלות בחינת השגחה שזה עיקר הדעת.

5 "וזה בחינת (שם יד) ויחלק עליהם לילה הנאמר באברהם בעת שרדף את המלכים. כי אברהם גילה השגחתו יתברך בעולם ועל כן עיקר קיום תולדת השמים והארץ הוא על ידי אברהם. כמו שכתוב (שם ב) אלה תולדת השמים והארץ בהבראם באברהם (בראשית רבה שם). כי הוא גילה השגחתו יתברך בעולם. שעיקר קיום העולם הוא על ידי זה. ועל כן היה לו כח לאברהם לחלק את הלילה. דהיינו לשבר את הלילה שזה בחינת ביטול הטבע בחינת קימת חצות כנ"ל. ואז הכניע את הד' מלכים שהם בחינת ד' מלכיות כמובא. כי עיקר הכנעתם על ידי ביטול הטבע כנ"ל. ועל כן על ידי שפגם במה שאמר (שם טו) במה אדע כי אירשנה נגזר על ידי זה הגלות. כי פגם בהדעת שהוא בחינת השגחה. כי עיקר הדעת הוא בחינת השגחה והשגחה זה בחינת ארץ ישראל בבחינת (דברים יא) תמיד עיני ה' אלהיך בה כמו שכתב רבינו במקום אחר (בסימן רל"ד) ועל כן על ידי שפגם בהדעת ופגם בארץ ישראל שהוא בחינת השגחה על ידי זה (בראשית טו) ותרדמה נפלה על אברהם. והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו. שהראהו תוקף הגליות שהם בחינת תרדמה בחינת חשך שעיקר התגברותם על ידי חכמת הטבע על ידי פגם השגחה כנ"ל:"

חמץ – מוחין דקטנות – דין וצמצום – חכמת הטבע (המצומצת)

וחמץ זה בחינת מוחין דקטנות בחינת אלקים בחינת דינין כמובא בכוונות. זה בחינת חכמת הטבע שמשם עיקר הדינים והצרות ח"ו כנ"ל. כי הטבע בגימטריא אלקים כמובא. שמשם אחיזת הדינים כנ"ל. כי חמץ זה בחינת (תהלים ע"ג) כי יתחמץ לבבי וכו'. שזה נאמר על הקשיות שנופלין להאדם על הנהגת השם יתברך שזהו בחינת חכמת הטבע שמשם כל הכפירות והקשיות.

מצה – מוחין דגדלות (דעת) – יציאה בחיפזון מגודל האמונה וגילוי האלוקות

אבל מצה זה בחינת דעת בחינת אמונת ההשגחה שזה עיקר הדעת כנ"ל. כי מצה על שם שיצאו בחפזון ולא הספיק בצקם של אבותינו להחמיץ. עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם שנאמר (שמות יב) ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם. כי היה להם אמונה בהשגחת השם יתברך. ועל כן לא הכינו להם שום צדה ויצאו בחפזון. נמצא שמצה הוא בחינת דעת של אמונת ההשגחה שזה עיקר גדולת דעת כשזוכין להתגלות אלקות לראות ולידע שהכל בהשגחתו יתברך לבד.

חיפזון – דילוג למעלה מ(הגבלת)הזמן – זריזות בחינת אמונה (עצלות בחינת שינה)

וזה בחינת חפזון. כי חפזון זה בחינת למעלה מהזמן שדלג על הקץ והוציאם בחפזון גדול בלי שום זמן רק ברגע אחת ובשעה קלה באו מרעמסס לסוכות ונתקבצו יחד בשעה קלה שש מאות אלף מכל ארץ מצרים. כמו שפירש רש"י על פסוק (שם יט) ואשא אתכם על כנפי נשרים. שכל זה הוא בחינת למעלה מהזמן. היינו כי הגביהם למעלה מהזמן שזהו בחינת השגחה שהוא למעלה מהטבע למעלה מהזמן. ועל ידי זה יצאו בלי שום זמן בלי שום הכנה רק בשעה קלה.

כי עיקר הגאולה היה על ידי התגלות ההשגחה שהיא למעלה מהזמן בחינת חפזון. כי חפזון זה בחינת זריזות. שהוא מדה טובה מאד

בחינת אמונה בחינת ביטול השינה שבא על ידי עצלות בחינת (משלי י"ט) עצלה תפיל תרדמה. וכמובא במקום אחר בדברי רבינו (לקוטי מוהר"ן סימן קנ"ה, ספר המדות אות זריזות) שזריזות הוא בחינת אמונה עיין שם.

טעם זכירת יציאת מצרים – למעלה מהזמן

שכחה נובעת מכך שהזמן עובר; זכרון – למעלה מהזמן (אני זוכר משהו למרות שעבר הזמן)

וזה בחינת זכרון. בחינת (שם י"ג) זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים וכו'. וכמו שכתוב (דברים ט"ז) למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך וכו'. כי איתא בדברי רבינו בסוף מאמר ואלה המשפטים מדבר מאמונה (בסימן ז') שזכרון הוא בחינת אמונה. כי עיקר השכחה הוא מבחינת הזמן וכו'. וכשיודעין ומאמינים באמת שהכל מתנהג רק על פי השגחת השם יתברך לבד שהוא למעלה מהזמן. אזי אין שייך בחינת שכחה כלל וכו' עיין שם והבן.

וזה בחינת זכרון הנאמר אצל יציאת מצרים בחינת זכור את היום וכו' למען תזכור וכו'. כי ביציאת מצרים נתגלה השגחתו יתברך כנ"ל שזה בחינת זכרון למעלה מהזמן למעלה מהטבע בחינת חפזון בחינת זריזות שהוא מחיה המוחין והדעת שעיקר קיומו הוא כשיודעין ומאמינים בהשגחה. וזהו בחינת מצה על שם החפזון וכו' וכו' כנ"ל:

אות ז

ענין שבת הגדול: נסי מצרים הן גילוי ההשגחה – בחינת עולם הבא – בחינת שבת – כל הגאולה על ידי שבת!

שידוד הטבע ועשיית הנסים הגדולים – מכח שבת, עולם הבא

וזה בחינת שבת הגדול. שקורין לשבת שלפני פסח שבת הגדול על שם הנס וכו'.

כי עיקר הנסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים ששידד המערכות וביטל הטבע וגילה השגחתו יתברך בעולם הכל נמשך מבחינת שבת

שהוא עלמא דאתי שכולו שבת שמשם ממשיך השם יתברך כביכול ההשגחה מבחינת סוף העולם וכו' בבחינת קץ בא הקץ וכו' כמבואר שם במאמר הנ"ל[6],

פסח נקרא שבת

נמצא שעיקר יציאת מצרים נמשך מבחינת שבת שהוא בחינת עולם הבא ועל כן גם פסח נקראת שבת. כמו שכתוב (ויקרא כ"ג) וספרתם לכם ממחרת השבת דהינו פסח כמו שאמרו רז"ל (מנחות ס"ה). כי עיקר תוקף הנס של פסח נמשך משבת כנ"ל.

שבת הגדול

וזהו בחינת השבת שלפני פסח שקורין אותו שבת הגדול על שם הנס. כי כל הנסים של יציאת מצרים נמשך מבחינת שבת כנ"ל. ועל כן נקרא גדול על שם הנסים שנקראו בחינת גדול. כמו שכתוב (מלכים ב' ח') ספרה לי את הגדולות שעשה אלישע. כמו שכתב רבינו שם במאמר הנ"ל על מאמר הנ"ל ומוריד שני דמעות לים הגדול עיין שם[7]:

---

6 ליקוטי מוהר"ן תורה ר"נ: "... וְדַע שֶׁזאת הַהַשְׁגָּחָה הוּא מַמְשִׁיך מִסּוֹף הָעוֹלָם כִּי לֶעָתִיד בְּעֵת הַקֵּץ יִתְבַּטֵּל הַטֶּבַע לְגַמְרֵי, וְלֹא יִהְיֶה רַק הַשְׁגָּחָה לְבַד כְּמָה שֶׁכָּתוּב (יְשַׁעְיָה נ"א) : "כִּי הַשָּׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה" הַיְנוּ שֶׁיִּתְבַּטֵּל הַטֶּבַע שֶׁהִיא עַל פִּי מַעֲרֶכֶת הַכּוֹכָבִים וּמַזָּלוֹת וְזֶהוּ נִמְלָחוּ, הַיְנוּ שֶׁיִּתְבַּלְבְּלוּ וְיִתְעָרְבְּבוּ כָּל הַמַּזָּלוֹת וְלֹא יִהְיֶה שׁוּם מַזָּל רַק הַשְׁגָּחָה לְבַד וְאָז יִהְיוּ יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה וְעַל כֵּן גַּם עַתָּה כְּשֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת קֵץ וְסוֹף מֵאֵיזֶה עַכּוּ"ם וְשֶׁיִּהְיוּ יִשְׂרָאֵל לְמַעְלָה אֲזַי מַמְשִׁיך עֲלֵיהֶם הַשְׁגָּחָה מִקֵּץ וְסוֹף הָעוֹלָם שֶׁאָז לֹא יִהְיֶה רַק הַשְׁגָּחָה וְעַל יְדֵי זאת הַהַשְׁגָּחָה נִתְעַלִּים יִשְׂרָאֵל וְנַעֲשֶׂה קֵץ וְסוֹף מֵהָעַכּוּ"ם שֶׁהָיָה מְצֵרָה לָהֶם וְזֶה בְּחִינַת (יְחֶזְקֵאל ז) : "קֵץ בָּא הַקֵּץ" הַיְנוּ כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא רוֹצֶה לְהָבִיא קֵץ עַל הָעַכּוּ"ם אֲזַי מַמְשִׁיך הַשְׁגָּחָה מִקֵּץ הָאַחֲרוֹן כַּנַּ"ל..."

7 שם: "...וּתְפִלָּה הוּא בְּחִינַת הַשְׁגָּחָה לְמַעְלָה מֵהַטֶּבַע כִּי הַטֶּבַע מְחַיֵּב כָּךְ, וּתְפִלָּה מְשַׁנֶּה הַטֶּבַע וְהוּא בְּחִינוֹת גָּדוֹל בְּחִינַת (דְּבָרִים ד) : "כִּי מִי גּוֹי גָּדוֹל אֲשֶׁר לוֹ אֱלֹקִים קְרוֹבִים אֵלָיו כַּה אֱלֹקֵינוּ בְּכָל קָרְאֵינוּ אֵלָיו" כִּי זֶה גְּדֻלָּתֵנוּ, שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּתֵנוּ וּמְשַׁנֶּה הַטֶּבַע עַל יְדֵי הַשְׁגָּחָתוֹ יִתְבָּרַךְ וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (מְלָכִים ח) : "סַפְּרָה נָּא לִי אֶת הַגְּדוֹלוֹת אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלִישָׁע" וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (מְגִלָּה כז) : וֶאֱלִישָׁע דַּעֲבַד בְּרַחֲמֵי הוּא דַּעֲבַד נִמְצָא שֶׁ תְּפִלָּה שֶׁהִיא בְּחִינַת נְסִים וְהַשְׁגָּחָה הֶפֶךְ הַטֶּבַע הִיא בְּחִינַת גָּדוֹל וְזֶה פֵּרוּשׁ מַה שֶּׁהֵשִׁיב אוֹבֵי טַמְיָא לְרַב קְטִינָא (בְּרָכוֹת נט). מַאי גּוֹהָא ? בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בָּנָיו שֶׁהֵן שְׁרוּיִין בְּצַעַר בֵּין הָעַכּוּ"ם מוֹרִיד שְׁנֵי דְּמָעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל וְקוֹלוֹ נִשְׁמָע מִסּוֹף עוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ הַיְנוּ כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר שֶׁהֵן שְׁרוּיִין בְּצַעַר בֵּין הָעַכּוּ"ם בֵּין הָעַכּוּ"ם דַּיְקָא כִּי זֶה עִקַּר הַצַּעַר מַה שֶּׁהֵן שְׁרוּיִין בֵּין הָעַכּוּ"ם וְלָמְדוּ מֵהֶם וְנָפְלוּ מֵהַדַּעַת וְתוֹלִין בְּהַמַּזָּל וְהַטֶּבַע וְזֶה עִקַּר הַצַּעַר שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל וַאֲזַי מוֹרִיד דְּמָעוֹת וְכוּ הַיְנוּ שֶׁמַּמְשִׁיך עֲלֵיהֶם הַשְׁגָּחָה כִּי דְּמָעוֹת הֵם בְּחִינוֹת הַשְׁגָּחָה..."

אות ח

ענין בדיקת חמץ – לילה שנקרא אור – בדיקת חשך הגלות וחכמת הטבע עד ש"לילה כיום יאיר"

וזה בחינת (פסחים ב') אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר. וקרי התנא לאורתא אור לישנא מעליא וכו'.

כי עיקר בדיקת החמץ וביעורו הוא בחינת ביעור בחינת הטבע מהעולם שהוא בחינת חמץ כנ"ל. וכשנתבטל הטבע ונתגלה ההשגחה זה בחינת ביטול החשך והלילה כנ"ל שהם בחינת תוקף הגליות הנמשך מבחינת חכמת הטבע כנ"ל כי כשנתגלה השגחתו יתברך בעולם אזי אין שום חשך כלל. כי עיקר האור הוא השם יתברך כביכול כנ"ל. ואזי לילה כיום יאיר כו' כמו שכתוב (תהלים קל"ט) גם חשך לא יחשיך ממך ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה כמו שיהיה לעתיד. כמו שכתוב (זכריה י"ד) והיה לעת ערב יהיה אור. כמו שאנו מבקשים (בהגדה של פסח) תאיר כאור יום חשכת לילה. כי עיקר החשך של לילה הוא מבחינת חכמת הטבע שהם הם עיקר החשך. ואמונת ההשגחה זה עיקר האור וכנ"ל,

ועל כן הלילה של בדיקת החמץ ביטול הטבע שהוא בחינת החמץ שבודקין באותו הלילה. שעל ידי זה הלילה בבחינת אור בחינת (תהלים קל"ט) לילה כיום יאיר וכו' כנ"ל ועל כן קרא התנא אותו הלילה אור:

אות ט

"ליל שימורים" – משומר מהמזיקים שבאים מכח הנהגת הטבע

וזה בחינת (שמות יב) ליל שמורים שמשומר מן המזיקים, כי עיקר המזיקים הם מבחינת חכמת הטבע שהוא בחינת דינים שהוא בחינת העובדי כוכבים מזיקי עלמא.

ואז בליל יציאת מצרים שהיה ביטול הטבע בלילה דייקא כדי לשבר ולבטל בחינת לילה שהוא בחינת חכמת הטבע על כן אותו הלילה הוא משומר מכל המזיקין ומכל הדינים, כי אז נתגלה השגחה שעל ידי זה נתבטלין כל ההיזיקות וכל הדינים כנ"ל:

אות י

המצוה הראשונה – קידוש החודש; מלוי הלבנה – הארת חשך הלילה "והיה אור הלבנה כאור החמה" בגילוי ההשגחה

וזה בחינת מלוי הלבנה. בחינת (ישעיה ל') והיה אור הלבנה כאור החמה כאור שבעת ימי בראשית וכו' שיהיה לעתיד לבוא כשיתגלה השגחתו יתברך בעולם. כי אז יתבטל חשכת לילה. ואז תתמלא הלבנה מפגימתה כי פגם ומיעוט הלבנה זה בחינת חשכת לילה. שהוא בחינת חכמת הטבע שזה עיקר אחיזתם כי כל אחיזתם הוא מבחינת פגם הלבנה כידוע. ולעתיד תתמלא הלבנה ויתבטל החשך, כי יתבטל הטבע ותתגלה ההשגחה, ואזי לילה כיום יאיר. וזה בחינת והיה אור הלבנה כאור החמה וכו' כנ"ל.

ועל כן פרשת קידוש החדש הוא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל במצרים בשעת הגאולה כי עיקר הגאולה שהוא ביטול הטבע זה בחינת מלוי הלבנה שזה בחינת קידוש החדש וכנ"ל:

אות יא

ענין ביעור חמץ; הבדלה – לגלות שגם הטבע מושגח; בירור עץ הדעת; סוד האש

וזה בחינת (פסחים ה) אין ביעור חמץ אלא שריפה. כי (יחזקאל טו) מהאש יצאו והאש תאכלם.

'מאורי אור' – אור יום; 'מאורי אש' – לילה, תוקף הדין והטבע – האש נעשתה כביכול על ידי האדם והטבע (ולא על ידי הקב"ה חלילה)

כי ההשגחה והטבע הם בחינת יום ולילה אור וחשך כנ"ל. וזה בחינת מאורי אור ומאורי אש. כי מאורי אש שולטין בשעת הסתלקות מאורי

אור, דהיינו בלילה וחשך. (וכמבואר מזה במקום אחר בדברי רבינו ז"ל במאמר בראשית לעיני כל ישראל בסימן ס"ז בלקוטי תנינא).

כי האש זה בחינת תוקף הדין שנמשך מבחינת הטבע כנ"ל, ועל כן ברא השם יתברך את האש במוצאי שבת על ידי אדם הראשון כמו שאמרו רז"ל (פסחים נד). זה רמז על בחינת הטבע שנתעלם ההשגחה, כי הטבע זה בחינת (דברים ח) כחי ועוצם ידי עשה לי וכו'. כמו האש שעיקר ברייתו היה על ידי מעשה ידי אדם.

"בורא מאורי האש" – ענין ההבדלה להראות שגם הטבע עצמו (האש) מושגח ומונהג רק בידים של הקב"ה; תיקון ערבוב עץ הדעת שנותן מקום לחשוב שהטבע אינו מושגח

ועל כן משם עיקר אחיזת הטבע שהוא תוקף הדין ועל כן מבדילין עליו במוצאי שבת כי שם עיקר בחינת ההבדלה והבירור. כי עיקר אחיזת עץ הדעת טוב ורע הוא מבחינת הטבע שהוא בחינת אש כנ"ל. ועל ידי שאנו מבדילין עליו על ידי זה אנו מבררין הטוב ומכניעין הרע הנאחז בהאש בבחינת הטבע ונכלל גם האש שהוא בחינת הטבע בקדושה, כי באמת גם הטבע הוא השגחה.

כי השם יתברך בעצמו מנהיג את הטבע כרצונו יתברך. וכשמאמינים ויודעים שהכל בהשגחה וגם הטבע היא השגחה אזי נכלל גם האש בקדושה.

וזה בחינת בורא מאורי האש שמברכין במוצאי שבת בשעת הבדלה. שמאמינים שהכל מהשם יתברך וגם האש בחינת הטבע ברא גם כן השם יתברך בעצמו. כי גם הטבע היא השגחה כנ"ל. ואזי נכלל הכל בקדושה. וזה בחינת תיקון עץ הדעת טוב ורע כנ"ל.

"מהאש יצאו" – מהדלקת האש בדרך הטבע, "והאש תאכלם" – שמתגלה שגם היא (הטבע) ביידיים של ה'; סוד "ביעור חמץ".

ואזי על ידי זה דייקא הם נופלים בבחינת מהאש יצאו והאש תאכלם. כי עיקר אחיזתם מבחינת האש בחינת הטבע. וכשנתגלה שגם האש בחינת הטבע הוא מהשם יתברך על ידי זה בעצמו הם נכנעים.

וזה בחינת ביעור חמץ על ידי האש. כי אז נתגלה השגחת השם יתברך. ואז יודעים שהכל מאתו יתברך. ואפילו הטבע בחינת האש הכל ברא השם יתברך לבד. ואזי החמץ בחינת חכמת הטבע בחינת אחיזת העובדי כוכבים נכנע ונתבטל על ידי שרשו דייקא. דהיינו על ידי האש. כי מהאש יצאו והאש תאכלם כנ"ל:

אות יב

טעם איסור חמץ בפסח והיתרו כל השנה: אחר שמתגלה האמונה (פסח) אפשר לראות שגם הטבע-החמץ מושגח (בכל השנה)

ועל כן בכל השנה מותר החמץ רק בפסח צריכים לאכול מצה. וחמץ אסור ואיסורו חמור מאד אפילו במשהו. כי בפסח שהוא יציאת מצרים צריכים רק לאכול מצה שהוא בחינת השגחה ובחינת החמץ שהוא בחינת הטבע צריכים עכשיו לבער לגמרי בבל יראה ובל ימצא

בהתחלה צריך לבער את הטבע (החמץ) – שלא יבלבל – להאיר את האמונה לבדה (מצה)

כי באמת גם הטבע בעצמה היא גם כן השגחת השם יתברך כנ"ל. אבל מאחר שהתגברו פרעה ומצרים אז עלינו מאד וכפרו בה' ואמרו מי ה' וכו' (שמות ה') על כן אי אפשר לצאת ממצרים כי אם על ידי התגלות ההשגחה מאד מאד. כמו שהיה בשעת יציאת מצרים שגילה השם יתברך השגחתו בעולם בהתגלות גדול מאד כי עשה עמנו אותות נוראות

ועל כן צריכים אז בפסח לאכול רק מצה ולא חמץ שהוא בחינת הטבע. רק מצה שהוא בחינת השגחה כי מחמת תוקף הגלות שהיה במצרים שכולל כל הגליות אי אפשר לצאת משם כי אם על ידי

התגלות ההשגחה לבד. ובחינת הטבע שהוא החמץ צריך לבער לגמרי בבל יראה ובל ימצא. כי על ידי בחינת הטבע הם יכולים להתגבר ולא יהיה אפשר לצאת מחמת גודל אחיזתם שנתאחזו אז מאד בישראל

אחר אכילת המצה (אמונת ההשגחה) אוכלים חמץ – הדעת גדלה ומגלים שגם הטבע מושגח

אבל מאחר שאוכלים מצה שהוא בחינת השגחה. שבעת ימים. אזי אחר כך הותר החמץ. כי מאחר שכבר יצאנו ממצרים ונתגלה הדעת של השגחה על ידי אכילת מצה אזי אחר כך יכולים לאכול גם החמץ שהוא בחינת הטבע. כי על ידי גודל התגלות ההשגחה יודעים האמת שגם הטבע הוא השגחה. כי השם יתברך ברא הכל ומנהיג ברצונו הכל על כן יכולים לאכול חמץ גם כן. אבל בתחלה בשעת יציאת מצרים אי אפשר לאכול חמץ כלל. כי אז מחמת גודל אחיזתו כנ"ל אסור להזכיר שם טבע כלל. שלא יתאחזו ביותר ולא יוכלו להגאל ח"ו. אבל אחר כך שכבר יצאנו מהם ונתגלה ההשגחה אזי יודעים שגם החמץ בחינת הטבע הכל בהשגחתו יתברך. ועל כן הותר החמץ אחר הפסח כנ"ל.

וזהו בחינת מה שכתוב בזוהר הקדוש שמאחר שקבלנו המצה שהיא אסוותא [-רפואה] יכולים אחר כך לאכול החמץ היינו כנ"ל. שאחר שנתגלה ההשגחה יכולים לאכול החמץ גם כן. כי נתגדל הדעת ויודעים שגם הטבע היא השגחה באמת כנ"ל.

חייבים כניעה סופית של הטבע (החמץ) – קריעת ים סוף – לפני שאוכלים ומקבלים אותו

ועל כן לא הותר החמץ עד אחר קריעת ים סוף שהיה בשביעי של פסח, כי אז היה עיקר מפלת מצרים. ואז היה ביותר ויותר התגלות ההשגחה מאד מאד על ידי קריעת ים סוף ונסים הרבה שהיו אז. ועל כן אז נכנע ונתבטל חכמת הטבע שמשם אחיזת העובדי כוכבים מאד. כי כולם נבהלו אז מאד על ידי התגלות ההשגחה שהיה אז מאד. כמו

שכתוב (שמות טו) אז נבהלו אלופי אדום וכו'. ומגודל התגלות ההשגחה אז נתגלה שגם באמת הטבע היא השגחה. ועל כן אחר שביעי של פסח הותר החמץ וכו' כנ"ל:

אות יג

קריעת ים סוף – גילוי דעת האמונה לנשמות ישראל (ים החכמה) וגילוי ההשגחה במצרים (ים נגרש)

כי קריעת ים סוף הוא בחינת מה שאמר רבינו ז"ל שם במאמר הנ"ל על מאמר ומוריד שני דמעות לים הגדול. דהיינו שממשיך השגחה להכניע את העובדי כוכבים שהם בחינת ים. כמו שכתוב (ישעיה נ"ז) והרשעים כים נגרש. ואזי נעשין נסים ונפלאות שהם בחינת גדול. כמו שכתוב (מלכים ב' ח') ספרה לי את הגדולות וכו' עיין שם[8]. וזה בחינת קריעת ים סוף שאז היה התגלות ההשגחה מאד כנ"ל. ועל ידי ההשגחה היה הנס. שהמשיך בחינת ההשגחה לבחינת ים שמרמז על העובדי כוכבים.

ואז נבקע הים. היינו כי קריעת ים סוף הוא בשני בחינות. ושניהם אחד כי זה תלוי בזה. כי קריעת ים סוף מרמז שנבקע ים החכמה שלמעלה[9] ונתגלה הדעת שהוא בחינת השגחה כי זה עיקר הדעת

8 שם: "...וְזֶה פֵּרוּשׁ מַה שֶּׁהִשִּׁיב אוֹבֵי טַמְיָא לְרַב קְטִינָא (בְּרָכוֹת נט). מַאי גּוֹהָא? בְּשָׁעָה שֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר אֶת בָּנָיו שֶׁהֵן שְׁרוּיִין בְּצַעַר בֵּין הָעַכּוּ"ם מוֹרִיד שְׁנֵי דְּמָעוֹת לַיָּם הַגָּדוֹל וְקוֹלוֹ נִשְׁמָע מִסּוֹף עוֹלָם וְעַד סוֹפוֹ הַיְנוּ כְּשֶׁהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא זוֹכֵר שֶׁהֵן שְׁרוּיִין בְּצַעַר בֵּין הָעַכּוּ"ם בֵּין הָעַכּוּ"ם דַּיְקָא כִּי זֶה עִקַּר הַצַּעַר מַה שֶּׁהֵן שְׁרוּיִין בֵּין הָעַכּוּ"ם וְלָמְדוּ מֵהֶם וְנָפְלוּ מֵהַדַּעַת וְתוֹלִין בְּהַמַּזָּל וְהַטֶּבַע וְזֶה עִקַּר הַצַּעַר שֶׁלָּהֶם כַּנַּ"ל וַאֲזַי מוֹרִיד דְּמָעוֹת וְכוּ הַיְנוּ שֶׁמַּמְשִׁיךְ עֲלֵיהֶם הַשְׁגָּחָה כִּי דְּמָעוֹת הֵם בְּחִינוֹת הַשְׁגָּחָה כְּמָה שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ, זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה (שַׁבָּת קנא:) : עַל פְּסוּק (קֹהֶלֶת י"ב). "וְשָׁבוּ הֶעָבִים אַחַר הַגָּשֶׁם", זֶה הָרְאוּת שֶׁהוֹלֵךְ אַחַר הַבֶּכִי נִמְצָא שֶׁ הַדְּמָעוֹת הֵם לוֹקְחִים חֵלֶק הָרְאוּת, וְהָרְאוּת נִמְשָׁךְ לְתוֹכָם נִמְצָא שֶׁהַדְּמָעוֹת הֵם חֶלְקֵי הַהַשְׁגָּחָה וְהָרְאוּת כִּי הַדְּמָעוֹת לוֹקְחִים הָרְאוּת כַּנַּ"ל וְזֶה וּמוֹרִיד שְׁנֵי דְּמָעוֹת, הַיְנוּ שֶׁמַּמְשִׁיךְ חֶלְקֵי הַהַשְׁגָּחָה לַיָּם הַגָּדוֹל הַיְנוּ בְּחִינוֹת הָעַכּוּ"ם הַמּוֹשְׁלִין עַל יִשְׂרָאֵל, בְּחִינַת (יְשַׁעְיָה נ"ז) "וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ" וַאֲזַי נַעֲשֶׂה בְּחִינוֹת גָּדוֹל, בְּחִינַת הַשְׁגָּחָה, בְּחִינוֹת תְּפִלָּה, שֶׁהִיא בְּחִינַת גָּדוֹל כַּנַּ"ל..."

9 מבואר בחסידות (ראה במאמר השבועי שמות) כי **מצרים** היינו **מיצר-ים החכמה** - מיצר בדעת, והיינו 'מיצר הגרון', מיצר בדעת של האדם - כח ההתקשרות בהשכלה בה האדם מתבונן, שהיא זאת שמולידה את הרגשות (כמו שהגרון הוא המעבר והקשר בין הראש-ההתבוננות, לגוף-הלב).

סוף יציאת מצרים היתה בקריעת הים (של החכמה).

כנ"ל. ועל ידי זה בעצמו נבקע הים שלמטה. שמרמז על העובדי כוכבים דעלמא שהם כים נגרש. שכולם נבקעו ונשברו ונתבטלו. וישראל עברו בתוך הים ביבשה. כי לא יכלו המים שהם העובדי כוכבים לשלוט על ישראל מאחר שנתגלה ההשגחה כנ"ל. בבחינת ומוריד שני דמעות לים הגדול הנ"ל.

(כי פרעה התגבר על ידי ב' אותיות אלו שהם מ"י אותיות י"ם. ועל כן אמר (שמות ה') מ"י ה' אשר אשמע בקולו כמובא בכתבי האר"י)[10] ועל כן עיקר הכנעתו שנתגלה ההשגחה על ידי קריעת ים סוף בבחינת ומוריד שני דמעות. דהיינו השגחה לים הגדול כנ"ל:

אות יד

"כנגד ארבעה בנים דיבר תורה" – לבטל קושיות הנהגת הטבע – הגלויות
"מה נשתנה"? – הקב"ה שידד את הטבע ועשה לנו נסים! שואלים קושיות כדי לבטל את הקושיות מחכמי הטבע

וזהו בחינת שאלת הבן. שמצוה שישאל הבן. מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. כי צריכים אז בליל פסח לישאל דוקא קושיות מה נשתנה כדי להשיב על זה עבדים היינו וכו'. דהינו שהשם יתברך עשה עמנו נסים וגילה השגחתו יתברך בעולם. ועל ידי קשיא זו של מה נשתנה. על ידי זה מכניעין ומבטלין ומתרצין כל הקשיות של חכמת הטבע, כי על ידי זה מגלין ההשגחה כנ"ל ועל כן צריכין דייקא

[אמנם מצד אחד מצרים היינו 'מיצר ים החכמה' ולא הדעת, אך כאשר אין לאדם התקשרות פנימית (דעת) למה שהוא מבין - ישנו חיסרון גם בהבנה וההשכלה עצמה, ולפיכך המיצר הוא גם על ההשכלה עצמה - החכמה. וכן להיפך, כאשר מאיר נקודת ההשכלה עצמה - היא מביאה דעת, התקשרות בה.]

10 **מי** בגימטריא 50 שערי **בינה**. עולם התהו מקביל לספירת הבינה ש'מינה דינין מתערין' ומשם אחיזת הרשעים (וראה במאמר השבועי לפורים). וכמבואר בספר מגן אבות: "צ"ל למה אין יכולים הצדיקים בעצמן להפיל הרשעים. והענין כי שרש יניקת הרשעים הוא ממקום גבוה מאד. מבחי' ברישא חשוכא. דכחשכה כאורה שוין. וכמ"ש (תלים קי"ג ד') רם על כל כו' שמקבלים מבחי' רוממות כו'. והיינו ששרש יניקתם הוא מעולם התהו לפני מלוך מלך. בדרך שבה"כ ונפילת האור. וצדיקים מקבלים מעולם התיקון דאצי'. ותהו קדם לתיקון. לכן הצדיקים בעצמן אין יכולים להפיל הרשעים. לפי שיניקתם ממקום גבוה דוקא. וכמ"ש גבי המן (אסתר ה' י"ד) יעשו עץ גבוה. וכתיב (עמוס ב' ט') ואנכי השמדתי את האמורי מפניהם אשר כגובה ארזים גבהו. והנה פרעה הי' יניקתו ג"כ ממקום גבוה מאד. מבחי' עורף דא"א. ולכן אמר (שמות ה') מי הוי' אשר אשמע בקולו. שהי' מתגאה על שם הוי'. ולכן הי' משה מתיירא ליכנס אליו (זח"ב ל"ד א')."

לישראל קשיות מה נשתנה בליל פסח כדי לבטל על ידי קשיא זו כל הקשיות של המחקרים שבאים מחכמת הטבע. כי על ידי קשיא זו נתגלה ההשגחה ונתבטל לגמרי כל הקשיות שלהם.

"ארבע בנים" – לבטל את ארבעת המלכויות-גלויות ששולטים בנו על ידי הטבע

ועל כן דברה תורה כנגד ארבעה בנים ששואלין קושיות מה נשתנה הנ"ל. כי הד' בנים הם כנגד ד' מלכיות כמובא. כי כל הד' מלכיות שהם כלל כל הגליות שכולם מתגברים רק על ידי בחינת חכמת הטבע כנ"ל כמבואר במאמר הנ"ל. וכולם נכנעים ונתבטלים על ידי שאלת הד' בנים שעל ידי זה נתגלה השגחה כנ"ל. ועל ידי זה נתבטלין כל הד' מלכיות שהם כלל כל הגליות כנ"ל.

שאלת "מה נשתנה" – למה היה צריך לעשות כאלו נסים המשדדים את הטבע?! כי לא היתה ברירה...

וזהו מה נשתנה הלילה. היינו שהקשיא מה זה היה שבלילה שמרמז על הגליות בחינת הטבע יהיה התגלות ההשגחה כל כך, והתירוץ עבדים היינו וכו'. ולא יכולנו לצאת משם כי אם על ידי התגלות ההשגחה לבד והיה מההכרח לבטל אז הטבע לגמרי. ועל כן היה הנס בלילה דייקא. כדי להכניעם בשרשם להפוך הלילה ליום. כי ביטל הטבע לגמרי. ואז נתהפך לילה ליום בחינת (תהלים קל"ט) לילה כיום יאיר. וזה עיקר הנס שיתבטל הטבע בחינת לילה לגמרי כנ"ל. על כן היה הנס בלילה דייקא כנ"ל:

אות טו[11]

אות טז

ד׳ כוסות של גאולה – שתי בחינות של יין

יין בבחינת ׳ראש׳ – מגדיל את הדעת (השגחה); יין בבחינת ׳רש׳ – עניות בדעת (הנהגת הטבע)

וזה בחינת היין של ד' כוסות. כי היין כלול משני בחינות כמו שאמרו רז"ל (יומא ע"ו). זכה נעשה ראש לא זכה נעשה רש.

11 וזה בחינת טבילת כלים. כי הכלי שיצא מרשות העובדי כוכבים צריכים לטובלן מבמקוה שיהיה ראוי שיאכל בו הישראל (שולחן ערוך יורה דעה סימן ק״כ סעיף א׳). כי העובדי כובבים שהם בחינת הטבע זה עיקר הטומאה כנ״ל וכשהכל ברשותם אינו יכול לצאת לרשות ישראל אל הקדושה כי אם על ידי טבילה במקוה. שהוא בחינת השגחה בחינת דעת בחינת (ישעיה י״א) כי מלאה הארץ דעה כמים וכו׳ כנ״ל. כי מאכל ישראל צריך להיות בקדושה גדולה מאד. ועיקר קדושת האכילה הוא על ידי הדעת שהוא התגלות ההשגחה. וזה בחינת אכילת מצה בפסח שמגלין ההשגחה על ידי האכילה דייקא על ידי שאוכלין מצה כנ״ל. כי אדם הראשון פגם באכילת עץ הדעת טוב ורע. ועץ הדעת טוב ורע זה בחינת חכמת הטבע ששם מעורב טוב ורע. והוא דעת דסטרא אחרא פגם הדעת דקדושה. ועיקר הפגם היה על ידי האכילה כי עיקר תיקון האכילה הוא על ידי אמונה דייקא בבחינת (תהלים ל״ז) ורעה אמונה כמובא במקום אחר (בסימן ס״ב). כי כשאינו אוכל בקדושה על ידי זה נפגם הדעת שהוא בחינת השגחה ונופל לטעות של חכמת הטבע. כמו שכתוב (דברים ח׳) פן תאכל ושבעת ורם לבבך ושכחת את ה׳ אלהיך וכו׳. ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי וכו׳ דהיינו שתולה בטבע ח״ו כאילו הפרנסה בכחו ועוצם ידו ואינו מודה בהשגחה. וזה בחינת כחי ועוצם ידי בחינת פגם הידים הנ״ל פגם כ״ח פרקין דידים כ״ח אתוון של מעשה בראשית. וזה (שם) וזכרת את ה׳ אלקיך כי הוא הנותן לך כ״ח וכו׳. היינו כי באמת הכל בהשגחת השם יתברך שברא הכל בכ״ח אתוון של מעשה בראשית כנ״ל. והוא משגיח בכל עת ונותן כ״ח. כ״ח דייקא כנ״ל. כי השם יתברך משגיח ומקיים העולם על ידי כ״ח אתוון של מעשה בראשית כנ״ל. ועל כן צריכין ישראל לקדש את מאכלם מאד. וזה בחינת כמה וכמה מצות התלויים במאכל ומשתה. כי עיקר התגלות ההשגחה תלויה בקדושת המאכלים וכנ״ל. וזהו (שם ח׳) ואכלת ושבעת וברכת את ה׳ אלקיך על הארץ הטובה וכו׳. היינו שתברך את ה׳ אחר האכילה שתדע שהכל מאתו בהשגחתו יתברך. וזהו על הארץ הטובה. כי ארץ ישראל הוא בחינת השגחה כמו שכתוב (שם י״א) תמיד עיני ה׳ אלקיך בה נ״ל. וזה בחינת אכילת מן. בחינת (שמות ט״ז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. שהיה יורד בהשגחה לבד דבר יום ביומו. וכמה נסים נעשו בו. וכשמאמינים שהפרנסה הכל בא מהשם יתברך בהשגחתו לבד בלי שום דרך הטבע כלל. כי הוא הנותן כ״ח וכו׳ כנ״ל זה בחינת אכילת מן. בבחינת לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן ועל כן בתחלת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים דהיינו בפסח בשעת יציאת מצרים הם צריכים לאכול מצה שהוא בחינת מוחין ודעת בחינת מן. כי על ידי אכילת מצה בפסח נמשך דעת גדול. ויודעין שהכל בהשגחה לבד ועל ידי זה עיקר התקרבות ישראל לאביהם שבשמים וכו׳ כנ״ל. ועל כן הכלי שהיה ברשות העובדי כוכבים שהם מסטרא דמסאבותא. כי הם תולין בטבע שמשם עיקר אחיזת הדינים והסטרא אחרא. ועל כן אין הכלי ראוי לסעודת ישראל. כי אם על ידי טבילה במקוה. שעל ידי זה יוצא הכלי מבחינת טבע לבחינת דעת בחינת השגחה בחינת עלמא דאתי שזהו בחינת מקוה וכו׳ כנ״ל. וזה בחינת הכשר כלים. (במדבר ל״א) כל דבר אשר יבא באש תעבירו באש. כי מהאש יצאו והאר תאכלם וכו׳ וכנ״ל. כי מאחר שכבר נבלע האיסור שהוא הטומאה בכלי שכל זה נמשך מבחינת הטבע דהיינו כפירות שמשם נמשכין כל הטומאות וכל האיסורים. וכשכבר נבלע האיסור בכלי אין לו טהרה כי אם על ידי האש שהוא בחינת שורש הטבע וכו׳ כנ״ל. כי מהאש יצאו וכו׳ וכנ״ל אבל כשעדיין לא נבלע האיסור בכלי רק שיצא מרשות העובדי כוכבים. דהיינו שיצא מדעתו ורשותו כי עיקר בחינת רשותו של אדם הוא הדעת שהוא קונה כל החפצים תחת רשותו. בבחינת (נדרים מ״א) דעת קנית מה חסרת וכו׳. כי עיקר האדם הוא הדעת. ועל כן כשיוצא הכלי מרשות העובדי כוכבים היינו מרשות דעת העובדי כובבים שהוא בחינת הטבע וכו׳ כנ״ל. אזי די לו בטבילה במקוה שהוא בחינת עלמא דאתי שמשם מקבלין וממשיכין בחינת השגחה לשבר ולבטל בחינת הטבע. שעל ידי זה יוצאין מטומאה לטהרה מרשות העובדי כוכבים לרשות ישראל שהם למעלה מהטבע וכו׳ כנ״ל.

היינו כשזוכין נתרומם הדעת על ידי היין[12]. ועיקר הדעת הוא התגלות ההשגחה. דהיינו שנתגלה ביותר הדעת של ההשגחה על ידי שתיית היין כשזוכין. בחינת זכה נעשה ראש

אבל אם אינו זוכה הוא להיפך[13]. כי נעשה רש ואין עני אלא מן הדעת. ומשם עיקר העניות ממש דהיינו כשאין לו הדעת של השגחה שהוא עיקר הדעת משם בא עניות. בחינת (בראשית ג') בעצבון תאכלנה שהוא בחינת דחקות ועניות שבא על ידי פגם אכילת עץ הדעת טוב ורע שהוא בחינת חכמת הטבע כנ"ל. כי הטבע הוא בחינת חשך ולילה. בחינת פגם הלבנה כנ"ל שמשם עיקר העניות כידוע.

יין 'רש' – בחינת שינה וגלות – "יין המשכר"; יין 'ראש' – מעורר את הדעת ומגלה את הדיבור – "יין המשמח"

ושני בחינת אלו כלולים ביין. כי היין מביא שינה וזה בחינת הטבע שהוא בחינת לילה ושינה כנ"ל. ולהיפך כשזוכין אזי היין מעורר מהשינה בבחינת (שיר השירים ז') וחכך כיין הטוב דובב שפתי ישנים. דהיינו שיין הטוב מסטרא דטוב מעורר מהשינה. שזה בחינת הדיבור. כי בשעת שינה אזי נסתלק הדיבור. ועל ידי היין הטוב נתעורר מהשינה ונמשך הדיבור שבא מהדעת כידוע[14] בחינת דובב

12 וכמו שרואים בפשטות שהיין מרחיב את הלב ככה שיש יותר דעת, אך אם שותים יותר מידי הוא מבלבל את הדעת ולא מאפשר לחשוב "עד דלא ידע", וכמבואר בליקוטי מוהר"ן תניינא כו: "צריך להרחיק משכרות, ולדקדק שלא לשתות יותר מיכלתו, כדי שלא יבוא לידי שכרות, כי מעט השתיה לפי הצרך הוא טובה להרחיב דעתו. ודע, כי הדעת מלבש בחסדים, וכששותה במדה כראוי לפי ערכו, אזי נתרחב דעתו ונתרומם מחו, ואזי נגדלין החסדים ביותר על ידי השתיה. כי כשנתרומם הדעת, נתרוממין ונגדלין החסדים, כי הדעת מלבש בחסדים כנ"ל. ועל זה אמרו רבותינו, זכרונם לברכה)ערובין ס"ה" :(כל המתפתה ביינו, יש בו מדעת קונו". 'מתפתה' דיקא, בחינת חסדים, שעל ידי היין נגדלין החסדים. וזהו מתפתה - שעל ידי הגדלת החסדים הוא מתפתה ומתפיס, אף על פי שלא היה ראוי להתפתות לפי חסדים סתם, והיה יכול להיות רגז, אבל על ידי הגדלת החסדים על ידי היין הוא מתפתה כנ"ל. אבל השותה יותר מדאי ומשתכר, אזי אדרבא, מתגברין תקף הגבורות, ונעשה כעס ורגז, ולפעמים מתגברין גבורות דסטרא אחרא, ויוכל לבוא לידי רעות וכו', חס ושלום:.."

13 ראה הערה הקודמת.

14 האדם נקרא 'מדבר' - והיינו שזוהי הגדרת מעלתו על הדומם צומח חי. יחד עם זאת מעלתו 'מותר האדם מן הבהמה' הוא ה'דעת' - כח ההנהגה וחיבור כל האישיות, החל מהאמונה ועד הכחות האינסטקטביים - עד לביטוי בתקשורת עם הזולת.

שפתי ישנים. וזה בחינת השגחה שהוא בחינת התעוררות השינה כנ"ל.

ומחמת שהיין כלול משני הבחינות מבחינת דעת בחינת השגחה שזה בחינת יין המשמח בחינת עלמא דאתי בחינת (תהלים ק"ד) ויין ישמח וכו'. וזה כשזוכה כנ"ל. ואם לא זכה הוא בבחינת יין המשכר שמערב הדעת וטועה בחכמת הטבע ח"ו שזה בחינת שינה וכו' כנ"ל.

איסור יין נסך – שהיין לא ימשך לצד הטבע, "יין המשכר"

על כן צריכין לשמור את היין מאד ממגע עובדי כוכבים יותר מכל הדברים שבעולם. כי שום דבר אינו נאסר במגע עובדי כוכבים רק היין נעשה נסך על ידי מגע עובדי כוכבים. כי תיכף כשנוגע העובדי כוכבים ביין וסתם נגיעה היא בידים. אזי נמשך היין לבחינת טבע שהוא בחינת עובדי כוכבים דעלמא מחמת שהיין כלול מב' הבחינות כנ"ל על כן העובדי כוכבים שהם בחינת טבע הם יכולין לטמא את היין בנגיעתם ביד. כי נמשך מיד לבחינת טבע ועל כן אינו ראוי לישראל שהם למעלה מהטבע. וכל מאכליהם ומשקיהם צריך להיות קודש. שעל ידי המאכל והמשקה יומשך הדעת של השגחה כנ"ל.

ועל כן עיקר הפגם של היין הוא על ידי נגיעתם וסתם נגיעה היא בידים. כי עיקר הפגם הדעת של השגחה היא על ידי פגם הידים פגם כ"ח פרקין דידים שהם כנגד כ"ח אתוון של מעשה בראשית וכו' כנ"ל[15] וידי עובדי כוכבים הם בהיפך מזה והם בבחינת (בראשית כ"ז) הידים ידי עשו. בחינת הטעות של הטבע שהוא בחינת כחי ועוצם ידי כנ"ל. ועל כן היין נפגם על ידי ידי עובדי כוכבים וכנ"ל. ואזי נעשה נסך זה בחינת טעות של חכמת הטבע שהוא בחינת שינה. וזה

15 אות א' - בחלק שהובא בהערה.

בחינת נסך בחינת (ישעיה כ"ט) כי נסך ה' רוח תרדמה וכו'. שזה נאמר שם על החוזים בכוכבים הטועים במערכת השמים וכנ"ל.

שתיים ד' כוסות – היין נעשה 'ראש' והגדיל את הדעת – שבר את השינה וליל הגלות

ועל כן בעת גאולת מצרים שאז נתגלה ההשגחה אז הוא מצוה לשתות ד' כוסות של יין. כי אז היין הוא בחינת זכה נעשה ראש. כי עכשיו בליל פסח נתרומם הדעת ונתגלה ההשגחה ביותר על ידי היין. כי השם יתברך המשיך השגחה ושבר את הלילה והשינה בבחינת (שמות י"א) כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים. ואזי היין בחינת יין המשמח. ויכולין לדבר ולספר ביציאת מצרים בלילה הזה על ידי היין בבחינת דובב שפתי ישנים וכנ"ל.

"אין אומרים שיר אלא על היין" – המשכת השיר שלעתיד לבא דוקא על ה"יין המשמח" שמגדיל את דעת האמונה

וזה בחינת (ברכות ל"ה) אין אומרים שיר אלא על היין. כי כל השירות הם נמשכין מבחינת עלמא דאתי שאז יתער שיר בעלמא [-אז (לעתיד לבא) יתעורר שיר בעולם]. כמו שכתוב בזוהר הקדוש. בבחינת אז ישיר משה שר לא נאמר אלא ישיר מכאן שעתיד לשיר לעולם הבא. כי עיקר השירה מבחינת עולם הבא שאז ישיר משה וכו'. כי אז יתער שיר בעלמא ומשם נמשכין כל השירות לעולם הזה שמשוררין ומזמרין על הנסים.

כי כל הנסים נעשין על ידי שהשם יתברך ממשיך בחינת השגחה מסוף העולם מעולם הבא לזה העולם כנ"ל ואזי כשנעשה הנס אנו ממשיכין גם כן בחינת שירה מעולם הבא לזה העולם. וזה בחינת כל השירות של הנסים.

ועל כן אין אומרים שיר אלא על היין כי אז היין נכלל בקדושה בבחינת דעת של השגחה וזה עיקר בחינת השיר שממשיכין בחינת השגחה שזהו בחינת השיר של הנס לזה העולם. ועל כן אומרים השיר על היין וכנ"ל. וזה בחינת ד' כוסות יין של פסח כנגד ד' מלכיות. כי

כשנכלל היין בקדושה בבחינת השגחה על ידי זה נכנעין כל הגליות של כל הד' מלכיות שעיקר כחם הוא על ידי הטבע כנ"ל. ועל ידי ההשגחה שנתגלה על ידי הדעת שנמשך על ידי ה' כוסות יין על ידי זה נתבטלים כולם וכו' וכנ"ל:

נקודה למחשבה

- לפעמים צריך לשבור את הכלים.

המציאות חשובה כל-כך, עד ש"נתאווה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים", ואומר הפסוק "וברכך הוי' אלהיך בכל אשר **תעשה**" - חייבים לעשות, לפעול ולהתנהל לפי חוקי המגרש של העולם-הזה.

אבל, אנחנו יודעים ולומדים ש"אין עוד מלבדו" כפשוטו ממש, ו"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה" - אנחנו רוצים להתנהל לפי "אין עוד מלבדו" גם בפועל בחיי היום-יום. הפעולות וההתנהלות כפי כללי העולם הזה נראים לנו כמחשיכים על אור האמונה הבלעדית, על ההכרה האמיתית שכל הברכה, פרנסה, חיים ושלום מגיעים אך ורק מבורא עולם.

"עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים אם הוי' הוא האלוהים - לכו אחריו..." אם הבלעדיות של ה' אמת - אז עד הסוף.

גאולת מצרים אומרת לנו שבאמת, לפעמים - צריך לשבור את הכלים. הקב"ה שובר את כללי המציאות ועושה מופתים גלויים שמשדדים את הטבע לחלוטין, עד שאין לטבע שום אמירה ורלוונטיות. "אני יוצא בתוך מצרים" - מתגלה האמונה השלימה וההשגחה הפרטית של ה' על עמו.

לא רק זאת - גאולת מצרים היא הגאולה הראשונה שעליה וממנה מושתתות הגאולות ובה **ישראל נהיו לעם**.

כשאנחנו רוצים להיות מסורים לקב"ה ולגלות אותו בחיים היום-יום, בתוך הכלים, בתוך ארץ ישראל - לגלות אותו בתוך טבע הגשמי (שכמובן הוא בידיו הקדושות): עלינו קודם כל **לשבור את הכלים**.

היצר-הרע 'אקדמיה טענתיה' כך שרק בגיל בר-מצוה מתגלה הנפש האלוקית, היצר-הטוב - ולכן ישנו מסך-תודעתי מראשית תולדתינו

שעלינו לשבור, כדי לחזור ולגלות את אור ה' שבתוך הטבע וחיינו הפשוטים.

אז **בחג פסח**, ב"**ליל השימורים**", נחיה עם הזמן, וניתן לעצמנו '**לקפוץ**'-**לפסוח** מעל בתי מצרים - לשבור את התודעה המשועבדת לטבע - ולהיות עם הקב"ה, לבד.

מאמר "כימי צאתך"

ספר המאמרים תשי"ב · הרבי מליובאוויטש

בע"ה

איי... אחרי המצה, ארבע כוסות, אנחנו מגיעים ליום **קריעת-הים** עם מאמר מהרבי מליובוויטש "**כימי צאתך**" משנת תשי"ב.

המאמר מתבונן בפסוק מהותי מהנביא המשווה בין גאולת מצרים ל**גאולה העתידה**: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

מאמר **נדיר-יחסית בסגנונו ה'למדני'** מעט, אז מי שאוהב לומד'ש - מוקדש בשמחה 😊

הרבי מתבונן ומעמיק במאמר בהבדל בין נסים המלובשים בטבע, שלמעלה מהטבע, וכאלה ש**אתה בכלל לא יודע שהם נס...**

אמנם, **הרבי כמובן מפתיע** אותנו ומספר שככל שהנס **פחות נראה 'מרשים'** הוא יותר גבוה, מגיע מהקב"ה "**לבדו**" - "לעושה נפלאות גדולות לבדו", כל-כך לבד, **שרק הוא שם לב שזה נס...**

יחד עם זה נקבל **הסבר יסודי** איך **האין-סוף מתגלה** פה בעולמינו, ואיך **כל אחד** בהסתכלות פשוטה **יכול להבחין בו.**

וכמובן, הסבר (קצר) אודות קריעת-הים והכנה ל"בקיעת הנהר" של ימות המשיח! **ממתק מומלץ ל'סעודת משיח'** (או סעודת הבעש"ט) **שהנהיג הבעל שם טוב הקדוש.**

ועוד, ועוד (ועוד יותר טוב!)...

אז אם הגענו עד פה ועדיין לא הגיע משיח - שברגע זה העולם יוכרע לטוב, הנהר יבקע, הים יקרע "**ולא יכנף עוד מוריך והיו עיניך רואות את מוריך**"!

חברי המערכת

"כימי צאתך"

(ספר המאמרים מלוקט, אחרון של פסח ה'תשי"ב)

מבואר

א. מה נבין פה במאמר – "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"; שתי מדרגות בנסים; מעלת ה"נפלאות לבדו"

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות,

הנביא אומר אודות הגאולה העתידה "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות" - והיינו שהקב"ה אומר שלעתיד לבא הוא יראה לנו נפלאות כמו שהיו בימי יציאת מצרים.

אודות פסוק זה מתעוררות מספר שאלות:

> וצריך להבין, הרי גאולה העתידה תהי' נעלית הרבה יותר מהגאולה דיציאת מצרים [שלכן, לפי דעת בן זומא, אין מזכירין יציאת מצרים בימות המשיח. וגם לדעת חכמים, שמזכירין יציאת מצרים בימות המשיח, לפי שיש מעלה ביציאת מצרים גם לגבי גאולה העתידה, הגאולה דיציאת מצרים תהי' טפילה לגאולה העתידה], ומהו אומרו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהעילוי דגאולה העתידה הוא שגם אז יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' ביציאת מצרים. גם צריך להבין שמדייק אראנו נפלאות, שעיקר המעלה דגאולה העתידה היא לא בהנפלאות עצמם שיהיו אז אלא בזה שהקב"ה יראה את הנפלאות. גם צריך להבין אומרו אראנו לשון נסתר, הרי בתחלה אומר (כימי) צאתך לשון נוכח, והול"ל [והוה ליה למימר -היה לו לומר] אראך. ומ"ש [ומה שכתוב] בזהר דמ"ש אראנו לשון נסתר הוא לפי שאראנו קאי על משה, צריך ביאור הקשר דפירוש זה עם הפירוש כפשוטו שאראנו קאי על ישראל.

א. הגאולה העתידה תהיה גדולה לאין-ערוך מגאולת מצרים! לפיכך בין זומא אומר (ברכות יב:) שאין מזכירין את יציאת מצרים בימות המשיח - כי הן כלום לעומת פלאי הגאולה העתידה! [גם לחכמים - שלשיטתם מזכירים יציאת מצרים גם בימות המשיח - זהו רק משום שישנה מעלה כלשהי

לגאולת מצרים על גבי הגאולה העתידה - אך ודאי שהגאולה העתידה תהיה העיקר]...

אם כן, מדוע הכתוב אומר "**כימי צאתך מארץ מצרים** אראנו נפלאות" ששבח הגאולה העתידה הוא כמו יציאת מצרים?!

ב. בנוסף צריך להבין את הדגשת הפסוק "**אראנו** נפלאות" - והיינו שמשמע שהחידוש יהיה שהקב"ה **יראה לנו** את הנפלאות.

ג. בנוסף ישנו שינוי בלשון הפסוק מנוכח - "כימי צאת**ך**..." - ללשון נסתר "אראנו נפלאות" - מה הסבה והכונה בכך?

אמנם בזהר כתב ששינוי הלשון הוא משום שאכן משתנה פניית הפסוק ו"אראנו" מכוון על משה רבינו (בניגוד ל"כימי צאתך" הפונה לישראל). אך בכל זאת צריך להבין את הקשר בין הפירוש הזה לבין הפשט - ש"אראנו" מדובר אודות ישראל (אליהם התחיל לפנות הפסוק, "כימי צאתך").

- בכדי להבין את זה כעת נתבונן בשלל סוגי הניסים שהקב"ה עושה עמנו:

ונקודת הביאור בזה, דבנסים יש (בכללות) שני סוגים. נסים שלמעלה מהטבע [כהנסים שהיו ביציאת מצרים, הפיכת מים לדם וכו' ועד להנס דקריעת ים סוף שנהפך ים ליבשה], ונסים המלובשים בדרכי הטבע. ובהם גופא שני אופנים. שלבושי הטבע הם באופן שניכר שהם רק לבוש להנס שמתלבש בהם. כנסים דחנוכה ופורים, דעם היותם מלובשים בדרכי הטבע, מ"מ [מכל מקום] הי' ניכר בגילוי (ועד שראו כל אפסי ארץ) הנס שבהם. ושלבושי הטבע מעלימים על הנס שמלובש בהם.

בכללות יש שתי בחינות של נסים:

א. נסים שלמעלה מהטבע - כמו עשרת-המכות, וכן קריעת ים סוף בה הקב"ה "הפך ים ליבשה".

ב. נסים שמלובשים בתוך דרכי הטבע, ובתוכם ישנה גם חלוקה לשניים:

1. הנס אמנם עובד על פי גדרי הטבע ולא מבטל אותו, אך ניכר שהוא נס. כמו הנסים בחנוכה ופורים שאמנם הם היו מלובשים בדרכי הטבע (בחנוכה מלחמה בפועל, ובפורים פעולות אסתר בארמון המלוכה) -

שכולם ראו והבינו שאלו נסים (׳רבים ביד מעטים׳, ובפורים ״ורבים מעמי הארץ מתייהדים״ וכו׳).

2. נסים שכל כך עובדים על פי דרכי הטבע - עד שלא ניכר שהם נס.

וידוע דשרש הנסים המלובשים בטבע הוא ממקום נעלה יותר משרש הנסים שלמעלה מהטבע. ושרש הנסים שמלובשים בטבע באופן שאין ניכר אפילו שלבושי הטבע הם רק לבוש הוא ממקום נעלה עוד יותר. כמ"ש [כמו שכתוב] לעושה נפלאות גדולות לבדו ואמרו רז"ל אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו, שהשרש דנפלאות אלו (שאין בעל הנס מכיר בנסו) הוא מבחינת לבדו.

אמנם ידוע בחסידות כי השרש של הנסים המלובשים בטבע הוא יותר גבוה מהנסים ש׳משדדים׳ את הטבע; וביותר פרטות, נסים הבאים בתוך הטבע - עד שלא ניכר שלבושי הטבע הם רק הדרך (׳לבוש׳) להביא את הנס - הינם אפילו עוד יותר גבוהים (הטעם לכל זה יתבאר באריכות בהמשך המאמר החל מאות ג׳).

על עניין זה אומר הפסוק ״לעושה נפלאות גדולות **לבדו**״ - הנפלאות הכי גדולות הן אלו שהקב״ה עושה ׳לבדו׳ ורק הוא מכיר בהן - ״אין בעל הנס מכיר בנסו״. לכן הם באות מהמקום הכי-הכי גבוה, בו הקב״ה עדיין ׳לבדו׳ ללא שום שימוש במדרגה אלוקית כלשהי.

וזהו החידוש בזה שבגאולה העתידה יהי' אראנו נפלאות, כי הנפלאות שבגאולה העתידה יומשכו ממנו ית' לבדו, כמרז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] לשעבר (ביציאת מצרים) אני ובית דיני הייתי מהלך לפניהם אבל לעתיד לבוא אני לבדי, דהנסים שהיו ביציאת מצרים נמשכו ממנו ית' דרך בית דינו והנסים שבגאולה העתידה יהיו ממנו לבדו (שלא ע"י בית דינו).

״נפלאות״ אלו הן ה״נפלאות״ שהקב״ה יראה לנו בגאולה העתידה - הבאות ממנו יתברך ״לבדו״. זאת בשונה מיציאת מצרים בה אומרים חז״ל ש״אני ובית דיני מהלך לפניהם״ - הקב״ה לא בא ׳לבד׳ אלא עם עוד מלאכים ומדרגות אלוקיות כביכול, הנס בא על ידי ׳אמצעי׳; ״אבל לעתיד לבא **אני לבדי**״ - הנסים יהיו מהקב״ה לבדו.

וזהו החידוש דאראנו נפלאות, דהגם שהנפלאות הנמשכים ממנו ית' לבדו הם (בדרך כלל) באופן שהוא לבדו יודע שזה נס, מ"מ יהי' אראנו נפלאות, שיהי' נראה בגילוי הנס שבהם.

זהו גם החידוש בכך שבגאולה העתידה "**אראנו** נפלאות". אותן נפלאות הבאות ממנו יתברך 'לבדו' - הן אלו המלובשות בדרכי הטבע עד שהעולם, 'בעל הנס', אינו מבחין בהן. אמנם בגאולה השלימה הקב"ה "אראנו" - יראה לנו ויגלה לנו את הנפלאות הללו. מה שהיה נסתר - הוא לבדו - יתגלה (!).

ב. "כימי צאתך" – כולל נסי קריעת הים

ב) והנה ידוע הדיוק מ"ש כימי צאתך מארץ מצרים, כימי לשון רבים, הרי יציאת מצרים היתה ביום אחד [ובזכירת יציאת מצרים כתיב זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים], ולמה נאמר כימי לשון רבים.

ישנו דיוק מדוע נכתב "**כימי** צאתך" - לשון רבים, הרי יציאת מצרים התרחשה רק ביום אחד [וכמו שגם בזכירת יציאת מצרים מופיע יום בודד "את ה**יום הזה**", "**יום** צאתך"]?!

ויש לומר הביאור בזה, דביציאת מצרים נכלל גם קריעת ים סוף. [וכ"ה [וכן הוא] במצות זכירת יציאת מצרים בכל יום, שנכלל בה גם זכירת קריעת ים סוף. וכן במצות סיפור יציאת מצרים בליל הפסח, דכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, שגם סיפור קריעת ים סוף נכלל בזה]. ולכן נאמר כימי צאתך מארץ מצרים, כימי לשון רבים. [ומ"ש במצות זכירת יציאת מצרים יום צאתך מארץ מצרים הוא, כי עיקר המצוה דזכירת יציאת מצרים היא זכירת יציאת מצרים עצמה וזכירת קריעת ים סוף אינה מעכבת].

אלא שהביאור בכך הוא, שביציאת מצרים נכללת גם קריעת ים-סוף (שהיא ודאי שלב מהותי ביציאה), [וכך גם במצוות הזכירה בפועל מדי יום[1], ובמצות

1 ראה תוספתא ברכות רפ"ב (הובאה בתו"א בשלח סב, ב. וראה גם שו"ע אדה"ז או"ח הלכות ק"ש סס"ו סי"ב): "צריך להזכיר בה [ב"אמת ויציב"] יציאת מצרים כו' וקריעת ים סוף". ובחסדי דוד לתוספתא שם, כי "השלמת הגאולה היתה בקריעת ים סוף".

סיפור יציאת מצרים בליל-הסדר, שכן בהגדה אנו מזכירים "ובים לקו חמישים מכות" כו'].

לכן נאמר "כימי" - ברבים - כי הכונה גם לסיפור קריעת הים[2].

> פירוש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות הוא, שבגאולה העתידה יהיו הנסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים עצמה וגם הנס והפלא דקריעת ים סוף. כמ"ש והחרים הוי' את לשון ים מצרים גו' והיתה מסילה גו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים. וצריך להבין השייכות דשני הענינים בכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שגם הנפלאות הנמשכים ממנו ית' לבדו יהיו באופן דאראנו (שיראו את הנס שבהם), ושבהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהי' גם הפלא דקריעת ים סוף.

אם כן, בגאולה העתידה – "כימי צאתך מארץ מצרים" – יהיה גם הפלא של היציאה ממצרים וגם הפלא של קריעת הים. וכמו שאומר הנביא: "והחרים הוי' את לשון ים מצרים והניף ידו על הנהר... והיתה מסלה לשאר עמו אהשר ישאר מאשור **כאשר היתה לישראל ביום עלתו מארץ מצרים**".

אם כן יש להבין את הקשר בין הפלא של יציאת מצרים וקריעת הים שיהיה בגאולה העתידה - יחד עם כך שיהיו נסים (דוקא) מבחינת "לבדו" - שלא כיציאת מצרים. וכן בפרט עם כך שהנסים בבחינת 'לבדו' יהיו בגילוי, "אראנו".

ג. מדוע נסים המלובשים בטבע יותר גבוהים?! מצד גילוי האין-סוף ומצד העולם

- בכדי להבין את כל השאלות שעד עכשיו נשאלו במאמר, הרבי יקדים לבאר את ה**טעם** לכך שהנסים המלובשים בטבע יותר גבוהים מנסים שאינם מלובשים בטבע:

> ג) ויובן זה בהקדים, דזה ששרש הנסים המלובשים בטבע הוא ממקום נעלה יותר משרש הנסים שלמעלה מהטבע, הוא, כי בהנסים שלמעלה מהטבע, הגילוי דאוא"ס [דאור אין סוף] הבל"ג [הבלי גבול] שלמעלה מעולמות (שממנו נמשכים הנסים) הוא באופן שהטבע בטל על ידי הגילוי, שידוד מערכות הטבע, ובמילא, אין נמשך הגילוי בעולם. ובהנסים המלובשים בטבע, הגילוי

2 אמנם מה שבפסוקי מצוות הזכירה נאמר "יום" - לשון יחיד, היינו משום ש**לעיכובא** חייבים רק את יום יציאת מצרים עצמו, ולא את קריעת ים סוף, אך ודאי שמצות הזכירה כוללת (לא באופן שמעכב) את זכירת קריעת הים.

דאוא"ס הבל"ג שלמעלה מעולמות הוא בהעולם עצמו. וכיון שהעולם עצמו הוא גבול, דגבול ובל"ג הם שני הפכים, לכן, בכדי שהגילוי דאוא"ס הבל"ג יהי' בהגבול דעולם, הוא ע"י שהמשכת הבל"ג היא מעצמות אוא"ס שנמצא בכל מקום גם בהגבול (וטבע) דעולם.

בנסים שהם למעלה מהטבע, הגילוי של האור-אין-סוף הבלתי-גבולי הפועל את הנסים, הוא באופן שהנס - הגילוי האלוקי - צריך 'להשבית' את הטבע. ממילא יוצא שהגילוי אלוקות לא 'חודר' בעולם אלא רק 'מבטל' אותו לפי-שעה; זאת בשונה מהנסים המלובשים בטבע, שהנס - הגילוי האלוקי - מופיע דרך הטבע, הרי גילוי הבלי-גבול חודר בתוך העולם - הגבול. כדי שהבלי-גבול יוכל להכנס ולהיות ממש חלק מהגבול - על אף שהוא הפוך ממנו וסותר אותו בתכלית - עליו להגיע ממקום שאינו מוגבל בכלל - אפילו לא בהגדרת הבלתי-גבולי, ה'למעלה מהטבע'. מקום עליון זה הוא **עצמות אור-אין-סוף**, שנמצא בכל מקום ואינו מוגדר משום גדר (על כן הוא נושא הפכים).

ועוד ביאור במעלת הנסים המלובשים בטבע לגבי הנסים שלמעלה מהטבע, דענין הנסים הוא שעל ידם מתגלה שהוא ית' מושל ושולט על הטבע. וענין זה מתגלה יותר בהנסים המלובשים בטבע. דגילוי ממשלתו ית' ע"י הנסים שלמעלה מהטבע הוא שבכחו ית' לבטל ולשדד את חוקי הטבע, ובהנסים שמלובשים בטבע מתגלה שאוא"ס מושל ושולט על הטבע עצמו, שהטבע יהי' כפי רצונו.

מעלה נוספת בנסים המלובשים בטבע מלבד מעלת השרש שלהם היא, שהעניין של נס הוא להודיע שיש 'אדון לבירה', והקב"ה מושל ומנהיג את העולם. עניין זה יותר מתבטא ומתגלה דוקא בנסים המלובשים בטבע, שהרי בנסים המשדדים את הטבע מתגלה שהקב"ה יודע **לבטל** את הטבע - אך לא מנהיג אותו; לעומת זאת כאשר הנס מלובש בטבע מתגלה שה' שולט ומנהיג את הטבע עצמו כך שהוא מתנהל אך ורק לפי הקב"ה.

ד. גילוי האין-סוף בהנהגת הטבע – ושרשו הגבוה

ד) וביאור החילוק בין שני הביאורים במעלת הנסים המלובשים בטבע, יובן בהקדים מ"ש בעקידה

בכדי להבין את החילוק (הדק) בין המעלה של הנסים המלובשים בטבע מצד זה שאור הבלי-גבול מתגלה ב**גבול** (מעלה מצד העולם), לבין המעלה שמתגלה שה' **מנהיג** את הגבול (מעלה מצד הנס) - צריך להקדים עוד ביאור חשוב המבואר בספר העקידה:

> שגם מהנהגת הטבע אפשר לידע גדלות הבורא. דנוסף לזה שע"י ההתבוננות בהנהגת הבריאה (הילוך המזלות וכו') באים להכרה שיש בעה"ב [בעל הבית] לבירה זו, הנה ע"י ההתבוננות בזה שהנהגת הטבע היא תמידית בלי שינוי, ובלשון הכתוב לא ישבותו, דהגם שזה כבר קרוב לששה אלפים שנים ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין שום חלישות בההנהגה הטבעית, [וכן מזה שבמשך כל הזמן לא נעשה חלישות בכחם של הנבראים, דזה שצבא השמים קיימים באיש וצבא הארץ קיימים במין הוא באופן שהם חזקים כביום הבראם], עי"ז [על-ידי-זה] יודעים גדלות הבורא, שכחו ית' (שממנו באה ההשפעה בעולם) הוא א"ס [אין סוף] ובל"ג.

מהנהגת הטבע אפשר לדעת את גדלות ה'. והיינו, שחוץ מזה שהתבוננות בבריאה, מכריחה בשכל שיש בורא ובעל הבית לבירה (שכן לא יתכן שכל כך הרבה פרטים הולכים ומתקדמים ביחד בסדר מופלא ומתואם) - אפשר גם להכיר ב**גדלות ה'**. זאת על ידי ההתבוננות שהטבע נשאר איתן ויציב כמו בששת ימי בראשית - "לא ישבותו"! כבר כמעט 6000 שנה ש'עולם כמנהגו נוהג' בלי ש'תחלש הבטריה' של העולם כלל [ולא רק ש**כללות** העולם קיימת ועומדת, אלא שגם כל נברא פרטי כמו השמש והירח נשארים איתנים כבר 6000 שנה]!

מההתבוננות הזו ניתן לראות את גדלותו של ה' - כי כחו אין-סופי ולכן כאשר הוא מחייה את העולם - הוא תמידי ואינו נחלש.

> דהגם שטבע הנבראים הוא מהחיות אלקי שמתלבש בהם, וזה שכל נברא יש לו טבע מיוחד הוא כפי אופן החיות שבו, דמזה מובן שהחיות שמלובש בהנבראים הוא חיות מוגבל, הנה זהו בנוגע להטבע עצמו, אבל התמידיות שבהנהגת הטבע, שאין בה שינוי וחלישות, הוא בכח הא"ס הבל"ג שלמעלה מהתלבשות.

אמנם רואים שיש לכל נברא טבע משלו (אבן היא אבן, אדם הוא אדם וכו') - וזהו בא מהחיות האלוקית הפרטית שמהווה אותו. אם כן, רואים שהחיות האלוקית המהווה את העולם היא **מוגבלת** (לטבע המסוים של כל פרט); אבל זהו

בנוגע ל**טבע עצמו** - אך מצד ה**תמידיות** שבטבע - ניכר כח האין-סוף הבלתי-גבולי, שהוא למעלה מהטבע עצמו.

> **אלא שבכדי לידע גדלות הבורא ע"י הנהגת הטבע, צריך להתבוננות. וכשרואים נס, שינוי הטבע, רואים מיד (גם בלי התבוננות) שזה בא מאוא"ס שאינו מוגבל בגדר העולם. ועוד מעלה בנסים לגבי הנהגת הטבע, שכח הא"ס הבל"ג שמתגלה ע"י התמידיות שבהנהגת הטבע (גם לאחרי ההתבוננות) הוא מלובש בענין הגבול, שהנהגת הטבע (גבול) אין לה שינוי והפסק, וע"י הנסים נמשך גילוי אוא"ס הבל"ג עצמו שלמעלה מהתלבשות בגבול.**

אך, בשביל לראות את כח האין-סוף בבריאה - צריך התבוננות, ובכך היא **מעלת הנס** על גבי הנהגת הטבע: כאשר יש נס ניכר מיד (בלא התבוננות) שזה מגיע מהאור אין-סוף של הקב"ה.

מעלה נוספת בנס: ההבחנה בכח האין-סוף מהתבוננות בטבע העולם מלובשת בטבע, בגבול. ניכר שיש בגבול כח בלתי-גבולי - אך הוא כביכול מתגלה ומוכרח **דוקא לגבול**; לעומת זאת כאשר יש נס - מתגלה שה' הוא בלתי-גבולי ללא קשר לגבול.

> **אלא שאעפ"כ, מטעם זה עצמו, יש מעלה בהגילוי דכח הא"ס שמתגלה ע"י התמידיות שבהנהגת הטבע לגבי גילוי הא"ס שע"י הנסים. דענין הבל"ג כמו שמתגלה ע"י הנסים, שידוד הטבע דעולם, אינו שייך להעולם, וע"י התמידיות שבהנהגת הטבע, מתגלה שגם חיות העולם (גבול) הוא קשור עם אוא"ס הבל"ג.**

אמנם במעלה זו של הנס על הטבע, יש צד שהיא 'פחותה' מהגילוי אלוקות דרך הטבע (כמו שראינו גם ב'פחיתותה' לגבי **נסים** המלובשים בטבע): הנס אינו שייך לטבע - הוא משדד אותו, כך שלא מתגלה שהעולם קשור עם האין-סוף; לעומת זאת מההתבוננות בהנהגת הטבע ותמידיותו - מתגלה שהעולם, הגבול, מקושר עם האין-סוף, הבלתי-גבולי.

- כעת יבואר הטעם למעלת גילוי הבלי-גבול בהתבוננות **בטבע**:

ויש לבאר זה ע"פ מ"ש בהמשך תרס"ו, דזה שבהנהגת הטבע יש ענין התמידיות (הגם שטבע הוא מהחיות האלקי שמלובש בהנבראים, וחיות המלובש בנבראים הוא חיות מוגבל, כנ"ל) הוא לפי ששרש החיות המלובש בהנבראים הוא (לא מהכלים, כי אם) מאור הקו, ששרשו הוא מאוא"ס שלפני הצמצום. וכמבואר בכ"מ [בכמה מקומות] דשרש הכלים הוא מהצמצום עצמו, ושרש הקו הוא מאוא"ס שלפני הצמצום (אלא שנמשך ע"י הצמצום), כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שאחר הצמצום המשיך מן אוא"ס קו א' ישר מן אור העיגול שלו.

יש לבאר שהקשר של ה**גבול** - העולם, עם ה**בלי גבול** - התמידיות הוא משום ששרש ה**חיות** המלובשת בנבראים (המוגבלים) היא מ'**אור הקו**':

בהתחלה האור של ה' ה**בלתי גבולי** לא נתן מקום ואפשרות לברוא עולמות; על מנת ליצור מקום לעולם הקב"ה כביכול העלים-צמצם את אורו האין-סופי, ובכך נשאר 'מקום פנוי'; לאחר מכן, כדי ל**החיות** את העולם עם **אור אלוקי** המתאים לעולם, הקב"ה המשיך 'קו וחוט' מוגדר עם התחלה וסוף (בניגוד לאור אין סוף) **מתוך האור אין סוף** - והוא חיות כל העולמות[3]. כך מבואר בעץ-חיים ש"אחר הצמצום המשיך **מן אור-אין-סוף** קו אחד ישר מן אור העיגול שלו".

אם מבואר שגם חיות העולם המוגבלת - הקו - שרשה באור-אין-סוף. אם כן מובן מדוע יש בטבע **תמידיות**, כח לא-גבולי.

והנה ידוע דזה שהקו בקע את חושך הצמצום, שכל בקיעה היא מצד תגבורת, הוא לפי ששרש המשכתו הוא מת"ת [מתפארת] הנעלם, שלמעלה מהאור שהאיר (בגילוי) לפני הצמצום.

אמנם אור הקו נמשך מהאור-אין-סוף, אבל היה עליו 'לבקוע' את החשך של הצמצום. בשביל להצליח לבקוע משהו צריך תגבורת כח מיוחדת. תגבורת הכח המיוחדת הזו נקראת "תפארת הנעלם"[4] והיא יותר גבוהה מהאור-אין-סוף שהאיר בגילוי לפני הצמצום (שאותו הצמצום כן 'מצליח' להסתיר)...

---

3 וכמו שמבואר בחסידות ששרש הכלים - המכסים ומלבישים על האורות - הוא מהצמצום, ה'מחשיך' ומכסה על האור אין סוף; ושרש האורות המדודים - חיות העולם (הקו) - הוא מהאור אין סוף שלפני הצמצום, רק שעכשיו הוא נמשך 'דרך' הצמצום ולכן הוא מאפשר מקום וחיות לעולמות (קצת כמו 'וסת' שמעביר את החשמל אך במדה הנכונה).

4 בדומה לספירת התפארת החל מעולם האצילות שהיא מבטאת התכללות של חסד וגבורה (כמבואר כמה פעמים במאמר השבועי 😊) כך גם 'תפארת' דאין סוף, משמעותה היא **כח ההתכללות דאין סוף**. והיינו היא

בזאת מתבארת **מעלת** אור הקו (חיות העולם) - גילוי האין-סוף שבתמידיות הטבע; על האור אין סוף שלפני הצמצום - גילוי האין-סוף שעל ידי הנסים:

> ועפ"ז [ועל-פי-זה] יש לבאר דזה שיש מעלה בהגילוי דכח הא"ס שמתגלה ע"י התמידיות שבהנהגת הטבע לגבי גילוי הא"ס שע"י נסים, הוא, כי האור שלפני הצמצום הוא מוגבל בענין הבל"ג, ואי אפשר שהגילוי שלו יהי' בהגבול דעולמות. ולכן, הגילוי דאור הסובב [שהוא גילוי האור שלפני הצמצום] שממנו שרש הנסים, הוא ע"י שידוד הטבע, ביטול הטבע (גבול) דעולם. ואור הקו שממנו הוא התמידיות שבהנהגת הטבע, כיון ששרשו הוא מת"ת הנעלם, הוא כולל ומחבר שני ההפכים דבל"ג וגבול. ולכן, גילוי הבל"ג (נצחיות) שמאור הקו הוא גם בגבול (טבע).

האור שלפני הצמצום מוגדר להיות בבחינת אין-סוף, בלתי-גבולי. לפיכך הוא לא יכול להתגלות בגבול, והגילוי שלו כ'נס' הוא דוקא על ידי שידוד הטבע-הגבול[5].

לעומת זאת, אור הקו שממנו התמידיות בהנהגת הטבע כאמור - ביכולתו לחבר את ההפכים של **גבול** (הטבע) ו**בלי-גבול** (התמידיות), משום שרשו מ'תפארת הנעלם', שהיא **למעלה** מלהיות מוגדרת-מוגבלת ב'אין-סופי' או דוקא ב'גבולי'.

ה. חזרה לנסים – ביאור ההבדל ומעלת הנסים זה על זה; מעבר ל'עבודה' – "ביטול במציאות" (נסים למעלה מהטבע), "ביטול דקבלת על" (נסים המלובשים בטבע)

- כעת לאור המתבאר הרבי יבא לבאר את מה שאמר בסעיף ג' שישנן שתי מעלות בנסים המלובשים בטבע - מצד הגילוי בעולם, ומצד הנס (זהו קטע מעט 'למדני' מי שרוצה יכול לדלג עליו עד לקראת סוף האות):

אומרת ומבטאת שהכל נכלל באור אין סוף, הכל חלק ממנו. (בעוד שמלכות דאין סוף לא מאפשרת מציאות אחרת בגלל שהיא מבטאת את שליטת האין-סוף המוחלטת - ולא נותנת מקום למשהו אחר).

לכן דוקא התפארת דאין סוף גורמת אחרי הצמצום לחיבור האור אין סוף עם חלל הצמצום כי היא הגורמת שהכל יהיה אין סופי.

5 מדרגה זו היא הנקראת אור ה"סובב כל עלמין" שהוא מוגדר בלהיות 'סובב' והיינו כמשהו שמסבב מלמעלה ואינו מתלבש בגבול.

ה) והנה ע"פ הנ"ל (סעיף ד) שגם התמידיות שבהנהגת הטבע הוא ע"י המשכת הגילוי דאוא"ס הבל"ג שלמעלה מעולמות, והמעלה שבנסים היא שעל ידם נמשך הגילוי דאוא"ס הבל"ג עצמו שלמעלה מהתלבשות בגבול, יש לומר, דשני הסוגים שבנסים, נסים שלמעלה מהטבע ונסים המלובשים בטבע, הם שני אופנים בגילוי אוא"ס הבל"ג שלמעלה מהתלבשות בגבול.

על-פי מה שהתבאר בסעיף הקודם כי גם התמידיות ש**בטבע** (ללא כל נס) היא מהמשכת אור-אין-סוף, וההבדל בינה לבין ה**נס** היא בכך שבנס מתגלה האור-אין-סוף הבלתי-גבולי ש**למעלה מהתלבשות בגבול** (בניגוד לתמידיות שהיא בגבול-בטבע); נמצא ששני הסוגים שיש בנסים - נסים המלובשים בטבע וה'משדדים' את הטבע - הם שני אופנים בגילוי של האור-אין-סוף ש**למעלה מהתלבשות בגבול** (גם אלו המלובשים בטבע):

ועפ"ז, זה שנת"ל [שנתבאר לעיל] (סעיף ג) שהמעלה דנסים המלובשים בטבע היא שהגילוי דאוא"ס הבל"ג מתלבש בהגבול דעולם עצמו, הוא, זה שבנסים יש גם הענין והמעלה דהנהגת הטבע, והמעלה דנסים המלובשים בטבע בענין מעלת הנסים עצמם (גילוי אוא"ס הבל"ג שלמעלה מהתלבשות) היא, שבהם מתגלה דזה שאוא"ס הבל"ג (שלמעלה מהתלבשות) מושל ושולט על הטבע הוא באופן שגם הטבע עצמו נעשה כפי רצונו (ביאור השני שבסעיף הנ"ל).

אודות **נסים המלובשים בטבע** ראינו בסעיף ג' שיש בהם מעלה מצד ה**טבע** (ולא גילוי האור) - שהטבע מקבל בפנימיות את האור הבלתי-גבולי.

אמנם, מעלה זו היא מעלה גם מצד **גילוי האור-אין-סוף**, הנס, שמתגלה שהאור אין סוף מושל ו**מנהיג** את הטבע עצמו (כמו שהתבאר גם בסעיף ג')[6].

ועד"ז [ועל-דרך-זה] הוא גם בנוגע להנסים שלמעלה מהטבע, שגם המעלה דנסים אלה היא שהנסים הם בגילוי וגם דזה שאוא"ס הבל"ג מושל ושולט על הטבע מתגלה יותר (בפרט אחד) בהנסים שלמעלה מהטבע. דבהנסים המלובשים בטבע, שהטבע נשאר במציאות, השליטה דאוא"ס על הטבע היא (רק) שאופן הנהגת הטבע הוא כפי רצונו, ובהנסים שלמעלה מהטבע,

6 כמו רב שיודע ללמד שכל גבוה וקשה (אור-אין-סוף בנמשל) לתלמיד קשה הבנה, שיש בכך מעלה גם מצד הרב וגם מצד התלמיד: מצד התלמיד שהוא מצליח להבין ולקבל את האור-שכל הגבוה; ומצד הרב שמתגלה שיש לו את היכולת להלביש שכל גבוה (בלי גבול) בתלמיד (גבול).

שהטבע מתבטל ממציאותו, השליטה דאוא"ס על הטבע היא בעצם מציאותו.

כמו כן ב**נסים שלמעלה מהטבע** ישנן המעלות גם מצד **גילוי האור**, וגם מצד **השליטה על הטבע**: מצד גילוי האור פשוטה מעלתו בכך שהוא ניכר לעין-כל - הרי המציאות משתנה; אמנם, גם מצד הממשלה על הטבע יש בו מעלה מצד מסוים, שמתגלה שלא רק שהקב"ה **מנהיג** את הטבע, אלא שגם כל **עצם מציאות הטבע** בטלה לקב"ה[7]!

ויש לומר, שהחילוק שבין סוגי הנסים בשרשם הוא, דבנסים המלובשים בטבע הוא גילוי אוא"ס הבל"ג כמו ששייך ונותן מקום לגבול. ולכן, לגבי גילוי אור זה, ישנו מציאות הטבע (הגבול), אלא שהגבול הוא כפי רצון אוא"ס הבל"ג. ובהנסים שלמעלה מהטבע הוא גילוי אוא"ס הבל"ג כמו שהוא למעלה מענין הגבול, ולכן, לגבי גילוי אור זה, מתבטל הטבע ממציאותו. [וע"ד [ועל דרך] המבואר במק"א [במקום אחר] בענין רצון ושכל [דרצון ושכל הם משל על אור הסובב (שרש הנסים) ואור הממלא (שרש הטבע)], דזה שהרצון נמשך בהשכל ופועל עליו שיהי' טעם להרצון, הוא רק בהארת הרצון, אבל עצם הרצון אינו נמשך בשכל, אין טעם לרצון]. אלא שאעפ"כ מעלה גם בנסים המלובשים בטבע, שבנסים אלו דוקא מתגלה השליטה דאוא"ס על (אופן) הטבע עצמו.

ההבדל בשרש בין שני סוגי הנסים הוא ש**נסים המלובשים בטבע** שרשם באור-אין-סוף כמו שהוא נותן מקום ל**טבע-גבול** - ולכן אינו מבטל אותו; ו**נסים שלמעלה מהטבע** הם גילוי של אור-אין-סוף הלא-מוגבל שלמעלה מנתינת מקום לגבול. לכן הגבול מתבטל מהגילוי שלו.

[אם רוצים יותר להבין זאת, גילוי אור ה'סובב כל עלמין' (אור אין סוף שלמעלה מהתלבשות בעולם) נמשל ל**רצון** בנפש האדם - שכן הרצון הוא למעלה מכל הכחות הגלויים בנפש - השכל הרגשות וכו', בדומה לאור-אין-סוף שהוא למעלה מהעולמות הנבראים והגלויים; ומציאות העולם-הגבול - אור

7 כמו מלך שמנהיג את הממלכה - אך אינו משנה את החוקים באופן דרסטי, הוא שומר יחסית על 'כללי המשחק' (שזהו דבר גדול); לעומת מלך (כדוגמת טראמפ) שמשנה את כל החוקים וניכר לעין-כל שהוא המלך היחידי וכל מציאות הממלכה (הטבע) בטילה לגביו.

ה'ממלא כל עלמין' - נמשלת ל**שכל** - שכן השכל הוא כבר גלוי במודע של האדם, והוא מוגדר לחשוב בכללים מסוימים (רציונל):

מצד אחד, ניתן להבחין כי שהרצון שלי מופיע בשכל שלי - יש לי טעם והסבר **למה אני רוצה** את הדבר - זהו גילוי הרצון (אור-אין-סוף בנמשל) כפי שהוא נותן מקום ושייכות לשכל (הגבול), 'הארת הרצון' - ולכן ישנה השפעה הדדית; מצד שני **עצם הרצון** אינו משתנה על פי השכל - יש דברים שאני רוצה כי **ככה**, 'אין טעם לרצון' - זהו גילוי הרצון (אור-אין-סוף) שאינו נותן מקום לגבול - לשכל.]

אמנם, על אף שלכאורה הגילוי של האור שלמעלה מהתלבשות בעולמות יותר עליון עד שאינו נותן מציאות לעולמות, עדיין ישנה מעלה לאור המתלבש בעולמות כנ"ל - שמתגלה שה' מנהיג את העולם גם כפי שהוא.

> ויש לומר, שהחילוק שבין שני הסוגים דנסים הוא ע"ד החילוק שבין ביטול דיחו"ע [דיחודא עלאה] וביטול דקב"ע [דקבלת על]. דזה שלגבי גילוי אוא"ס הבל"ג הטבע מתבטל ממציאותו (נסים שלמעלה מהטבע) הוא ע"ד הביטול דיחודא עילאה (ביטול במציאות) הבא ע"י ההתבוננות דכולא קמי' כלא חשיב, וזה שהטבע נשאר במציאותו ומ"מ אופן הנהגתו הוא (לא כפי חוקי ותכונות הטבע, אלא) כפי רצונו ית' (נסים המלובשים בטבע) הוא ע"ד הביטול דקבלת עול, דהגם שנשאר במציאותו ועד שעבדא בהפקירא ניחא לי, מ"מ הנהגתו בפועל היא לא כפי רצונו אלא כפי רצון האדון.

החילוק בין שני סוגי הנסים מתאים לחילוק בין שני סוגי ביטול יסודיים בחסידות - ביטול של 'יחודא עילאה' הנקרא 'ביטול במציאות', וביטול של 'קבלת על':

א. ביטול הטבע מגילוי האור-אין-סוף, דומה ל'ביטול במציאות', הנובע מהתבוננות ביחוד העליון - בו הכל נכלל בקב"ה - "כולא קמיה כ**לא** חשיב" (-הכל לפניו אינו חשוב), והיינו שהכל מתבטל ממציאותו **במציאות** האין סוף.

ב. מציאות הטבע נשארת אך אופן הנהגתה משתנה כפי רצון האין-סוף, דומה לביטול של 'קבלת על' בו האדם נשאר במציאותו, עד שעבד נח לו בחיי הפקרות - ובכל זאת הוא משעבד את המציאות שלו (שלא מתבטלת) לרצון האדון, האין-סוף.

ו. **ביטול במציאות – תופס את כל המציאות, אך קשור בהשגה; ביטול דקבלת על – נוגע רק למעשה, אבל ביטול אמיתי**

ו) והנה ידוע שהמעלה בהביטול דיחו"ע היא שהביטול הוא בכל מציאותו (שלא נשאר אצלו ובו ענין שאינו בטל, ודלא כהביטול דקב"ע שהביטול הוא רק בנוגע למעשה בפועל), והמעלה בהביטול דקב"ע היא בהביטול עצמו, שהוא ביטול אמיתי שאינו קשור עם מציאותו של האדם. שהביטול דיחו"ע, כיון שהביטול הוא ע"י שמכיר ומרגיש שכולא קמי' כלא חשיב, הרי הביטול קשור עם מציאות האדם (ההכרה שלו) ואינו ביטול אמיתי, והביטול דקבלת עול, שמקבל עליו לקיים ציווי השם גם כשהציווי הוא כנגד רצונו, בדוגמת עבד שהוא מוכרח לקיים רצון האדון, כיון שענינו של ביטול זה הוא שלא להתחשב עם מציאותו, הרי זה ביטול אמיתי.

מצד אחד, 'ביטול דיחודא עילאה' יותר עליון משום שהוא מקיף ותופס את **כל מציאות** האדם. האדם מרגיש שכל המציאות "כלא חשיב" לגבי אור-אין-סוף כך שכל האישיות שלו מתבטלת מולו. זאת בניגוד ל'ביטול דקבלת על' בו האדם מוסר רק את מעשיו לרצון האדון, ואישיותו נשארת כשהיתה.

אמנם, מצד שני, מצד עצם ה**ביטול** - 'ביטול דקבלת על' יותר גבוה. 'ביטול דקבלת על' אינו קשור ושייך להשגה וההכרה של האדם כלל, ולהיפך האדם **אינו משיג** גדלותו של ה' ובכל זאת מקבל על עצמו את על מלכות שמים, לעשות ולקיים תמיד דבר ה'. זהו **ביטול מוחלט ואמיתי ללא שום טעם**, בו האדם כלל לא מתחשב במציאות שלו ואיפה הוא מונח. זאת בשונה מ'ביטול במציאות' הנובע מהשגה והכרה בגדלותו ואין-סופיותו של ה', והיינו שבסופו של דבר זה קשור במציאות וההשגה **שלי**.

ויש לומר שעד"ז הוא בנסים המלובשים בטבע, דהגם שביטול הטבע לאוא"ס שבנסים אלו הוא רק בנוגע לאופן הנהגת הטבע ולא בעצם מציאותו, מ"מ, כיון שמצד חוקי ותכונות הטבע אין מקום שההנהגה דהטבע תהי' באופן של נס, והשינוי (הנס) שנעשה בהנהגת הטבע הוא מפני שאוא"ס שולט על הטבע ומנהיג את הטבע כרצונו, הרי ביטול הטבע שבנסים אלו הוא ביטול אמיתי.

בדומה לכך היא מעלת ה**נסים המלובשים בטבע**, שעל אף שהטבע אינו מתבטל **ממציאותו** לגבי הנס, אלא רק ב**הנהגתו בפועל** - מצד עצם הביטול, הוא

יותר נעלה מהביטול של נסים שלמעלה מהטבע. זאת משום שהטבע מצד עצמו אינו שייך ל'נסים', אלא רק כפי חוקי הטבע. זה שהטבע פועל כפי רצון ה' - זהו ביטול אמיתי שההנהגה בפועל (ללא התחשבות במציאות הטבע) היא כרצון ה'.

ז. "אראנו נפלאות" – אור אין סוף מתגלה בטבע, וגם רואים אותו

- כעת הרבי מתחיל לבאר את הדיוקים שהובאו בתחילת המאמר בפסוק "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות":

> ז) ועפ"ז יש לומר שהחידוש דאראנו נפלאות שיהי' לע"ל, שגם הנסים המלובשים בטבע יהיו באופן דאראנו נפלאות (שיראו את הנס), הוא גם בהנסים (נפלאות) עצמם. דזה שעכשיו הטבע מעלים על הנס שבו הוא לפי שהטבע (גם כשמתלבש בו נס) הוא היפך הנס. וכנ"ל (סעיף ה) שהשינוי (הנס) שנעשה בהטבע הוא היפך חוקי ותכונות הטבע. ולכן, הנסים שלמעלה מהטבע הם בגילוי יותר. וזה שלע"ל [שלעתיד לבא] יהיו (גם) הנסים המלובשים בטבע באופן דאראנו נפלאות (שיראו את הנס שבהטבע), הוא, כי לע"ל, תהי' עליית הטבע, שגם הטבע יהי' כלי לגילוי אוא"ס הבל"ג שיתלבש בו. ולכן גם הנסים המלובשים בטבע יהיו בגילוי.

לאור המתבאר יוצא, שהחידוש בכך שהקב"ה יראה לנו את הנפלאות שהוא עושה 'לבדו' - נסים המלובשים בטבע (כנ"ל בתחילת המאמר) - הוא לא רק מצד ש**אנחנו נראה** אותם, אלא גם מצד ה**נפלאות** עצמן:

כיום, הנפלאות הן "לבדו", עד שיכולה להיות מציאות ש'אין בעל הנס מכיר בנסו'. הסבה לכך היא, שעל אף שישנו **נס** המלובש בטבע - הטבע עדיין מסתיר עליו. שכן הטבע הוא **היפך הנס**, היפך הבלי-גבול (שלכן זהו 'נס' בכלל, כי יש פה משהו לא כמו חוקי הטבע, כנ"ל בסעיף ה'), ולכן למרות שמתרחש בו הנס - הוא מוסתר בהיפך שלו. לכן היום ישנה מעלה דוקא בנסים ש**למעלה מהטבע** שכן ניכר שהם נס, ניכר גילוי אור ה' בהם.

אמנם, לעתיד לבא יהיה "**אראנו** נפלאות" - יראו את הנס המתרחש בטבע. הסבה לכך היא משום ש**הטבע** לעתיד לבא **יתעלה** כך שהוא יהיה כלי לאור-אין-סוף הבלתי-גבולי - והוא לא יסתיר עליו.

> וזהו שהחידוש דאראנו נפלאות שיהי' לע"ל הוא בראיית הנפלאות וגם בהנפלאות עצמם, דהנסים המלובשים בטבע עכשיו הם באופן שגם לאחרי הגילוי דאוא"ס הבל"ג שמתגלה בהנס, נשאר מציאות (טבע) שמצד ענינו

הוא היפך גילוי אור הבל"ג (אלא שהגילוי דאור הבל"ג שולט עליו שהנהגתו בפועל תהי' כפי רצונו ית'). ובהנסים המלובשים בטבע שיהיו לע"ל, תהיינה שתי המעלות. שהגילוי דאוא"ס הבל"ג יהי' בהטבע, ושלא תהי' מציאות שהיא היפך גילוי דהבל"ג, כיון שגם הטבע יהי' כלי לאוא"ס הבל"ג.

כעת מובן מדוע החידוש יהיה גם מצד זה שאנו **נראה** את הנפלאות, וגם מצד עצם הנפלאות:

כיום אמנם הנס מתגלה בתוך הטבע - אך מציאות הטבע נשארת כשהיתה גם לאחר שמתרחש בה נס, ולפיכך לא רואים את ה'נפלאות'.

לעתיד לבא, 'נרוויח' את שתי המעלות: גם שהנסים יהיו 'נפלאות' - מלובשים בטבע ולא 'משדדים' אותו; וגם שהנפלאות עצמם - הגילוי בטבע - יהיה מוחשי, שכן הטבע יתעלה ויהיה כלי לגילוי האור-אין-סוף.

ח. "לעתיד לבא הנשמה (ביטול במציאות) ניזונת מהגוף (ביטול דקבלת על)"

ח) ויש לקשר זה עם הידוע שלע"ל תהי' הנשמה ניזונית מהגוף. דעכשיו הגוף ניזון מהנשמה ולעתיד תהי' הנשמה ניזונית מהגוף. דהגם שגם אז יהי' גוף גשמי מ"מ יהי' ניזון מאלקות ולא יצטרך לאכו"ש [לאכילה ושתיה] גשמית, ויתירה מזו שהגוף יהי' נעלה יותר מהנשמה.

דבר זה מתקשר עם כך שלעתיד לבא "הנשמה ניזונת מהגוף". כיום הגוף מקבל את החיים שלו (ניזון) מהנשמה. לעתיד לבא, הגוף ישאר גוף גשמי, אך הוא לא יצטרך אכילה גשמית והוא יהיה יותר גבוה מהנשמה עד שהיא תצטרך אליו!

והענין הוא, דביטול הגוף לאלקות מגיע למעלה יותר מביטול הנשמה. דזה שהנשמה בטילה לאלקות, מכיון שהיא רוחנית, הביטול שלה קשור עם מציאותה. וכאשר פועלים (ע"י עבודה) ביטול בגוף הגשמי, ביטול זה הוא (לא מצד מציאותו של הגוף, אלא) מצד האלקות.

הסבה לכך ש"לעתיד לבא הנשמה ניזונת מהגוף" היא משום שהביטול של הגוף נוגע במקום יותר גבוה מהביטול של הנשמה: ביטול הנשמה הוא משום שהיא רוחנית, אז היא נמשכת למקור שלה. והיינו שהביטול קשור עם המציאות שלה - כרוחנית; לעומת זאת כאשר פועלים ביטול בגוף - על ידי עמל ועבודה -

הוא לא מצד מציאות הגוף (שאינו רוחני ואינו שואף לשם), אלא מצד האלוקות - מצד שה׳ אמר.

> אלא שעכשיו, הביטול דהנשמה הוא ביטול במציאות והביטול דהגוף הוא ביטול היש. ולע"ל, בהביטול דהגוף תהיינה שתי המעלות. שהביטול הוא מצד האלקות ושהביטול יהי' בכל מציאותו. ולכן לעתיד תהי' הנשמה ניזונית מהגוף.

אלא שכיום הביטול של הנשמה הוא ביטול בכל מציאותה - ׳ביטול במציאות׳; והביטול של הגוף הוא רק ׳ביטול היש׳ - היש-הגוף קיים, אך מתבטל. לא כל המציאות בטילה.

אמנם על פי האמור אודות הנפלאות המלובשות בטבע שיהיה בהם לעתיד לבא גם את העילוי של "אראנו" - **גילוי** האלוקות בכל המציאות - נראה לבאר כך גם את מה שיהיה במעלת ביטול **הגוף** לעתיד לבא:

הביטול יהיה מצד האלוקות, רצון ה׳ - אך מצד שני הביטול יהיה בכל מציאות הגוף. לכן לעתיד לבא ׳הנשמה ניזונית מהגוף׳ שכן יש בו מעלה גדול עליה - שבטל גם מצד האלוקות וגם (כמו הנשמה) בכל מציאותו.

ט. למה הגאולה תלויה דוקא בעבודתינו בגלות? מעלת הביטול ללא אור

> ט) ויש לומר, שזהו גם מהביאורים בזה שהגילויים דלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתינו בזמן הגלות דוקא,

לאור זאת יובן דבר המובא רבות בחסידות שלעתיד לבא הגילויים הגדולים (של "אראנו נפלאות") הם דוקא בעקבות עבודתינו בזמן הגלות:

> כי אמיתית ענין הביטול הוא בעיקר בהעבודה שבזמן הגלות. דבהביטול שהי' בזמן הבית, כיון שהי' אז השגת אלקות ובעלותם לרגל גם ראי' באלקות, היתה נרגשת גם מציאותו של האדם המשיג והרואה, ובזמן הגלות, ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא, העבודה היא בביטול דקבלת עול, והביטול דקב"ע הוא לא מצד מציאותו של האדם אלא מצד האלקות.

עיקר הביטול האמיתי - מצד רצון ה׳ - הוא בעבודה בזמן הגלות בה אור ה׳ אינו מאיר. כאשר הבית היה קיים והיה גילוי אלוקות, וראיית פני ה׳ בעליה לרגל

- הביטול היה מצד ההשגה והמציאות - פשוט ראו! לא היה אפשר שלא להתבטל.

לעומת זאת, בגלות בכלל ורגע לפני המשיח בפרט - אין (כמעט) גילויים רוחניים והעבודת ה' היא בביטול מוחלט - כי ה' אמר - מצד האלוקות.

> וזהו מה שמבואר במאמרי רבותינו נשיאינו בפירוש הכתוב והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שבעיקר הי' זה מפני דרא דעקבתא דמשיחא, שגדלו ההעלמות וההסתרים, ובכ"ז [ובכל זאת] עומדים בתוקף עצום ולומדים תורה ומקיימים מצוות במס"נ [במסירות נפש], הנה לכן (בל' המאמר) איז משה רבינו באַיי זיך אַראָפּ גיפאַלין [-משה רבינו נופל]. שהביטול דמשה, ונחנו מה, הוא הביטול דיחו"ע, והעבודה שבדרא דעקבתא דמשיחא היא בהביטול דקב"ע ומס"נ, וביטול במציאות איז באַ זיך אַראָפּגעפאַלן [-נופל] מפני הביטול דקב"ע ומס"נ.

זהו המבואר גם באדמו"רי חב"ד כי "והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" - שהענוה שלו היתה בעיקר למול עבודתינו בדור לפני ביאת המשיח. שעל אף שאין גילוי אלוקות מוחשי (בעלי רוח הקודש, נבואה, התרגשות פנימית בתורה ומצוות) - בכל זאת יהודים לומדים תורה ומקיים מצוות ועומדים בתוקף מול שאר הפיתויים. מול העבודה הזאת "משה רבינו נופל".

הטעם לכך כעת מובן, משום שעבודת משה היא "ונחנו מה" - אנחנו לא מציאות, 'ביטול במציאות', 'ביטול דיחודא עילאה'. הביטול של יחודא עילאה 'נופל' מול הביטול של 'קבלת על' שנובע רק מרצון ה' - מהאלוקות (!).

> וזהו שהגילויים דלע"ל תלויים במעשינו ועבודתינו שבזמן הגלות דוקא, כי עיקר החידוש בהגילויים דלע"ל הוא שאז יתגלה העילוי דהמשכת אור הבל"ג בהטבע ובגוף הגשמי, שהביטול שלהם הוא לא מצד מציאותם אלא מצד האלקות, וגילוי זה הוא ע"י הביטול דקב"ע ומס"נ שבזמן הגלות.

לכן הגילויים שלעתיד לבא תלויים דוקא בעבודתינו בזמן **הגלות**. שכן כאמור, עיקר החידוש לעתיד לבא יהיה מכך שיתגלה שגילוי אור הבלי-גבול בתוך הגבול **- בטבע ובגוף הגשמי - הוא נעלה יותר, משום מעלת ביטולם שאינו מצד מציאותם אלא מצד האלוקות כנ"ל. דבר זה מתגלה בעקבות שאכן ישנו את הביטול מצד האלוקות - שקורה דוקא בזמן הגלות, שאין גילויים.**

י. "כמי צאתך מארץ מצרים" – הכל מתחיל ונפתח ביציאת מצרים וקריעת הים; בקיעת הנהר וקריעת הים לעתיד לבא – הכח של הבלי-גבול להקשר בגבול

יו"ד) והנה אף שהנסים שהיו ביציאת מצרים היו למעלה מהטבע, וענין אראנו נפלאות [התלבשות הנסים בטבע ושאעפ"כ הנסים הם בגילוי] יהי' רק בגאולה העתידה, מ"מ, ע"פ הידוע שפתיחת הצנור דכל הגאולות, גם דגאולה העתידה, היתה בהגאולה דיציאת מצרים, יש לומר, שגם ביציאת מצרים הי' הענין דאראנו נפלאות. אלא שענין זה הי' אז בהעלם. ולעתיד יהי' זה בגילוי. וזהו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהכתוב מדמה הנפלאות שיהיו בגאולה העתידה להנפלאות שהיו ביציאת מצרים, אף שהנסים והנפלאות שבגאולה העתידה יהיו ממנו ית' לבדו (שלא ע"י בית דינו, כהנסים שהיו ביצי"מ [ביציאת מצרים]) כי ביציאת מצרים נפתח הצנור והיו אז בהעלם גם הנפלאות דלע"ל.

למרות שנסי יציאת מצרים היו (לא כ'נפלאות' שלעתיד אלא) **למעלה מהטבע**, ו"אראנו נפלאות" עניינו הוא דוקא **התלבשות הנסים בטבע**, ובאופן גלוי; בכל זאת, לפי המבואר כי פתיחת הצינור לכל הגאולות היתה ביציאת מצרים - גם גאולה העתידה - צריך לומר שכבר ביציאת מצרים היו גנוזות ה'נפלאות' שלעתיד לבא, אך בהעלם.

לכן הכתוב אומר "**כימי צאתך מארץ מצרים** אראנו נפלאות" - שהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה היו כבר ביציאת מצרים - למרות שבמצרים לא היו "נפלאות לבדו" אלא 'הוא ובית דינו', שכן הנפלאות היו בהעלם.

ומדייק הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים, כימי לשון רבים, שבזה נכלל גם הנס דקריעת ים סוף שהי' ביום השביעי דיציאת מצרים (כנ"ל סעיף ב), בכדי להדגיש שבקריעת ים סוף נפתח הצנור ונכלל בה בהעלם גם בקיעת הים שתהי' לע"ל (והחרים הוי' את לשון ים מצרים גו'), ויתירה מזו – גם בקיעת הנהר שתהי' לע"ל (והניף ידו על הנהר גו' והכהו לשבעה נחלים). דהגם שבקיעת הנהר הוא למעלה מבקיעת הים, דבקיעת הים הוא חיבור אצילות ובי"ע [ובריאה יצירה עשייה] ובקיעת הנהר הוא חיבור העולמות (אצילות ובי"ע) עם אוא"ס הבל"ג שלמעלה מאצילות, מ"מ, בבקיעת הים שהיתה ביציאת מצרים נכלל בהעלם בקיעת הים דלע"ל וגם בקיעת הנהר דלע"ל.

כמו שהרבי דייק בתחילת המאמר, הפסוק אומר "**כימי** צאתך" - לשון רבים - משום שהוא כולל בתוכו גם את נסי קריעת הים. הסבה לכך היא בשביל להדגיש שגם קריעת הים שתהיה לעתיד לבא - "והחרים (-יעשה שומם, יבקע) הוי' את לשון ים מצרים" - היתה בהעלם בקריעת ים-סוף ואז נפתח הצינור לכך; יתירה מזאת גם 'בקיעת הנהר' שתהיה לעתיד לבא "והניף ידו על הנהר והכהו לשבעה נחלים" - היתה בהעלם ונפתח הצינור לכך בעת קריעת הים.

זאת על אף שקריעת ים סוף היתה 'רק' בקיעת המסך (-'ים המלכות') שמבדיל ומצמצם את האור של האצילות מלרדת לבריאה-יצירה-עשיה, העולמות שלנו; ו'בקיעת הנהר' לעתיד לבא היא חיבור כל העולמות (גם האצילות) עם אור-אין-סוף שלמעלה מאצילות[8] (-שזהו דבר שאינו בערך כלל וכלל לקריעת הים...) - שכן הכתוב בא להדגיש שכל-כל הנסים שיהיו לעתיד לבא - היו בהעלם ב"ימי צאתך מארץ מצרים."

> ויש לומר, שהקשר דשני הענינים בארנו נפלאות, שבהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהי' גם הפלא דבקיעת הים ובקיעת הנהר (כימי לשון רבים) ושהנסים המלובשים בטבע יהיו באופן דארנו, הוא, כי זה שלע"ל הטבע לא יעלים על הנסים המלובשים בו הוא לפי שאז יהי' החיבור דאוא"ס הבל"ג עם הגבול דטבע העולם, וחיבור זה הוא ע"י בקיעת הים ובקיעת הנהר. ומבאר הכתוב, דזה שלע"ל יהי' ארנו נפלאות (בנוגע לשני ענינים הנ"ל) הוא כימי צאתך מארץ מצרים, שפתיחת הצנור על זה היתה ביציאת מצרים.

---

8 בחסידות מבואר כי 'קריעת ים סוף' היתה קריעת ה'פרסא'-מסך המבדיל בין אצילות לבריאה, קריעת ים מלכות דאצילות. והיינו שהים - מה שהיה נסתר (כמו שהים מסתיר על מה שבתוכו) - נהפך ליבשה, נהיה גלוי והתגלה לעולמות הנבראים. זה קרה כדי להכין ולאפשר את מתן תורה בו "עליונים ירדו למטה ותחתונים עלו למעלה" - חיבור העולמות עם האלוקות (הדברים הנסתרים).

כשם שבשביל נתינת התורה הנגלית במתן תורה היה צריך 'קריעה' של המלכות, כך בשביל שתתגלה "תורה חדשה" שמשיח יגלה לנו לעתיד לבא- צריך להיות 'בקיעת הנהר':

טעמי התורה, פנימיות התורה - תודתו של משיח, היא בחינת ספירת החכ**מה** המבטאת את ראית ה**מה**ות הפנימית של הדברים. כיום, בשביל להשיג משהו מהחכמה - צריך להתבונן ולהלביש את ההשכלה בהרבה הבנות ותובנות, מה שמצד אחד מגלה את החכמה, אבל מצד שני מסתיר על האור שלה כמו שהיא.

הנהר הוא ספירת הבינה הממשיכה מהנביעה - נקודת ההשכלה - את ההבנה. לעתיד לבא ה' "יבקע' את הנהר-הבינה וההשגה כך ש**ראיה עצמה** תרד ותתגלה בעולמות למטה, מה שיפעל את גילוי תורתו של משיח, הוא גילוי החכמה סתימאה עצמה (שלמעלה מהאצילות) - חיבור אוא"ס עם האצילות, כמבואר כאן במאמר בפנים. (**ראה ד"ה 'והניף ידו' בספר תורה אור, צו**).

על פי זה יש לומר שהקשר בין "כימי צאתך" - לשון רבים הכולל את קריעת ים סוף (שהוא שרש בקיעת הים והנהר לעתיד לבא), לחידוש שיהיה לעתיד לבא ש"**אראנו** נפלאות" (והיינו שגם הנפלאות המלובשות בטבע יהיו באופן גלוי, "אראנו", שהטבע לא יעלים על האלוקות כנ"ל סעיף ז') הוא כך:

מה שהטבע (-הגבול) לא יעלים על הנסים (-אור-אין-סוף הבלתי-גבולי) - זהו משום שיהיה חיבור הבלי-גבול (אור-אין-סוף) עם הגבול (עולמות אצילות-בריאה-יצירה-עשיה), כך שהם לא יסתרו אחד לשני. חיבור זה הוא החיבור המתרחש בבקיעת הנהר (שמאפשרת לאור-אין-סוף להתגלות באצילות) ובקריעת הים (שמאפשרת לאור שהופיע באצילות להאיר עד העשיה, תכלית הגבול).

לכן מדגיש הכתוב ש"אראנו נפלאות" - שהטבע לא יעלים על הנס; נפתח כבר ב"ימי צאתך מארץ מצרים" - בקריעת הים הכוללת את קריעת הים ובקיעת הנהר שלעתיד לבא.

יא. "והדריך בנעלים" – הכל קורה בגלל ריכוך גסות הנפש הבהמית בעת הקושי

א) ויש לומר, דזה שהכתוב מוסיף (לאחרי שאומר והניף ידו על הנהר גו') והדריך בנעלים, הוא, כי כמו שנעלים כפשוטם עשויים מעור גס, ובכדי שהעור הגס יהי' ראוי לעשות ממנו נעל (לבוש לרגלי האדם) הוא ע"י שמרככים את העור מקשיותו, דהעור כמו שהוא מצד עצמו (טרם שמרככין אותו), להיותו קשה וגס א"א [אי אפשר] להטות אותו, ודוקא ע"י שמרככין אותו מקשיותו אז דוקא אפשר להטותו ולעשות ממנו צורת נעל, עד"ז הוא ברוחניות, דענין והדריך בנעלים הוא שדורך על טבע גופו ונפשו הבהמית, שעי"ז מרכך אותם מקשיותם שלא יהיו קשים כארז אלא רך כקנה. וזהו שעבודה היא מלשון עיבוד עורות, כי עיקר ענין העבודה הוא שהאדם לוחם עם טבעו, כמבואר בתניא בענין עובד אלקים.

לאור זאת מתבאר גם סיומת הפסוק המתאר את המתרחש לעתיד לבא: "והדריך בנעלים".

נעליים, בגשמיות, עשויות מעור גס ועבה, ובכדי שיהיה אפשר לעשות ממנו לבוש וכלי לאדם - נעל - צריך לרכך את העור היטב. שכן העור כפי שהוא מצד טבעו אי אפשר בכלל להטות אותו לצורה מסויימת - לכן צריך לעבד אותו ולרכך אותו.

כמו כן ברוחניות, על האדם 'להדריך בנעלים'. והיינו שבשביל שנפשו הבהמית-הגסה וה"קשה כארז" תתרכך ותוכל להיות כלי לנשמה - "רך כקנה" - עליו 'לדרוך' עליה. ה'דריכה' היא המלחמה עם הטבע שלאט לאט עושה את הטבע - הנפש הבהמית - כלי לגילוי אלוקות. לכן '**עבודת** ה'', נקראת כך - מלשון **עיבוד עורות**. וכמו שמבואר בתניא לגבי "עובד אלהים" שהוא השונה פרקו 101 פעמים - שהתגבר על רגילותו לשנות פרקו רק 100 פעמים [וזוהי מעלתו שאינו יכול 'להסתפק' במה שעשה - אע"פ שהוא כבר בינוני - אלא כל הזמן מבקש להתגבר על טבעו].

> ועי"ז נעשה זיכוך (לא רק בהטבע של האדם, אלא) גם בהטבע דכללות העולם, דזהו"ע [דזהו עניין] עובד אלקים, אלקים בגימטריא הטבע, שנעשה עיבוד ותיקון בכללות הטבע הנמשך משם אלקים.

אמנם על ידי שהאדם מזכך את גסותו ונפשו הבהמית לא רק הוא מתרכך אלא הוא "עובד **אלהים**" הוא 'מרכך' את ה'**אלהים**' - בגימטריא **הטבע** - שהוא השם שממנו מתהווה הטבע, והיינו שכל הטבע מזדכך ונהיה כלי לאלוקות.

> וזהו והניף ידו על הנהר גו' והדריך בנעלים, דזה שלע"ל יהי' החיבור דטבע העולם עם אוא"ס הבל"ג שלמעלה מעולמות, שההכנה לזה היא בקיעת הנהר, הוא ע"י העבודה בדרך קבלת עול, שכופה עצמו נגד טבעו.

לכן הפסוק אומר "והניף ידו על הנהר" - חיבור אור-אין-סוף עם העולם הגבולי ("אראנו נפלאות") על ידי 'בקיעת הנהר'; בעקבות "והדריך בנעלים" - בעקבות ה'דריכה' בקבלת עֹל עַ֫ל הטבע שלנו בעבודתינו במשך הגלות.

יב. "אראנו נפלאות" – משה רבינו, ומשה רבינו שבכל אחד ואחד

> ב) ועי"פ כל הנ"ל יש לבאר מ"ש בזהר דאראנו (נפלאות) לשון נסתר קאי על משה, כי הגאולה דיציאת מצרים היתה ע"י משה. ועי"פ הנ"ל שבהגאולה דיציאת מצרים נפתח הצנור גם על גאולה העתידה, נמצא, שמשה פתח את הצנור דהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה. אלא שאעפ"כ הי' זה אצלו בהעלם. וזהו מ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שלע"ל יתגלו לו הנפלאות שפתח ביציאת מצרים.

לאור המתבאר כי הגאולה העתידה ונפלאותיה היו גנוזות כבר ביציאת מצרים - יובנו דברי הזהר ש"אראנו נפלאות" (בלשון יחיד) מדובר על משה רבינו.

הגאולה של מצרים היתה על ידי משה רבינו - ואם כן הוא פתח את הצנור לכל ה'נפלאות' שלעתיד, אך זהו היה אצלו בהעלם. לעתיד לבא הקב"ה אומר ש"אראנו" - אני אראה לו את כל הנפלאות שהוא בעצמו כבר פתח...

> **גם יש לומר, דזה שאראנו (נפלאות) לשון נסתר קאי על משה, הוא הוראה לכאו"א** [לכל אחד ואחד מישראל] **מישראל, שבכדי לזכות לראיית הנפלאות דלע"ל הוא ע"י גילוי בחינת משה שבו. דהגם שהביטול דמשה הוא ביטול דיחו"ע שמצד הגילויים והמשכת הענין דאראנו נפלאות הוא ע"י הביטול דקבלת עול (כנ"ל סעיף ט), מ"מ, בכדי שההמשכה תהי' בגילוי (אראנו) צ"ל** [צריך להיות] **גם הביטול שמצד הגילויים (ע"י ההתבוננות שכולא קמי' כלא חשיב, וכדומה), ועי"ז יהי' אראנו נפלאות, שהנפלאות דלעתיד יהיו בגילוי, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.**

מכיוון שפשט הפסוק הוא ש"אראנו" מדבר אודות כל אחד ואחד מישראל, ואם כן כנראה שיש קשר בין ביאור הזוהר לביאור הפשוט - ויש בכך הוראה לכל אחד ואחד מישראל:

בשביל לראות את ה"נפלאות" - גילוי הנסים המלובשים בטבע - צריך לגלות את בחינת משה שבכל אחד ואחד (שלה הקב"ה מראה נפלאות כבזוהר הנ"ל). המשמעות הפנימית שבכך היא, שעל אף שגילוי הנפלאות הוא דוקא על ידי העבודה של קבלת על במשך הגלות (כמבואר לעיל) - הביטול של הטבע; בכל זאת בכדי שההמשכה תהיה באופן גלוי, שהנפלאות יהיו "אראנו" - צריך את הביטול שמצד הגילויים, ההשגה ש"כולא קמיה כלא חשיב", ביטולו של משה רבינו, 'ביטול דיחודא עילאה'.

"ועי"ז יהי' אראנו נפלאות, שהנפלאות דלעתיד יהיו בגילוי, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש"!

"כימי צאתך"

(ספר המאמרים מלוקט, אחרון של פסח ה'תשי"ב)

א. מה נבין פה במאמר – "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"; שתי מדרגות בנסים; מעלת ה"נפלאות לבדו"

כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות,

וצריך להבין, הרי גאולה העתידה תהי' נעלית הרבה יותר מהגאולה דיציאת מצרים [שלכן, לפי דעת בן זומא, אין מזכירין יציאת מצרים בימות המשיח. וגם לדעת חכמים, שמזכירין יציאת מצרים בימות המשיח, לפי שיש מעלה ביציאת מצרים גם לגבי גאולה העתידה, הגאולה דיציאת מצרים תהי' טפילה לגאולה העתידה], ומהו אומרו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהעילוי דגאולה העתידה הוא שגם אז יהי' אראנו נפלאות כמו שהי' ביציאת מצרים. גם צריך להבין שמדייק אראנו נפלאות, שעיקר המעלה דגאולה העתידה היא לא בהנפלאות עצמם שיהיו אז אלא בזה שהקב"ה יראה את הנפלאות. גם צריך להבין אומרו אראנו לשון נסתר, הרי בתחלה אומר (כימי) צאתך לשון נוכח, והול"ל [והוה ליה למימר -היה לו לומר] אראך. ומ"ש [ומה שכתוב] בזהר דמ"ש אראנו לשון נסתר הוא לפי שאראנו קאי על משה, צריך ביאור הקשר דפירוש זה עם הפירוש כפשוטו שאראנו קאי על ישראל.

ונקודת הביאור בזה, דבנסים יש (בכללות) שני סוגים. נסים שלמעלה מהטבע [כהנסים שהיו ביציאת מצרים, הפיכת מים לדם וכו' ועד להנס דקריעת ים סוף שנהפך ים ליבשה], ונסים המלובשים בדרכי הטבע. ובהם גופא שני אופנים. שלבושי הטבע הם באופן שניכר שהם רק לבוש להנס שמתלבש בהם. כנסים דחנוכה ופורים, דעם היותם מלובשים בדרכי הטבע, מ"מ [מכל מקום] הי' ניכר בגילוי (ועד

שראו כל אפסי ארץ) הנס שבהם. ושלבושי הטבע מעלימים על הנס שמלובש בהם.

וידוע דשרש הנסים המלובשים בטבע הוא ממקום נעלה יותר משרש הנסים שלמעלה מהטבע. ושרש הנסים שמלובשים בטבע באופן שאין ניכר אפילו שלבושי הטבע הם רק לבוש הוא ממקום נעלה עוד יותר. כמ"ש [כמו שכתוב] לעושה נפלאות גדולות לבדו ואמרו רז"ל אפילו בעל הנס אינו מכיר בנסו, שהשרש דנפלאות אלו (שאין בעל הנס מכיר בנסו) הוא מבחינת לבדו.

וזהו החידוש בזה שבגאולה העתידה יהי' אראנו נפלאות, כי הנפלאות שבגאולה העתידה יומשכו ממנו ית' לבדו, כמרז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] לשעבר (ביציאת מצרים) אני ובית דיני הייתי מהלך לפניהם אבל לעתיד לבוא אני לבדי, דהנסים שהיו ביציאת מצרים נמשכו ממנו ית' דרך בית דינו והנסים שבגאולה העתידה יהיו ממנו לבדו (שלא ע"י בית דינו).

וזהו החידוש דאראנו נפלאות, דהגם שהנפלאות הנמשכים ממנו ית' לבדו הם (בדרך כלל) באופן שהוא לבדו יודע שזה נס, מ"מ יהי' אראנו נפלאות, שיהי' נראה בגילוי הנס שבהם.

א. "כימי צאתך" – כולל נסי קריעת הים

ב) והנה ידוע הדיוק מ"ש כימי צאתך מארץ מצרים, כימי לשון רבים, הרי יציאת מצרים היתה ביום אחד [ובזכירת יציאת מצרים כתיב זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים, למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים], ולמה נאמר כימי לשון רבים.

ויש לומר הביאור בזה, דביציאת מצרים נכלל גם קריעת ים סוף. [וכ"ה [וכן הוא] במצות זכירת יציאת מצרים בכל יום, שנכלל בה גם זכירת קריעת ים סוף. וכן במצות סיפור יציאת מצרים בליל הפסח,

דכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח, שגם סיפור קריעת ים סוף נכלל בזה]. ולכן נאמר כימי צאתך מארץ מצרים, כימי לשון רבים. [ומ"ש במצות זכירת יציאת מצרים יום צאתך מארץ מצרים הוא, כי עיקר המצוה דזכירת יציאת מצרים היא זכירת יציאת מצרים עצמה וזכירת קריעת ים סוף אינה מעכבת].

פירוש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות הוא, שבגאולה העתידה יהיו הנסים והנפלאות שהיו ביציאת מצרים עצמה וגם הנס והפלא דקריעת ים סוף. כמ"ש והחרים הוי' את לשון ים מצרים גו' והיתה מסילה גו' כאשר היתה לישראל ביום עלותו מארץ מצרים. וצריך להבין השייכות דשני הענינים בכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שגם הנפלאות הנמשכים ממנו ית' לבדו יהיו באופן דראנו (שיראו את הנס שבהם), ושבהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהי' גם הפלא דקריעת ים סוף.

ב. מדוע נסים המלובשים בטבע יותר גבוהים?! מצד גילוי האין-סוף ומצד העולם

ג) ויובן זה בהקדים, דזה ששרש הנסים המלובשים בטבע הוא ממקום נעלה יותר משרש הנסים שלמעלה מהטבע, הוא, כי בהנסים שלמעלה מהטבע, הגילוי דאוא"ס [דאור אין סוף] הבל"ג [הבלי גבול] שלמעלה מעולמות (שממנו נמשכים הנסים) הוא באופן שהטבע בטל על ידי הגילוי, שידוד מערכות הטבע, ובמילא, אין נמשך הגילוי בעולם. ובהנסים המלובשים בטבע, הגילוי דאוא"ס הבל"ג שלמעלה מעולמות הוא בהעולם עצמו. וכיון שהעולם עצמו הוא גבול, דגבול ובל"ג הם שני הפכים, לכן, בכדי שהגילוי דאוא"ס הבל"ג יהי' בהגבול דעולם, הוא ע"י שהמשכת הבל"ג היא מעצמות אוא"ס שנמצא בכל מקום גם בהגבול (וטבע) דעולם.

ועוד ביאור במעלת הנסים המלובשים בטבע לגבי הנסים שלמעלה מהטבע, דענין הנסים הוא שעל ידם מתגלה שהוא ית' מושל ושולט

על הטבע. וענין זה מתגלה יותר בהנסים המלובשים בטבע. דגילוי ממשלתו ית' ע"י הנסים שלמעלה מהטבע הוא שבכחו ית' לבטל ולשדד את חוקי הטבע, ובהנסים שמלובשים בטבע מתגלה שאוא"ס מושל ושולט על הטבע עצמו, שהטבע יהי' כפי רצונו.

ד) וביאור החילוק בין שני הביאורים במעלת הנסים המלובשים בטבע, יובן בהקדים מ"ש בעקידה

שגם מהנהגת הטבע אפשר לידע גדלות הבורא. דנוסף לזה שע"י ההתבוננות בהנהגת הבריאה (הילוך המזלות וכו') באים להכרה שיש בעה"ב [בעל הבית] לבירה זו, הנה ע"י ההתבוננות בזה שהנהגת הטבע היא תמידית בלי שינוי, ובלשון הכתוב לא ישבותו, דהגם שזה כבר קרוב לששה אלפים שנים ואעפ"כ [ואף על פי כן] אין שום חלישות בההנהגה הטבעית, [וכן מזה שבמשך כל הזמן לא נעשה חלישות בכחם של הנבראים, דזה שצבא השמים קיימים באיש וצבא הארץ קיימים במין הוא באופן שהם חזקים כביום הבראם], עי"ז [על-ידי-זה] יודעים גדלות הבורא, שכחו ית' (שממנו באה ההשפעה בעולם) הוא א"ס [אין סוף] ובל"ג.

דהגם שטבע הנבראים הוא מהחיות אלקי שמתלבש בהם, וזה שכל נברא יש לו טבע מיוחד הוא כפי אופן החיות שבו, דמזה מובן שהחיות שמלובש בהנבראים הוא חיות מוגבל, הנה זהו בנוגע להטבע עצמו, אבל התמידיות שבהנהגת הטבע, שאין בה שינוי וחלישות, הוא בכח הא"ס הבל"ג שלמעלה מהתלבשות.

אלא שבכדי לידע גדלות הבורא ע"י הנהגת הטבע, צריך להתבוננות. וכשרואים נס, שינוי הטבע, רואים מיד (גם בלי התבוננות) שזה בא מאוא"ס שאינו מוגבל בגדר העולם. ועוד מעלה בנסים לגבי הנהגת הטבע, שכח הא"ס הבל"ג שמתגלה ע"י התמידיות שבהנהגת הטבע

(גם לאחרי ההתבוננות) הוא מלובש בענין הגבול, שהנהגת הטבע (גבול) אין לה שינוי והפסק, וע"י הנסים נמשך גילוי אוא"ס הבל"ג עצמו שלמעלה מהתלבשות בגבול.

אלא שאעפ"כ, מטעם זה עצמו, יש מעלה בהגילוי דכח הא"ס שמתגלה ע"י התמידיות שבהנהגת הטבע לגבי גילוי הא"ס שע"י הנסים. דענין הבל"ג כמו שמתגלה ע"י הנסים, שידוד הטבע דעולם, אינו שייך להעולם, וע"י התמידיות שבהנהגת הטבע, מתגלה שגם חיות העולם (גבול) הוא קשור עם אוא"ס הבל"ג.

ויש לבאר זה ע"פ מ"ש בהמשך תרס"ו, דזה שבהנהגת הטבע יש ענין התמידיות (הגם שטבע הוא מהחיות האלקי שמלובש בהנבראים, וחיות המלובש בנבראים הוא חיות מוגבל, כנ"ל) הוא לפי ששרש החיות המלובש בהנבראים הוא (לא מהכלים, כי אם) מאור הקו, ששרשו הוא מאוא"ס שלפני הצמצום. וכמבואר בכ"מ [בכמה מקומות] דשרש הכלים הוא מהצמצום עצמו, ושרש הקו הוא מאוא"ס שלפני הצמצום (אלא שנמשך ע"י הצמצום), כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שאחר הצמצום המשיך מן אוא"ס קו א' ישר מן אור העיגול שלו.

והנה ידוע דזה שהקו בקע את חושך הצמצום, שכל בקיעה היא מצד תגבורת, הוא לפי ששרש המשכתו הוא מת"ת [מתפארת] הנעלם, שלמעלה מהאור שהאיר (בגילוי) לפני הצמצום.

ועפ"ז [ועל-פי-זה] יש לבאר דזה שיש מעלה בהגילוי דכח הא"ס שמתגלה ע"י התמידיות שבהנהגת הטבע לגבי גילוי הא"ס שע"י נסים, הוא, כי האור שלפני הצמצום הוא מוגבל בענין הבל"ג, ואי אפשר שהגילוי שלו יהי' בהגבול דעולמות. ולכן, הגילוי דאור הסובב [שהוא גילוי האור שלפני הצמצום] שממנו שרש הנסים, הוא ע"י שידוד הטבע, ביטול הטבע (גבול) דעולם. ואור הקו שממנו הוא התמידיות שבהנהגת הטבע, כיון ששרשו הוא מת"ת הנעלם, הוא כולל ומחבר

שני ההפכים דבל"ג וגבול. ולכן, גילוי הבל"ג (נצחיות) שמאור הקו הוא גם בגבול (טבע).

ד. חזרה לנסים – ביאור ההבדל ומעלת הנסים זה על זה; מעבר ל'עבודה' – "ביטול במציאות" (נסים למעלה מהטבע), "ביטול דקבלת על" (נסים המלובשים בטבע)

ה) והנה ע"פ הנ"ל (סעיף ד) שגם התמידיות שבהנהגת הטבע הוא ע"י המשכת הגילוי דאוא"ס הבל"ג שלמעלה מעולמות, והמעלה שבנסים היא שעל ידם נמשך הגילוי דאוא"ס הבל"ג עצמו שלמעלה מהתלבשות בגבול, יש לומר, דשני הסוגים שבנסים, נסים שלמעלה מהטבע ונסים המלובשים בטבע, הם שני אופנים בגילוי אוא"ס הבל"ג שלמעלה מהתלבשות בגבול.

ועפ"ז, זה שנת"ל [שנתבאר לעיל] (סעיף ג) שהמעלה דנסים המלובשים בטבע היא שהגילוי דאוא"ס הבל"ג מתלבש בהגבול דעולם עצמו, הוא, זה שבנסים יש גם הענין והמעלה דהנהגת הטבע, והמעלה דנסים המלובשים בטבע בענין מעלת הנסים עצמם (גילוי אוא"ס הבל"ג שלמעלה מהתלבשות) היא, שבהם מתגלה דזה שאוא"ס הבל"ג (שלמעלה מהתלבשות) מושל ושולט על הטבע הוא באופן שגם הטבע עצמו נעשה כפי רצונו (ביאור השני שבסעיף הנ"ל).

ועד"ז [ועל-דרך-זה] הוא גם בנוגע להנסים שלמעלה מהטבע, שגם המעלה דנסים אלה היא שהנסים הם בגילוי וגם דזה שאוא"ס הבל"ג מושל ושולט על הטבע מתגלה יותר (בפרט אחד) בהנסים שלמעלה מהטבע. דבהנסים המלובשים בטבע, שהטבע נשאר במציאות, השליטה דאוא"ס על הטבע היא (רק) שאופן הנהגת הטבע הוא כפי רצונו, ובהנסים שלמעלה מהטבע, שהטבע מתבטל ממציאותו, השליטה דאוא"ס על הטבע היא בעצם מציאותו.

ויש לומר, שהחילוק שבין סוגי הנסים בשרשם הוא, דבנסים המלובשים בטבע הוא גילוי אוא"ס הבל"ג כמו ששייך ונותן מקום

לגבול. ולכן, לגבי גילוי אור זה, ישנו מציאות הטבע (הגבול), אלא שהגבול הוא כפי רצון אוא"ס הבל"ג. ובהנסים שלמעלה מהטבע הוא גילוי אוא"ס הבל"ג כמו שהוא למעלה מענין הגבול, ולכן, לגבי גילוי אור זה, מתבטל הטבע ממציאותו. [וע"ד [ועל דרך] המבואר במק"א [במקום אחר] בענין רצון ושכל [דרצון ושכל הם משל על אור הסובב (שרש הנסים) ואור הממלא (שרש הטבע)], דזה שהרצון נמשך בהשכל ופועל עליו שיהי' טעם להרצון, הוא רק בהארת הרצון, אבל עצם הרצון אינו נמשך בשכל, אין טעם לרצון]. אלא שאעפ"כ מעלה גם בנסים המלובשים בטבע, שבנסים אלו דוקא מתגלה השליטה דאוא"ס על (אופן) הטבע עצמו.

ויש לומר, שהחילוק שבין שני הסוגים דנסים הוא ע"ד החילוק שבין ביטול דיחו"ע [דיחודא עלאה] וביטול דקב"ע [דקבלת עול]. דזה שלגבי גילוי אוא"ס הבל"ג הטבע מתבטל ממציאותו (נסים שלמעלה מהטבע) הוא ע"ד הביטול דיחודא עילאה (ביטול במציאות) הבא ע"י ההתבוננות דכולא קמי' כלא חשיב, וזה שהטבע נשאר במציאותו ומ"מ אופן הנהגתו הוא (לא כפי חוקי ותכונות הטבע, אלא) כפי רצונו ית' (נסים המלובשים בטבע) הוא ע"ד הביטול דקבלת עול, דהגם שנשאר במציאותו ועד שעבדא בהפקירא ניחא לי, מ"מ הנהגתו בפועל היא לא כפי רצונו אלא כפי רצון האדון.

ה. ביטול במציאות – תופס את כל המציאות, אך קשור בהשגה; ביטול דקבלת על – נוגע רק למעשה, אבל ביטול אמיתי

ו) והנה ידוע שהמעלה בהביטול דיחו"ע היא שהביטול הוא בכל מציאותו (שלא נשאר אצלו ובו ענין שאינו בטל, ודלא כהביטול דקב"ע שהביטול הוא רק בנוגע למעשה בפועל), והמעלה בהביטול דקב"ע היא בהביטול עצמו, שהוא ביטול אמיתי שאינו קשור עם מציאותו של האדם. שהביטול דיחו"ע, כיון שהביטול הוא ע"י שמכיר

ומרגיש שכולא קמי' כלא חשיב, הרי הביטול קשור עם מציאות האדם (ההכרה שלו) ואינו ביטול אמיתי, והביטול דקבלת עול, שמקבל עליו לקיים ציווי השם גם כשהציווי הוא כנגד רצונו, בדוגמת עבד שהוא מוכרח לקיים רצון האדון, כיון שענינו של ביטול זה הוא שלא להתחשב עם מציאותו, הרי זה ביטול אמיתי.

ויש לומר שעד"ז הוא בנסים המלובשים בטבע, דהגם שביטול הטבע לאוא"ס שבנסים אלו הוא רק בנוגע לאופן הנהגת הטבע ולא בעצם מציאותו, מ"מ, כיון שמצד חוקי ותכונות הטבע אין מקום שההנהגה דהטבע תהי' באופן של נס, והשינוי (הנס) שנעשה בהנהגת הטבע הוא מפני שאוא"ס שולט על הטבע ומנהיג את הטבע כרצונו, הרי ביטול הטבע שבנסים אלו הוא ביטול אמיתי.

ו. "אראנו נפלאות" – אור אין סוף מתגלה בטבע, וגם רואים אותו

ז) ועפ"ז יש לומר שהחידוש דאראנו נפלאות שיהי' לע"ל, שגם הנסים המלובשים בטבע יהיו באופן דאראנו נפלאות (שיראו את הנס), הוא גם בהנסים (נפלאות) עצמם. דזה שעכשיו הטבע מעלים על הנס שבו הוא לפי שהטבע (גם כשמתלבש בו נס) הוא היפך הנס. וכנ"ל (סעיף ה) שהשינוי (הנס) שנעשה בהטבע הוא היפך חוקי ותכונות הטבע. ולכן, הנסים שלמעלה מהטבע הם בגילוי יותר. וזה שלע"ל [שלעתיד לבא] יהיו (גם) הנסים המלובשים בטבע באופן דאראנו נפלאות (שיראו את הנס שבהטבע), הוא, כי לע"ל, תהי' עליית הטבע, שגם הטבע יהי' כלי לגילוי אוא"ס הבל"ג שיתלבש בו. ולכן גם הנסים המלובשים בטבע יהיו בגילוי.

וזהו שהחידוש דאראנו נפלאות שיהי' לע"ל הוא בראיית הנפלאות וגם בהנפלאות עצמם, דהנסים המלובשים בטבע עכשיו הם באופן שגם לאחרי הגילוי דאוא"ס הבל"ג שמתגלה בהנס, נשאר מציאות (טבע) שמצד ענינו הוא היפך גילוי אור הבל"ג (אלא שהגילוי דאור

הבל"ג שולט עליו שהנהגתו בפועל תהי' כפי רצונו ית'). ובהנסים המלובשים בטבע שיהיו לע"ל, תהיינה שתי המעלות. שהגילוי דאוא"ס הבל"ג יהי' בהטבע, ושלא תהי' מציאות שהיא היפך גילוי דהבל"ג, כיון שגם הטבע יהי' כלי לאוא"ס הבל"ג.

ז. "לעתיד לבא הנשמה (ביטול במציאות) ניזונת מהגוף (ביטול דקבלת על)"

ח) ויש לקשר זה עם הידוע שלע"ל תהי' הנשמה ניזונית מהגוף. דעכשיו הגוף ניזון מהנשמה ולעתיד תהי' הנשמה ניזונית מהגוף. דהגם שגם אז יהי' גוף גשמי מ"מ יהי' ניזון מאלקות ולא יצטרך לאכו"ש [לאכילה ושתיה] גשמית, ויתירה מזו שהגוף יהי' נעלה יותר מהנשמה.

והענין הוא, דביטול הגוף לאלקות מגיע למעלה יותר מביטול הנשמה. דזה שהנשמה בטילה לאלקות, מכיון שהיא רוחנית, הביטול שלה קשור עם מציאותה. וכאשר פועלים (ע"י עבודה) ביטול בגוף הגשמי, ביטול זה הוא (לא מצד מציאותו של הגוף, אלא) מצד האלקות.

אלא שעכשיו, הביטול דהנשמה הוא ביטול במציאות והביטול דהגוף הוא ביטול היש. ולע"ל, בהביטול דהגוף תהיינה שתי המעלות. שהביטול הוא מצד האלקות ושהביטול יהי' בכל מציאותו. ולכן לעתיד תהי' הנשמה ניזונית מהגוף.

ח. למה הגאולה תלויה דוקא בעבודתינו בגלות? מעלת הביטול ללא אוד

ט) ויש לומר, שזהו גם מהביאורים בזה שהגילויים דלעתיד לבוא תלויים במעשינו ועבודתינו בזמן הגלות דוקא,

כי אמיתית ענין הביטול הוא בעיקר בהעבודה שבזמן הגלות. דבהביטול שהי' בזמן הבית, כיון שהי' אז השגת אלקות ובעלותם לרגל גם ראי' באלקות, היתה נרגשת גם מציאותו של האדם המשיג

והרואה, ובזמן הגלות, ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא, העבודה היא בביטול דקבלת עול, והביטול דקב"ע הוא לא מצד מציאותו של האדם אלא מצד האלקות.

וזהו מה שמבואר במאמרי רבותינו נשיאינו בפירוש הכתוב והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שבעיקר הי' זה מפני דרא דעקבתא דמשיחא, שגדלו ההעלמות וההסתרים, ובכ"ז [ובכל זאת] עומדים בתוקף עצום ולומדים תורה ומקיימים מצוות במס"נ [במסירות נפש], הנה לכן (בל' המאמר) איז משה רבינו באַיי זיך אַראָפּ גיפּאַלין [-משה רבינו נופל]. שהביטול דמשה, ונחנו מה, הוא הביטול דיחו"ע, והעבודה שבדרא דעקבתא דמשיחא היא בהביטול דקב"ע ומס"נ, וביטול במציאות איז באַ זיך אַראָפּגעפּאַלן [-נופל] מפני הביטול דקב"ע ומס"נ.

וזהו שהגילויים דלע"ל תלויים במעשינו ועבודתינו שבזמן הגלות דוקא, כי עיקר החידוש בהגילויים דלע"ל הוא שאז יתגלה העילוי דהמשכת אור הבל"ג בהטבע ובגוף הגשמי, שהביטול שלהם הוא לא מצד מציאותם אלא מצד האלקות, וגילוי זה הוא ע"י הביטול דקב"ע ומס"נ שבזמן הגלות.

ט. "כמי צאתך מארץ מצרים" – הכל מתחיל ונפתח ביציאת מצרים וקריעת הים; בקיעת הנהר וקריעת הים לעתיד לבא – הכח של הכלי-גבול להקשר בגבול

ו"ד) והנה אף שהנסים שהיו ביציאת מצרים היו למעלה מהטבע, ועניין אראנו נפלאות [התלבשות הנסים בטבע ושאעפ"כ הנסים הם בגילוי] יהי' רק בגאולה העתידה, מ"מ, ע"פ הידוע שפתיחת הצנור דכל הגאולות, גם דגאולה העתידה, היתה בהגאולה דיציאת מצרים, יש לומר, שגם ביציאת מצרים הי' הענין דאראנו נפלאות. אלא שענין זה הי' אז בהעלם. ולעתיד יהי' זה בגילוי. וזהו כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שהכתוב מדמה הנפלאות שיהיו בגאולה

העתידה להנפלאות שהיו ביציאת מצרים, אף שהנסים והנפלאות שבגאולה העתידה יהיו ממנו ית' לבדו (שלא ע"י בית דינו, כהנסים שהיו ביצי"מ [ביציאת מצרים]) כי ביציאת מצרים נפתח הצנור והיו אז בהעלם גם הנפלאות דלע"ל.

ומדייק הכתוב כימי צאתך מארץ מצרים, כימי לשון רבים, שבזה נכלל גם הנס דקריעת ים סוף שהי' ביום השביעי דיציאת מצרים (כנ"ל סעיף ב), בכדי להדגיש שבקריעת ים סוף נפתח הצנור ונכלל בה בהעלם גם בקיעת הים שתהי' לע"ל (והחרים הוי' את לשון ים מצרים גו'), ויתירה מזו – גם בקיעת הנהר שתהי' לע"ל (והניף ידו על הנהר גו' והכהו לשבעה נחלים). דהגם שבקיעת הנהר הוא למעלה מבקיעת הים, דבקיעת הים הוא חיבור אצילות ובי"ע [ובריאה יצירה עשייה] ובקיעת הנהר הוא חיבור העולמות (אצילות ובי"ע) עם אוא"ס הבל"ג שלמעלה מאצילות, מ"מ, בבקיעת הים שהיתה ביציאת מצרים נכלל בהעלם בקיעת הים דלע"ל וגם בקיעת הנהר דלע"ל.

ויש לומר, שהקשר דשני העניינים בארנו נפלאות, שבהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה יהי' גם הפלא דבקיעת הים ובקיעת הנהר (כימי לשון רבים) ושהנסים המלובשים בטבע יהיו באופן דארנו, הוא, כי זה שלע"ל הטבע לא יעלים על הנסים המלובשים בו הוא לפי שאז יהי' החיבור דאוא"ס הבל"ג עם הגבול דטבע העולם, וחיבור זה הוא ע"י בקיעת הים ובקיעת הנהר. ומבאר הכתוב, דזה שלע"ל יהי' ארנו נפלאות (בנוגע לשני ענינים הנ"ל) הוא כימי צאתך מארץ מצרים, שפתיחת הצנור על זה היתה ביציאת מצרים.

י. "והדריך בנעלים" – הכל קורה בגלל ריכוך גסות הנפש הבהמית בעת הקושי

(א) ויש לומר, דזה שהכתוב מוסיף (לאחרי שאומר והניף ידו על הנהר גו') והדריך בנעלים, הוא, כי כמו שנעלים כפשוטם עשויים מעור גס, ובכדי שהעור הגס יהי' ראוי לעשות ממנו נעל (לבוש לרגלי

האדם) הוא ע"י שמרככים את העור מקשיותו, דהעור כמו שהוא מצד עצמו (טרם שמרככין אותו), להיותו קשה וגס א"א [אי אפשר] להטות אותו, ודוקא ע"י שמרככין אותו מקשיותו אז דוקא אפשר להטותו ולעשות ממנו צורת נעל, עד"ז הוא ברוחניות, דענין והדריך בנעלים הוא שדורך על טבע גופו ונפשו הבהמית, שעי"ז מרכך אותם מקשיותם שלא יהיו קשים כארז אלא רך כקנה. וזהו שעבודה היא מלשון עיבוד עורות, כי עיקר ענין העבודה הוא שהאדם לוחם עם טבעו, כמבואר בתניא בענין עובד אלקים.

ועי"ז נעשה זיכוך (לא רק בהטבע של האדם, אלא) גם בהטבע דכללות העולם, דזהו"ע [דזהו ענין] עובד אלקים, אלקים בגימטריא הטבע, שנעשה עיבוד ותיקון בכללות הטבע הנמשך משם אלקים.

וזהו והניף ידו על הנהר גו' והדריך בנעלים, דזה שלע"ל יהי' החיבור דטבע העולם עם אוא"ס הבל"ג שלמעלה מעולמות, שההכנה לזה היא בקיעת הנהר, הוא ע"י העבודה בדרך קבלת עול, שכופה עצמו נגד טבעו.

יא. "אראנו נפלאות" – משה רבינו, ומשה רבינו שבכל אחד ואחד

(ב) וע"פ כל הנ"ל יש לבאר מ"ש בזהר דאראנו (נפלאות) לשון נסתר קאי על משה, כי הגאולה דיציאת מצרים היתה ע"י משה. וע"פ הנ"ל שבהגאולה דיציאת מצרים נפתח הצנור גם על גאולה העתידה, נמצא, שמשה פתח את הצנור דהנפלאות שיהיו בגאולה העתידה. אלא שאעפ"כ הי' זה אצלו בהעלם. וזהו מ"ש כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, שלע"ל יתגלו לו הנפלאות שפתח ביציאת מצרים.

גם יש לומר, דזה שאראנו (נפלאות) לשון נסתר קאי על משה, הוא הוראה לכאו"א [לכל אחד ואחד מישראל] מישראל, שבכדי לזכות לראיית הנפלאות דלע"ל הוא ע"י גילוי בחינת משה שבו. דהגם שהביטול

דמשה הוא ביטול דיחו"ע שמצד הגילויים והמשכת הענין דאראנו נפלאות הוא ע"י הביטול דקבלת עול (כנ"ל סעיף ט), מ"מ, בכדי שההמשכה תהי' בגילוי (אראנו) צ"ל [צריך להיות] גם הביטול שמצד הגילויים (ע"י ההתבוננות שכולא קמי' כלא חשיב, וכדומה), ועי"ז יהי' אראנו נפלאות, שהנפלאות דלעתיד יהיו בגילוי, בביאת משיח צדקנו בקרוב ממש.

נקודה למחשבה

- איזה ים אתה רוצה 'לקרוע!?'

הים טומן המון פרטים והמון דברים נפלאים בתוכו. אבל, הם מכוסים.

כדי לגלות אותם - צריך 'לבקוע' את הים, להפוך אותו ליבשה, ולגלות מה שהסתתר שם תמיד - ולא ראינו.

הים הכי גדול הוא הים שמסתיר על הקב"ה, על האלקות שמחייה את עולמינו, על התורה הקדושה.

בשביעי של פסח ה' 'קורע את הים' ומאפשר לנו לראות דברים חדשים שלא יכולנו לראות, עד משיח צדקנו שילמד אותנו" תורה חדשה", פנימית, אמיתית, וגאולתית.

- לפעמים העולם הזה נראה כל-כך יציב, כל-כך איתן, כל-כך מוחשי.

העולם קיים כבר כמעט 6000 שנה, השמים עומדים, "והארץ לעולם עומדת".

כבר שנים רבות לא היו נסים כביציאת מצרים (מבחינת בהירות התגלות הקב"ה בעולם), ואפילו כבר קשה למצוא בעולם צדיקים כאצל הבעש"ט, הרב המגיד ותלמידיו שהאלוקות היתה אצלם בגילוי.

נראה שהעולם נשאר תקיף כמאז ומקדם, וכאילו אפשר לחוש ש"עזב אלהים את הארץ" חלילה. ההסתכלות הזאת יכולה להחליש אותנו ולהרחיק ממנו ח"ו את התחושה שהקב"ה מקיף ומסובב חיינו בכל עת ובכל שעה.

אבל, אם נסתכל יותר בעומק - כפי שמאמרי החסידות עוזרים לנו לעשות - נשים לב, שהתמידיות הזאת באה לגלות לנו שהקב"ה נוכח, תמיד, בעולמינו הקט.

הרי הדברים בעולמינו בטבעם, 'הווים ונפסדים'. כל בעל-חיים יש לו תוחלת חיים מסוימת; אפילו בצומח, נדירים הצמחים שמחזיקים כל-כך הרבה זמן; והפלא הגדול, שהאדם גם הוא - נזר הבריאה! -'הוה ונפסד' אחרי ה-120...

אז מה גורם לעולם בכללותו להראות ולהיות כל-כך חזק במשך שנים רבות אלו? מה גורם לשמש להאיר בכל בוקר, ולכל מערכת כדור הארץ לפעול כביום הבראה?

אין זה אלא שהקב"ה ואורו האין-סופי נוכחים ומהווים בכל עת את הבריאה, וחיות העולם - הבלתי-גבולית - עוטפת, מחבקת וסובבת אותנו ביום-יום, לפרטי פרטים.

כך, מהמקומות הקשים - אפשר 'לפצח את האגוז' ולראות את הפרי המתוק שנמצא בפנים - "כי ה' יתברך תמיד אוהב אותנו ותמיד יהיה לנו רק טוב".

שבוע רביעי

תיקון המידות מתוך הכרה אלוקית

מאמר "וספרתם לכם"

פרי הארץ · ר' מנחם מענדל מויטעבסק

בע"ה

"וספרתם לכם ממחרת השבת!"

אנחנו **חותמים את ימי ניסן** במאמר קצר ונוגע של ה**פרי הארץ** - רבי מנחם-מענדל מויטבסק.

נלמד אודות ימי הספירה, וביאור ל**מאמר הזהר** על ימים אלו.

כמו כן - התורה קצת 'ו**מיישרת את הראש**' לראות את העולם נכון, את הגלות נכון, ואת החטאים שלנו נכון. הכל בסוד "**גלות השכינה.**"

מתוך זה נלמד על **האחריות המוטלת עלינו** בתור עם-סגולה, תכלית הבריאה (בשביל ישראל שנקראו ראשית) - **להעלות את הניצוצות שהפלנו לגשמיות העולם.**

בביאור היסודי-חסידי הזה נלמד **כיצד 'לחשוף' את האור האלוקי המסותר בעולם** וליחד אותו עם הקב"ה - עם ביאור אודות המושגים 'מקיף' ו'פנימי' (שלא נזכרו בפירוש).

כל זאת מתוך קשר ל'מחרת' - לאור נעלה יותר מאיתנו - כך שנלמד כיצד בכל פעולה, מצוה, לימוד ותפילה אנחנו יכולים **לייחד את השכינה עם דודה** - תכלית כל המצוות כמבואר ב'לשם יחוד' של הספירה (וכל מצוה ומצוה).

"הכל הולך אחר החיתום" - **שיהיה סוף אמיתי לימי גלותינו** (בתקוה שנקרא את זה אחרי כבר) ויהיה גילוי שכינתו יתברך **פה בתוכינו - עם קדוש!**

חברי המערכת

"וספרתם לכם"

(פרי הארץ – שבת שבתוך הפסח)

מבואר

גלות השכינה

"וספרתם לכם ממחרת השבת" (שמות כג, טו) נאמר בזוהר (ח"ג צז.) כההיא איתתא דיתבא ביומי מסאבותא.

הפסוק אומר: "וספרתם לכם ממחרת השבת" - ה' מצווה אותנו לספור את ספירת העומר.

בזהר כתוב שהימים הללו שאנחנו סופרים הם כמו הימים שהאשה סופרת - "כההיא איתתא דיתבא ביומי מסאבותא [כאותה אשה שיושבת וממתינה בימי הטומאה שלה בכדי שתטהר לבעלה]", ובעצם יוצא שימי הספירה, הם תהליך הטהרה שאנחנו עוברים כהכנה למתן תורה שבא בסופם.

בשביל להבין את הקשר בין ימי הספירה ובין תהליך הטהרה שלנו, צריך להבין מה זה בעצם 'טומאה':

> הענין ידוע למאמינים, ברוחניות וחיות ניצוצות הקודש שבכל דבר גשמי ודבורים ומחשבות ומדות ורצונות, אשר הכל מיד ה' השוכן בתוכם ממש, ובלתו אין שום חומר וצורה טעם וריח וכולם פגרים מתים בלתי נמצאים כלל בלא הויותו, אבל כל מציאותם ועסקם בעולם הוא יתברך בעצמו חיות הקודש וחי החיים:

כאשר אנחנו רואים דבר גשמי - כמו פרי למשל, זה נראה לנו שהוא קיים מצד עצמו.

אמנם, אם נזכה להיות מאמינים ולהבין את מה שבאמת קורה, נדע שהצבע היפה, הטעם והריח של הפרי, מגיעים מ'חיות ניצוצות הקודש' - החיות וההארה של ה' ששוכנת בתוך הפרי ומחיה אותו בכל רגע.

מה שזה אומר, שבעצם ה' יתברך, כביכול, נמצא ממש בתוך הפרי (שהרי החיות הקדושה שמחיה את הפרי היא החיות שלו עצמו, כיון שה' הוא 'חי החיים' - החיות של כל החיים) ושהוא כל מציאותו ועניינו של הפרי.

והנה צמצום החיות הקודש שבתוך כל מתגשמים נקרא גלות השכינה, כי הצמצום הוא גלות להשוכן בתוכם.

לפי זה יוצא שיש פה גלות גדולה לחיות הקודש הזו. 'גלות' היא מציאות בה האדם לא מונח במקום שלו, וכך גם כאן, 'חיות הקודש' לא רגילה להיות מצומצמת בתוך הגשמיות המוגבלת ולכן זו ממש גלות בשבילה. הדבר הזה נקרא 'גלות השכינה'.

מי יכול להעלות את השכינה מגלותה?

ולהיות קודש ישראל עלה במחשבה תחילה והכל נברא בשבילם, הרי שהכל מתנהג על ידם, ויש לאל ידם להעלות השכינה מעלה מעלה, או להורידה ח"ו [חס ושלום] מטה מטה, על ידי עסקיהם. שכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם אפילו בתוך הקליפות.

אנחנו יכולים!

זאת מכיוון ש"ישראל עלו במחשבה תחילה"[1] - אנחנו היינו המחשבה והרצון הראשונים של ה', שבגללם הוא ברא את כל העולם. מכיון שה' ברא את העולם בשבילנו (ובעצם בשביל לסייע לנו לעשות את התכלית שלשמה נבראנו - 'לעבוד את ה' '), הוא ברא את העולם באופן כזה שלנו תהיה את היכולת להנהיג את העולם במעשים שלנו. ויוצא, שבמעשים שלנו, יש לנו את הכח להעלות את השכינה (שנמצאת בדברים שבעולם) מעלה מעלה, וחס ושלום גם להיפך - להוריד אותה מטה מטה.

זה הפירוש של מאמר חז"ל[2]: "כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם" - השכינה שבכל הדברים שבעולם, הולכת אחרי ובהתאם למעשים שלנו, והיא עלולה לרדת בעקבותינו אפילו לתוך הקליפות ר"ל.

[1] בראשית רבה א,ה

[2] מגילה כ"ט.

חיות הקליפות ע"י החטאים ורוח הטומאה שנגרמת מכך

וזהו חיות הקליפות ר"ל [רחמנא לצלן] כשנמשך אחד מישראל אליהם הרי השכינה שממשיך עמו מחיה הקליפות

לכאורה לא מובן מאיפה הקליפות מקבלות את החיות שלהם, הרי כפי שראינו למעלה, החיות של כל דבר היא מניצוצות הקדושה ששוכנים בו ולכאורה בקליפות הטמאות אין ניצוצות קדושה.

אלא, שכפי שכבר אמרנו, כאשר יהודי חוטא חס ושלום, הוא מוריד אחריו את השכינה (שנמצאת בדבר בו הוא חטא) אל המקום הנמוך אליו הוא ירד בחטאו, ונמצא שהשכינה שהוריד איתו, היא זו שמחיה את המקום הזה.

והמותרות הנמשך מן השכינה לחיות הקליפות הוא הנקרא בשם כתם וטומאה, כי היא רוחא דמסאבותא השורה על האדם הממשיך בזה.

החיות שנמשכת מהשכינה לחיות את הקליפות, מיותרת ועומדת ריקנית ובלי תכלית אמיתית. בכך היא הופכת להיות 'רוחא דמסאבותא' (רוח טומאה) על האדם שהמשיך אותה, כלומר שהיא מסתירה לאדם את הענין שכל החיות אכן באה מה' ושיש לה תכלית וכוונה (והיא כמו כתם וטומאה שהופכים את כל הדבר בו הם נמצאים ללא ראוי לשימוש וחסר תכלית).

ומאז והלאה מבלתי יכולתו להתדבק בקדושה אחרי היות גשמית רוחא דמסאבותא אשר עליו מסך המבדיל בינו ובין הקדש עד שיטהר מטומאתו הנ"ל.

רוח הטומאה הזו מונעת מהאדם לשוב אל הקדושה, מכיוון שהיא גורמת לאדם להשאר שקוע בגשמיותו ואטום בפני הרוחניות. בכך היא בעצם הופכת להיות כמו מסך מבדיל, עד שהאדם יצא ויטהר מהאטימות שלו.

וכל היותר 'שחטה שטים העמיק שאולה' לכנס בעומק הקליפות צריך להתאמץ ולעלות יותר מדרגא לדרגא ולהמשיך עליו רוח הקדש במקום הטומאה שיוצא משם, כידוע שאין שום ריקות בעולם כי אם מקבל טומאה או טהרה וקדושה:

ככל שהאדם יותר שקע בחטאיו ונאטם[3] כך הוא צריך להתאמץ יותר כאשר הוא רוצה לשוב ולצאת מהאטימות שלו.

הדרך לצאת מהאטימות הזו, היא רק על ידי כך שהאדם יתאמץ ויעלה מדרגא לדרגא בעבודת ה׳ בתורה ובתפילה, מכיון שרק על ידי שהוא ימלא את עצמו בקדושה הוא יוכל להוציא את כל הטומאה שבו (כיון שהאדם לא יכול להשאר ריק. אם הוא לא מלא קדושה ממילא נכנסת טומאה).

ספירת העומר – ימי תשובה אל החיות הפנימית

ולכן כשיצאו ישראל ממצרים שהוא עומק הקליפות בכדי לקבל התורה, בינת נבונים תסתתר עד אחרי ספירת ימי טהרתם מדרגא לדרגא חמשים יום שהם שערי בינה ותשובה לשוב מדרכם הראשון ולזכך חומרם, ובלתי זה לא היו יכולים לקבל הבינה והחכמה שהוא התורה:

זו הסיבה שלא קבלנו את התורה מיד אחרי יציאת ממצרים. גם אחרי שיצאנו ממצרים, עדיין היינו באיזשהו מקום אטומים ושקועים בגשמיות בה היינו שרויים במצרים. הדרך שלנו להטהר מהגשמיות, היתה על ידי התשובה שעשינו במשך ימי ספירת העומר (המשולים, כפי שראינו כבר, לימי הטהרה שהאשה סופרת).

חמישים ימי הספירה מכוונים כנגד חמישים שערי בינה. בכל יום נפתח בפנינו שער בינה נוסף, כלומר שער נוסף של התבוננות, פנימה, אל החיות הפנימית שבדברים הגשמיים שבעולם, שמזככת לנו את ההסתכלות הגשמית העבה שלנו, שמבדילה בינינו ובין הקדושה. רק אחרי שעלינו בכל השערים הללו, והחומריות שלנו הזדככה אנחנו מוכנים לקבל את התורה הקדושה.

והנה התשובה הזה נוהגת בכל עסקי עולם הזה, היא הנקרא חכמה תתאה שהוא ענין "בכל דרכיך דעהו", להיותו עוסק בכל עניינים גשמים בדביקות והתקשרות השכינה חיות הקודש שבתוכו.

התשובה הזו היא התבוננות ב׳חכמה תתאה׳ - החכמה התחתונה של ה׳.

[3] המחבר משתמש בביטוי שלקוח מפסוק בספר הושע (ה,ב): "ושחטה שטים העמיקו ואני מוסר לכולם" שפירושו הוא (לפי רש"י): ׳משך (׳שחטה׳ מלשון זהב ׳שחוט׳ - ש׳נמשך כמו חוט׳) סטיותם העמיקו׳ - דהיינו שהם העמיקו והגדילו את מידת הסטיה והחטא שלהם.

לעומת התשובה ב׳חכמה עילאה׳ שהיא השיבה וההתקשרות לה׳ דרך לימוד התורה (ה׳חכמה עילאה׳), התשובה ב׳חכמה תתאה׳ נעשית דרך ההתבוננות בשכינה ובחיות הקודש שנמצאת בכל העניינים הגשמיים[4].

העבודה הזו נקראת: "בכל דרכיך דעהו"[5] - לדעת את ה׳ ב׳כל דרכיך׳ - בכל עסקי העולם (כפי שהסביר הבעש"ט את הפסוק).

דרך משל הטעם שבכל מיני מאכל או חיות וקיום כל דבר ודבר הוא השכינה שבגלות.

והנה כל זה החיות וקיום, הוא המושג לאדם, יש לו חיות הקודש משאינו מושג 'גבוה על גבוה שומר' המשפיע וממשיך חיות בתוך המושג, הוא הנקרא אור מקיף ורב טוב שאינו יכול ליכנס ולהתצמצם בתוך אותו הדבר לכן נשאר בסוד אור מקיף את החיות שבתוכו.

כשאנחנו רואים פרי או כל דבר גשמי אחר, עלינו לדעת שהצבע היפה והטעם הטעים של הפרי הם רק חלק קטן מהחיות, מה שהצליח להצטמצם ולהתגלות דרך הפרי (אותו אנו מצליחים לראות ולהשיג), לעומת זאת רוב החיות של הפרי נשארת נסתרת ולא מתגלה אלינו. החיות הזו נקראת ׳אור מקיף׳ מכיוון שהיא נשארת בחוץ ומסביב ולא מתגלה בפנים.[6]

לחיות המקיפה הזו ישנה חיות גבוהה יותר שמקיפה גם אותה, ומעליה ישנה חיות גבוהה יותר שמקיפה גם אותה וכן על זה הדרך. בכל שלב החיות המקיפה שומרת את החיות שמתחתיה. כלומר, שבעוד החיות התחתונה מתגלה, היא (החיות המקיפה), ממשיכה להיות נסתרת. בכך, היא שומרת, שגם אחרי שהחיות

[4] הפרי הארץ לא מזכיר את המילה ׳התבוננות׳ אלא הוא משתמש במילה דביקות, ויתכן שהכונה למשהו יותר פנימי מהתבוננות, אך אנו בכל זאת בחרנו לתרגם זאת להתבוננות (במיוחד בהקשר לשערי בינה עליהם הוא מדבר) בשביל שהעבודה הזו תהיה שוה לכל נפש.

[5] משלי ג,ו

[6] כשאומרים שהאור מקיף את הפרי אין הכונה שהמיקום שלו הוא מחוץ לפרי, אלא שהוא פשוט נסתר ולא מתגלה. כמבואר בהרחבה בתניא (פרק מ"ח): "..וְאֵין הַפְּרוּשׁ סוֹבֵב וּמַקִּיף מִלְמַעְלָה בִּבְחִינַת מָקוֹם חַס וְשָׁלוֹם, כִּי לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל בְּחִינַת מָקוֹם בְּרוּחָנִיּוּת. אֶלָּא רוֹצֶה לוֹמַר, סוֹבֵב וּמַקִּיף מִלְמַעְלָה לְעִנְיַן בְּחִינַת גִּלּוּי הַשְׁפָּעָה. כִּי הַהַשְׁפָּעָה שֶׁהִיא בִּבְחִינַת גִּלּוּי בָּעוֹלָמוֹת, נִקְרֵאת בְּשֵׁם הַלְבָּשָׁה שֶׁמִּתְלַבֶּשֶׁת בָּעוֹלָמוֹת, כִּי הֵם מַלְבִּישִׁים וּמַשִּׁיגִים הַשְׁפָּעָה שֶׁמְּקַבְּלִים. מַה שֶּׁאֵין כֵּן הַהַשְׁפָּעָה שֶׁאֵינָהּ בִּבְחִינַת גִּלּוּי, אֶלָּא בְּהֶסְתֵּר וְהֶעְלֵם, וְאֵין הָעוֹלָמוֹת מַשִּׁיגִים אוֹתָהּ, אֵינָהּ נִקְרֵאת מִתְלַבֶּשֶׁת, אֶלָּא מַקֶּפֶת וְסוֹבֶבֶת. הִלְכָּךְ מֵאַחַר שֶׁהָעוֹלָמוֹת הֵם בִּבְחִינַת גְּבוּל וְתַכְלִית, נִמְצָא שֶׁאֵין הַשְׁפָּעַת אוֹר אֵין סוֹף מִתְלַבֶּשׁ וּמִתְגַּלֶּה בָּהֶם בִּבְחִינַת גִּלּוּי, רַק מְעַט מִזְעָר, הֶאָרָה מֻעֶטֶת מְצֻמְצֶמֶת מְאֹד מְאֹד.."

התחתונה תתגלה ותצטמצם אל ההשגה המוגבלת שלנו, היא עדיין תמשיך להיות קשורה עם האין סוף הנסתר והלא מושג.

על פי זה מתפרש הפסוק[7]: "כי גבוה מעל גבוה שומר וגבוהים עליהם", כך: לכל חיות מקיפה, "**גבוה**", ישנה חיות שמקיפה אותה ושומרת אותה - "**גבוה מעל גבוה שומר**", וגם מעליה ישנה חיות שמקיפה אותה (וכך עד אין סוף) - "**וגבוהים עליהם**".

> ואם האדם עוסק בכל ענינו בדביקות השכינה וחיות הקודש שבתוכו, וממנה נמשך להתקשרות האור מקיף, שהרי יש המשכה מזה לזה, הוא הנקרא יחוד קודשא בריך ושכינתיה.

אם נחשוב שהחיות של הפרי היא רק מה שאנחנו רואים, אנחנו נפספס את העיקר. כיון שאנחנו נחשוב שהחיות היא רק הטעם והריח שנועדו לטובתנו ושמעבר לזה אין שום דבר. לכן, אחרי ההתבוננות, ההעמקה והתקשרות המחשבה בכך שהטעם, הריח והצורה היפה שאנחנו רואים באים מה', עלינו להמשיך ולהתבונן בכך שהם רק ביטוי של משהו פנימי יותר ונסתר.

למשל, טעם מתוק בא לבטא חסד של ה'. אמנם, החסד עצמו הרי לא מתגלה בתוך הפרי, הוא נשאר מקיף ונסתר, מה שמתגלה זה רק ביטוי קטן שלו, שמתגלה במתיקות הגשמית. לכן, אחרי שהתבוננו בכך שהטעם המתוק בא מה', עלינו להמשיך ולהתבונן בכך שהוא בא לבטא את מידת החסד של ה'. ואחרי שהבנו שהמתיקות באה ממידת החסד, עלינו להמשיך ולהתבונן עוד יותר פנימה, ולשאול מדוע המאכל הזה בא לבטא חסד, וכן איזה חסד בדיוק הוא בא לבטא. וכך, בכל שלב בו אנחנו מגיעים לאיזושי הבנה, עלינו להמשיך להתבונן פנימה עמוק יותר במה שעדיין נסתר מעינינו.

ובכל פעם, כאשר אנחנו עולים ממה שגלוי לפנינו למה שהיה נסתר עד עכשיו, אנחנו זוכים ליחד 'קודשא בריך הוא ושכינתיה', ולגלות איך שהשכינה שמתגלה אלינו ('שכינתיה'), באה רק לגלות את הנסתר, הקדוש והמובדל שמקיף אותה ('קודשא בריך הוא') ממנו היא מקבלת את החיות שלה, ובעצם בכך אנחנו מעלים אותה, בזה שאנחנו מגלים עד כמה היא מיוחדת וקשורה איתו ולא נפרדת ממנו.

---

[7] קהלת ה,ז

מבירור נצוצות לקבלת התורה

ועסק עולם הזה כזה הוא בירור יותר מן הקליפות, שאפשר להגיע לקבלת התורה שאין למעלה הימנה, כמעשה חנוך שהיה תופר מנעלים:

על חנוך, המדרש אומר[8] שבתפירת המנעלים שלו הוא היה מיחד ייחודים. כלומר שבמעשה ובכוונה שלו הוא היה זוכה לגלות איך שגם את הדבר הכי נמוך - עור של בהמה, אפשר לקחת ולרתום אל הקדושה באופן שישמש את האדם להיות לו לנעליים[9].

כאשר גם אנחנו מתבוננים על כל דבר גשמי בצורה פנימית, ועולים מהגשמיות הגלויה אל הרוחניות הנסתרת שבו, אנחנו מבררים את הטוב מהקליפות, ומכשירים את עצמנו לקבל את התורה באופן הכי מושלם. זאת מכיון, שבכך אנחנו מזככים את הגשמיות שלנו, ומגלים שהיא לא סותרת את הקדושה ושהיא יכולה לקבל אל תוכה את האור של התורה.

וזהו ענין יציאת מצרים בלילות, כי יציאת מצרים נקרא היציאה מן הקליפות, ולילות נקרא כל גלות השכינה המצומצם בתוך שום דבר, וזהו (ברכות יב:) 'ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא "כל ימי" לרבות הלילות'.

במשנה[10], ר׳ אלעזר בן עזריה אומר שהוא לא זכה שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא. על פי מה שאמרנו הכונה היא: שגם אחרי שיצאנו ממצרים - הקליפות, עוד לא היתה יציאת מצרים בלילות - יציאת השכינה ממגבלות הגשמיות. עד דרשת בן זומא שמלמדת אותנו שגם בלילות-הגשמיות צריך ואפשר לזכור את יציאת מצרים, על ידי הריבוי של **׳כל** ימי׳ (שבפסוק: "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך").

[8] מדרש תלפיות.

[9] על פי ליקוטי תורה שיר השירים ד"ה ׳מה יפו פעמיך בנעלים בת נדיב׳.

[10] מסכת ברכות משנה ה׳.

כי מלת "כל" מורה על החמשים שערי בינה ותשובה, והם הנכללים בכל עניני עוה"ז בז' ימי הבנין, שהרי עולם חסד יבנה שהם ז' פעמים ז' מ"ט ימי הספירה לשון ספיר וזכוך החומר.

'כל' זה בגימטריא חמישים. ולכן "כל ימי חייך" הכונה לחמישים (='כל') השערים שנוצרים על ידי ההתכללות (גם מלשון 'כל') של 'ימי חייך', זה בזה.

בקבלה כתוב שז' הספירות, הם שבעת ימי הבנין של העולם ('ימי חייך') שבבסיסם עומדת מידת החסד (הממשיכה גם בכל הימים) כמו שכתוב: " עולם חסד יבנה". וכאן אנחנו אומרים, שההתכללות שלהם זה בזה (חסד שבחסד, גבורה שבחסד וכו' עד מלכות שבמלכות) יוצרת את חמישים שערי הבינה[11] (שמתגלים בחמישים ימי הספירה), דרכם אנחנו מתבוננים, בצורה פנימית, בעניינים הגשמיים שבעולם ובכך אנחנו מזככים אותם מגשמיותם ('ספירה' זה גם מלשון אבן 'ספיר' מאירה ומזוככת).

"וספרתם לכם" כי מלת לכם מורה על עניני עולם הזה כמאמר (פסחים סח:) חציו לכם וחציו לה'. וזהו שתזככו ברור וספיר גזרת ה'לכם'-

הפסוק אומר "וספרתם לכם". המילה 'לכם' נדרשת כאן כ'עניינים' ששיכים לכם (בדומה לדרשת חז"ל על הפסוק "עצרת תהיה לכם" לעומת "עצרת לה' אלקיך", שצריך שיהיה חציו לכם וחציו לה'). וכוונת הפסוק לפי זה, היא שבימי הספירה עלינו להאיר ('וספרתם' מלשון 'ספיר' כנ"ל) את ענייני העולם הזה כך שיתגלה העניין הפנימי והאלוקות שבהם.

'ממחרת' – חיבור לאור המקיף

"ממחרת השבת תספרו", שענין מחרת הוא השאינו מושג, שהרי אינו מושג כי אם היום ולא המחר. וכן השכינה שבתחתונים והדביקות עמה מהיכן תהיה הארתם וספירתם מן המחרת הוא השאינו מושג, וכן מדרגא לדרגא מן המושג לשאינו מושג עד חמשים יום.

הפסוק ממשיך: "ממחרת השבת תספרו". הדרך להאיר ולזכך את ענייני העולם היא על ידי 'מחרת השבת'. הכוונה על ידי ההתבוננות במה שכרגע לא מתגלה, ויתגלה רק מחר ('מחרת השבת'). וכך בכל פעם שאנחנו משיגים את מה

[11] השער החמישים מכוון כנגד הבינה עצמה שהיא ה'כתר' של כל המידות (בינה היא הכתר של ז"א).

שהיה עד עכשיו לא מושג, עלינו להמשיך ולהתבונן שוב פנימה, במה שכרגע לא מושג. רק כך נוכל לעלות מדרגא לדרגא ולהוציא את השכינה מכבלי העולם בה היא נמצאת.

> וזהו ענין הגדלות על דרך משל שהרי חיות התינוק והגדול שוים הם מלבד שחיות ושכל התינוק הוא בהעלם ואינו מלובש באברים שידעו האברים להתנהג בהשכל משא"כ [מה שאין כן] הגדול,

בקבלה כתוב שעבודת הספירה היא עבודת ה'גדלות'. מה ההבדל בין קטן לגדול? - התשובה היא שבאמת אין הבדל, גם לקטן וגם לגדול ישנם את אותם כוחות. פשוט אצל הקטן הם לא מפותחים ואצל הגדול כן. הסיבה שאצל הקטן הם לא מפותחים, היא מכיון שהוא עוד לא עמד על מהות מעלת שכלו ועוד לא הצליח להוציא לאור את היכולות והכשרונות הטמונים בו.

בימי הספירה כאשר אנחנו לאט לאט עולים מקטנות לגדלות, אנו מתחילים להבין ולהכיר יותר ויותר מה באמת מחיה אותנו. בכך ההסתכלות שלנו נעשית פנימית יותר ועמוקה מאיך שהיא היתה עד עכשיו, מה שהופך אותנו לבוגרים ומפותחים יותר (ופתוחים יותר בפני הקדושה).

> כן דרך כל הדביקות ויחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה בעניני עוה"ז [עולם הזה] או מעשה המצות והתורה, הוא להתדבק דביקות גמור ולהמשיך ולהלביש על עצמו אותו חיות הקודש השוכן בענין עסקיו ודבורו מצותיו תורתו ותפלתו זהו שמזכך האברים והחומר מן הקליפות.

כמו שאמרנו, הדרך לזכך את החומר ובכך ליחד 'קודשא בריך הוא ושכינתיה', היא על ידי שהאדם מתבונן בכך שהחיות שנמצאת איתו בעסקיו (הרוחניים והגשמיים) היא חיות של ה'. כאשר האדם מעמיק ודבק במחשבה הזו, הוא יכול להמשיך ולהלביש בתוכו את החיות הקדושה הזו.

> כי בהכניסו את השי"ת [השם יתברך] בתוכו שם נתפרדו כל פועלי און, ואחרי התלבשו בדביקותו הוא גדלות השכל שמכניסו לפנים וממילא צריך להיות אור מקיף יותר גדול עד כי יגדיל תורה ויאדיר:

כאשר אנחנו מכניסים בתוכנו את החיות הזו, מיד כל הטומאה נפרדת ממנו ('נתפרדו כל פועלי און'[12]). כיון, שבכך אנחנו שבים ומבינים איך שכל החיות באה מה', ובזה אנחנו מנקים מעצמנו את המחשבה הטמאה שישנה חיות סתמית ומיותרת (שנוצרה לנו בעקבות חטאינו ר"ל).

וכאשר אנחנו מצליחים להשיג את החיות הזו, להדבק בה ולהכניס אותה בתוכנו (ובכך לזכות ל'גדלות השכל'), אנחנו מיד מגלים את האור המקיף הגדול יותר. בכך אנחנו זוכים להגדיל את התורה, ולעלות מעלה מעלה, עד שנזכה לקבל אותה ברוב תפארתה והדרה, בחג השבועות הבא עלינו לטובה.

[12] ע"פ תהלים צ"ב

"וספרתם לכם"

(פרי הארץ – שבת שבתוך הפסח)

גלות השכינה

"וספרתם לכם ממחרת השבת" (שמות כג, טו) נאמר בזוהר (ח"ג צז.) כההיא איתתא דיתבא ביומי מסאבותא.

הענין ידוע למאמינים, ברוחניות וחיות ניצוצות הקודש שבכל דבר גשמי ודבורים ומחשבות ומדות ורצונות, אשר הכל מיד ה' השוכן בתוכם ממש, ובלתו אין שום חומר וצורה טעם וריח וכולם פגרים מתים בלתי נמצאים כלל בלא הויותו, אבל כל מציאותם ועסקם בעולם הוא יתברך בעצמו חיות הקודש וחי החיים:

והנה צמצום החיות הקודש שבתוך כל מתגשמים נקרא גלות השכינה, כי הצמצום הוא גלות להשוכן בתוכם.

ולהיות קודש ישראל עלה במחשבה תחילה והכל נברא בשבילם, הרי שהכל מתנהג על ידם, ויש לאל ידם להעלות השכינה מעלה מעלה, או להורידה ח"ו [חס ושלום] מטה מטה, על ידי עסקיהם. שכל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם אפילו בתוך הקליפות.

חיות הקליפות ע"י החטאים ורוח הטומאה שנגרמת מכך

וזהו חיות הקליפות ר"ל [רחמנא לצלן] כשנמשך אחד מישראל אליהם הרי השכינה שממשיך עמו מחיה הקליפות

והמותרות הנמשך מן השכינה לחיות הקליפות הוא הנקרא בשם כתם וטומאה, כי היא רוחא דמסאבותא השורה על האדם הממשיך בזה.

ומאז והלאה מבלתי יכולתו להתדבק בקדושה אחרי היות גשמית רוחא דמסאבותא אשר עליו מסך המבדיל בינו ובין הקדש עד שיטהר מטומאתו הנ"ל.

וכל היותר 'שחטה שטים העמיק שאולה' לכנס בעומק הקליפות צריך להתאמץ ולעלות יותר מדרגא לדרגא ולהמשיך עליו רוח הקדש במקום הטומאה שיוצא משם, כידוע שאין שום ריקות בעולם כי אם מקבל טומאה או טהרה וקדושה:

ולכן כשיצאו ישראל ממצרים שהוא עומק הקליפות בכדי לקבל התורה, בינת נבונים תסתתר עד אחרי ספירת ימי טהרתם מדרגא לדרגא חמשים יום שהם שערי בינה ותשובה לשוב מדרכם הראשון ולזכך חומרם, ובלתי זה לא היו יכולים לקבל הבינה והחכמה שהוא התורה:

והנה התשובה הזה נוהגת בכל עסקי עולם הזה, היא הנקרא חכמה תתאה שהוא ענין "בכל דרכיך דעהו", להיותו עוסק בכל עניינים גשמים בדביקות והתקשרות השכינה חיות הקודש שבתוכו.

דרך משל הטעם שבכל מיני מאכל או חיות וקיום כל דבר ודבר הוא השכינה שבגלות.

והנה כל זה החיות וקיום, הוא המושג לאדם, יש לו חיות הקודש משאינו מושג 'גבוה על גבוה שומר' המשפיע וממשיך חיות בתוך המושג, הוא הנקרא אור מקיף ורב טוב שאינו יכול ליכנס ולהתצמצם בתוך אותו הדבר לכן נשאר בסוד אור מקיף את החיות שבתוכו.

ואם האדם עוסק בכל ענינו בדביקות השכינה וחיות הקודש שבתוכו, וממנה נמשך להתקשרות האור מקיף, שהרי יש המשכה מזה לזה, הוא הנקרא יחוד קודשא בריך ושכינתיה.

ועסק עולם הזה כזה הוא בירור יותר מן הקליפות, שאפשר להגיע לקבלת התורה שאין למעלה הימנה, כמעשה חנוך שהיה תופר מנעלים:

וזהו ענין יציאת מצרים בלילות, כי יציאת מצרים נקרא היציאה מן הקליפות, ולילות נקרא כל גלות השכינה המצומצם בתוך שום דבר, וזהו (ברכות יב:) 'ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות עד שדרשה בן זומא "כל ימי" לרבות הלילות'.

כי מלת "כל" מורה על החמשים שערי בינה ותשובה, והם הנכללים בכל עניני עוה"ז בז' ימי הבנין, שהרי עולם חסד יבנה שהם ז' פעמים ז' מ"ט ימי הספירה לשון ספיר וזכוך החומר.

"וספרתם לכם" כי מלת לכם מורה על עניני עולם הזה כמאמר (פסחים סח:) חציו לכם וחציו לה'. וזהו שתזככו ברור וספיר גזרת ה'לכם'-

'ממחרת' – חיבור לאור המקיף

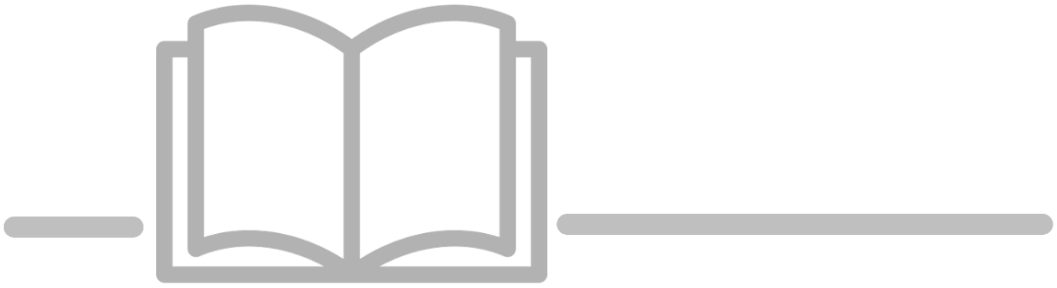
"ממחרת השבת תספרו", שענין מחרת הוא השאינו מושג, שהרי אינו מושג כי אם היום ולא המחר. וכן השכינה שבתחתונים והדביקות עמה מהיכן תהיה הארתם וספירתם מן המחרת הוא השאינו מושג, וכן מדרגא לדרגא מן המושג לשאינו מושג עד חמשים יום.

וזהו ענין הגדלות על דרך משל שהרי חיות התינוק והגדול שוים הם מלבד שחיות ושכל התינוק הוא בהעלם ואינו מלובש באברים שידעו האברים להתנהג בהשכל משא"כ [מה שאין כן] הגדול,

כן דרך כל הדביקות ויחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינתיה בעניני עוה"ז [עולם הזה] או מעשה המצות והתורה, הוא להתדבק דביקות גמור ולהמשיך ולהלביש על עצמו אותו חיות הקודש השוכן בענין עסקיו

ודבורו מצותיו תורתו ותפלתו זהו שמזכך האברים והחומר מן הקליפות.

כי בהכניסו את השי"ת [השם יתברך] בתוכו שם נתפרדו כל פועלי און, ואחרי התלבשו בדביקותו הוא גדלות השכל שמכניסו לפנים וממילא צריך להיות אור מקיף יותר גדול עד כי יגדיל תורה ויאדיר:

נקודה למחשבה

- שקענו בצרכים האישיים שלנו ובכל מיני תאוות למיניהם, איך נוכל לשוב ולהתענין בקדושה? במאמר אנחנו לומדים שישנה דרך סלולה לכך, ואם נתמיד בה נוכל לשוב ולהיות ראויים להדבק בשכינה. הדרך לכך, היא, שלב אחרי שלב, לקלף עוד קליפה ועוד קליפה, עד שבסוף (אחרי שנקלף את כל הקליפות) נגלה שבכל העניינים הגשמיים שלנו, שוכן ה' יתברך בעצמו והוא החיות של הכל. כך, נוכל להפסיק להיות להוטים אחרי החיצוניות של הדברים, ונרצה תמיד להדבק בפנימיות שלהם ובקדושה ששורה בתוכם.

- בימי ספירת העומר אנו לאט לאט גודלים. הדרך לגדול היא להפסיק להסתכל על כל הדברים כמנותקים מהקדושה וכמשרתים את הצרכים הנמוכים שלנו, אלא להבין שהם ממש מחוברים והם באו עבור מטרה יותר נעלית - לגלות את כבוד ה' בעולם. הדרך לכך, היא להתחיל להקשיב פנימה אל תוך הדברים (ואל האור הנסתר שמקיף אותם).

  לדוגמה, ביום השני של הספירה - גבורה שבחסד - עלינו להבין ולהתבונן שכה' עושה איתנו חסד גם מידת הגבורה צריכה להיות שם, ולכן אל לנו לשקוע בתוך החסד (הנגלה לעינינו), אלא להודות עליו לה' ומיד לקחת ממנו התעוררות גדולה, להתגבר (במידת הגבורה) על כל המפריעים שיש לנו בעבודת ה'. רק כך, כשנבין שכל מידה לא עומדת לעצמה, והיא כלולה בכל המידות וגם משפיעה

עליהם, נוכל לזכך את ההסתכלות הנמוכה שלנו, ולהיות מוכשרים וראויים לקבל את התורה בעז"ה.

חסיד דוא

הפסח הלה יוצאים לחירות!

את פסח השנה חוגגים עם ארבעה מאמרי חסידות מגוונים
המבוארים בטוב טעם ודעת
מבית היוצר של המאמר השבועי, מתוך הספרים:
ליקוטי הלכות, סידור עם דא"ח, פרי הארץ
ומאמרי הרבי מליובאוויטש

איך משתתפים?

מקבלים חוברת, לומדים את המאמרים,
ומתכוננים לחג הפסח וימי הספירה

| למעוניינים: יתקיים סיכום יומי של הלימוד במייל ובקו הטלפוני של המבצע |

מה במבצע?

בסוף בין־הזמנים נרשמים אצל הנציג הישיבתי, נבחנים על
המאמרים במייל או בקו הטלפוני,
והנבחנים בהצלחה יקבלו ספר חסידות במתנה ללא הגרלה!

מייל המערכת: mamar.shvuei@gmail.com • הקו הטלפוני: 08-3131-206